

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr **XXXIV/209/17**
Rady Gminy Goworowo
z dnia **27 marca 2017 roku**

STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY GOWOROWO

Goworowo - Styczeń 2017 r.

Zleceniodawca: Wójt Gminy Goworowo

Autorzy:	1) główny projektant: mgr inż. architekt Aleksander Wietrow Nr upr. w pl. przestrz. – 464/88 (członek Okręgowej Izby Urbanistów z siedzibą w Warszawie – WA - 288) 2) zespół autorski: mgr inż. arch. Marta Magdalena Mierzejewska 3) współpraca w zakresie ochrony środowiska: Pracownia Badań Ekologicznych „NATURA” - - Marek Wierzba
Kierownik Pracowni	mgr inż. arch. Aleksander Wietrow

SPIS TREŚCI

I	WPROWADZENIE	6
1.	Przedmiot i cel opracowania	6
2.	Podstawy formalno – prawne opracowania	6
3.	Materiały wyjściowe	6
3.1.	Materiały geodezyjno-kartograficzne i inwentaryzacyjne	6
3.2.	Obowiązujące plany miejscowe	6
3.3.	Opracowania planistyczne i strategiczne	7
3.4.	Opracowania oraz materiały studialne i analityczne	7
4.	Charakterystyka gminy	7
4.1.	Położenie gminy	7
4.2.	Podstawowe dane charakteryzujące gminę	8
4.3.	Funkcje gminy	9
II	UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY	9
1.	Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu	9
2.	Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony	9
3.	Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska i przyrody.	10
3.1.	Stan sanitarny środowiska	10
3.2.	Rolnicza przestrzeń produkcyjna	11
3.3.	Leśna przestrzeń produkcyjna	12
3.4.	Zasoby wodne	12
3.5.	Wymogi ochrony środowiska i przyrody	13
4.	Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej i krajobrazu kulturowego	14
4.1.	Obiekty zabytkowe	14
4.1.1.	Zabytki wpisane do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (WKZ) występujących na terenie gminy Goworowo.	14
4.1.2.	Zabytki wpisane do gminnej ewidencji zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (WKZ) występujących na terenie gminy Goworowo.	15
4.2.	Dziedzictwo kulturowe	17
5.	Uwarunkowania wynikające z rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych	18
6.	Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia	18
6.1.	Procesy demograficzne	18
6.2.	Rynek pracy	23
6.3.	Sfera społeczna	23
6.4.	Sfera gospodarcza	26
7.	Uwarunkowania wynikające z zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia	28
8.	Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy	28
8.1.	Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne.	29
8.1.1.	Analiza ekonomiczna.	29
8.1.2.	Analiza środowiskowa.	35
8.1.3.	Analiza społeczna.	36
8.2.	Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego.	38

8.3.	Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.	39
8.4.	Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.	40
8.4.1.	Zapotrzebowanie na nową zabudowę.	42
8.4.2.	Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej.	42
8.4.3.	Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę.	43
8.4.4.	Porównanie zapotrzebowania na nową zabudowę oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy.	43
8.4.5.	Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.	43
8.4.6.	Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy.	43
8.4.7.	Wyniki analizy zapotrzebowania na nową zabudowę.	44
9.	Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów	44
10.	Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych	44
10.1.	Obszary Natura 2000	44
10.2.	Pomniki przyrody	45
10.3.	Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.	46
10.4.	Korytarze ekologiczne.	47
10.5.	Lasy ochronne	47
11.	Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych	48
12.	Uwarunkowania wynikające z występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla	48
13.	Uwarunkowania wynikające z występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych	49
14.	Uwarunkowania wynikające ze stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami	50
14.1.	Komunikacja	50
14.2.	Infrastruktura techniczna	52
14.2.1.	Zaopatrzenie w wodę	52
14.2.2.	Odprowadzenie ścieków	52
14.2.3.	Gazownictwo	53
14.2.4.	Energetyka	53
14.2.5.	Odnawialne źródła energii	53
14.2.6.	Telekomunikacja	53
14.2.7.	Ciepłownictwo	53
14.2.8.	Gospodarka odpadami	54
15.	Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji lokalnych i ponadlokalnych celów publicznych	54
16.	Uwarunkowania wynikające z wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej	56
III	KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY	56
1.	Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego, uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.	56

2.	Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy, uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.	57
2.1.	Użytkowanie terenów	57
2.2.	Kierunki zagospodarowania terenów	59
2.3.	Wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów	60
2.4.	Tereny z ograniczeniem zabudowy	63
2.5.	Tereny wyłączone spod zabudowy	63
3.	Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów i ochrony przyrody.	63
4.	Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk.	64
5.	Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	65
5.1.	Komunikacja	65
5.1.1.	Komunikacja drogowa	65
5.1.2.	Komunikacja kolejowa	66
5.1.3.	Lądowisko sanitarne	67
5.2.	Infrastruktura techniczna	67
5.2.1.	Zaopatrzenie w wodę	67
5.2.2.	Odprowadzenie ścieków	67
5.2.3.	Gazownictwo	68
5.2.4.	Energetyka	68
5.2.5.	Telekomunikacja	70
5.2.6.	Ciepłownictwo	70
5.2.7.	Gospodarka odpadami	71
6.	Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym	71
7.	Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym	71
8.	Obszary, na których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 400 m ² oraz obszary przestrzeni publicznej.	72
9.	Obszary, na których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.	72
10.	Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.	72
11.	Obszary szczególnego zagrożenia powodzią i obszary osuwania się mas ziemnych.	73
12.	Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.	73
13.	Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej.	73
14.	Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji.	73
15.	Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.	73
16.	Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.	73

I. WPROWADZENIE

1. Przedmiot i cel opracowania

Studium jest opracowaniem planistycznym obejmującym cały obszar gminy, określającym uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennej. Zawiera diagnozę stanu istniejącego zagospodarowania gminy i uwarunkowanie rozwoju: przyrodnicze, kulturowe, społeczne, ekonomiczne, funkcjonalne i strukturalne.

Ponadto uwzględni powiązania zewnętrzne gminy oraz wskazuje na koordynację działań.

Studium będzie opracowaniem wspomagającym: promocję gminy, lokalizację zadań ponadlokalnych oraz koordynację opracowanych planów zagospodarowania przestrzennego.

Na studium składają się:

- 1) tekst Studium – stanowiący **załącznik nr 1**;
- 2) rysunki Studium - 3 plansze graficzne w skali 1: 25 000 – stanowiące **załącznik nr 2**:
 - rys. nr 1 – plansza uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego,
 - rys. nr 2 – plansza kierunków zagospodarowania przestrzennego,
 - rys. nr 3 – plansza infrastruktury - stan istniejący i kierunki rozwoju,
- 3) rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag – stanowiące **załącznik nr 3**.

2. Podstawy formalno – prawne opracowania

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2015 r., poz. 199),
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- Uchwała Nr XXXI/197/2013 Rady Gminy Goworowo z dnia 25 lutego 2013 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Goworowo.

3. Materiały wyjściowe.

3.1. Materiały geodezyjno-kartograficzne i inwentaryzacyjne:

- mapa topograficzna gminy, skala 1:25 000,
- mapy ewidencyjne, skala 1:5 000.

3.2. Obowiązujące plany miejscowe, decyzje o warunkach zabudowy i decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego:

- Zmiana w miejscowym ogólnym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Goworowo (część terenu miejscowości Żabin) - Uchwała Nr III/193/02 Rady Gminy Goworowo z dnia 6 czerwca 2002 r.
- Zmiana w miejscowym ogólnym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Goworowo (część terenów poszczególnych miejscowości) - Uchwała Nr III/194/02 Rady Gminy Goworowo z dnia 6 czerwca 2002r.
- Zmiana w miejscowym ogólnym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Goworowo (część terenu miejscowości: Goworowo, Goworówek, Szczawin) - Uchwała Nr IV/202/02 Rady Gminy Goworowo z dnia 13 sierpnia 2002 r.

- Decyzje o ustaleniu warunków zabudowy z lat 2009 - 2015.
- Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego z lat 2009 - 2015.

3.3. Opracowania planistyczne i strategiczne

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego (Uchwała nr 180/14 z 2014r.).
- Gminna ewidencja zabytków,
- Gminny program opieki nad zabytkami gminy Goworowo na lata 2013 - 2016.
- Mapy z obszarami szczególnego zagrożenia powodzią.
- Uchwała Nr XLVI/272/14 Rady Gminy Goworowo z dnia 29 lipca 2014r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2021,
- Uchwała Nr XVII/114/15 Rady Gminy Goworowo z dnia 21 grudnia 2015r. w sprawie zmiany Uchwały Nr XIII/88/15 Rady Gminy Goworowo z dnia 28 września 2015r w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Goworowo na lata 2015-2020.

3.4. Opracowania oraz materiały studialne i analityczne

- Opracowanie Ekofizjograficzne dla gminy Goworowo, powiat ostrołęcki, woj. mazowieckie.
- Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Goworowo,
- Materiały nadesłane do Urzędu Gminy przez instytucje i organizacje w odpowiedzi na zawiadomienie Urzędu Gminy Goworowo o przystąpieniu do sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Goworowo,
- Materiały archiwalne i statystyczne Urzędu Gminy w Goworowie.
- Koncepcja gazyfikacji gminy Goworowo.
- Bilans zapotrzebowania na wodę z perspektywą do roku 2035.
- Koncepcja techniczna docelowego rozwiązania technicznego kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Goworowo.
- Program ochrony środowiska dla gminy Goworowo na lata 2012 - 2015 z perspektywą do roku 2015.
- Raport o stanie Gminy Goworowo, wrzesień 2014r.
- Ocena aktualności – analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Goworowo, kwiecień 2016r.
- Sprawozdanie z wykonania dochodów i wydatków budżetu Gminy Goworowo za 2012r.
- Sprawozdanie z wykonania dochodów i wydatków budżetu Gminy Goworowo za 2015r.
- Zarządzenie Nr 32/2015 Wójta Gminy Goworowo z dnia 30 marca 2015r w sprawie przedstawienia Radzie Gminy Goworowo sprawozdania rocznego z wykonania budżetu gminy Goworowo za 2014 rok, sprawozdań kultury oraz informacji o stanie mienia gminy.

4. Charakterystyka gminy.

4.1. Położenie gminy.

Gmina Goworowo położona jest w północno - wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie ostrołęckim. Graniczy z następującymi gminami: od północy z gminą Rzekuń i Olszewo - Borki (powiat ostrołęcki), od wschodu z gminą: Czerwin (powiat

ostrołęcki) i Wąsewo (powiat ostrowski), od południa z gminą: Długosiodło (powiat wyszkowski), od zachodu z gminą: Młynarze, Różan i Rzewnie (powiat makowski).

Obszar gminy Goworowo leży na Nizinie Północnomazowieckiej, w obrębie dwóch mezoregionów: Międzyrzecza Łomżyńskiego i Doliny Dolnej Narwi.

Siedzibą władz samorządowych jest wieś Goworowo, położona w centralnej części gminy. W granicach administracyjnych gminy funkcjonuje 45 sołectw: Borki, Brzeźno, Brzeźno Kolonia, Cisk, Czarnowo, Czernie, Damięty, Daniłowo, Dzbądek, Gierwaty, Goworowo, Goworówek, Góry, Grabowo, Grodzisk Mały, Jawory Podmaście, Jawory Stare, Jawory Wielkopole, Jemieliste, Józefowo, Jurgi, Kaczka, Kobylin, Kruszewo, Kunin, Lipianka, Ludwinowo, Michałowo, Nogawki, Pasieki, Pokrzywnica, Pokrzywnica Kolonia, Ponikiew Duża, Ponikiew Mała, Ponikiew Mała Kolonia, Rębisze Działy, Rębisze Kolonia, Rębisze Parcele, Smólnik, Struniawy, Szarłat, Szczawin, Wólka Brzezińska, Wólka Kunińska, Zaorze i Żabin.

4.2. Podstawowe dane charakteryzujące gminę.

- Ogółem powierzchnia gminy - 21 910 ha,
w tym:
- Użytki rolne – 14 325 ha,
w tym:
 - grunty orne – 10 446 ha,
 - sady – 51 ha,
 - łąki – 1 534 ha,
 - pastwiska – 1 720 ha,
 - grunty rolne zabudowane – 389 ha,
 - grunty pod stawami – 85 ha,
 - grunty pod rowami – 100 ha.
- Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzaczone – 6 108 ha,
w tym:
 - lasy – 6 089 ha,
 - grunty zadrzewione i zakrzaczone – 19 ha.
- Grunty zabudowane i zurbanizowane – 1 033 ha.
- Grunty pod wodami – 186 ha,
w tym:
 - powierzchniowymi pływającymi – 157 ha
 - powierzchniowymi stojącymi – 29 ha.
- Nieużytki – 244 ha.
- Tereny różne – 14 ha.

Liczba ludności - 8 654 osób

w tym: - kobiet - 4 268

- mężczyzn - 4 386

(stan na 31.12.2015 r.)

- Gęstość zaludnienia - 39 osób/km²
- Ilość budynków mieszkalnych - 2 147 szt.
- Długość sieci wodociągowej - 187,8 km
- Ilość przyłączy wodociągowych do budynków mieszkalnych - 2 137 szt.
- Długość kanalizacji sanitarnej - 16,1891 km (w tym: 9,8241 km sieci kanalizacji sanitarnej i 6,365 km przyłączy do budynków),
- Ilość przyłączy kanalizacji sanitarnej - 296 szt.

4.3. Funkcje gminy.

Gmina Goworowo ma charakter typowo rolniczy. Na jej terenie prowadzone są wyspecjalizowane gospodarstwa rolne, ukierunkowane na chów bydła mlecznego, które decydują o rozwoju przemysłu mleczarskiego. Rolnicy dostarczają „biały surowiec” odbiorcom z powiatu ostrołęckiego, którzy posiadają uprawnienia Unii Europejskiej do eksportu swoich produktów na cały rynek wspólnoty oraz odbiorcom z pobliskich gmin, powiatów, a nawet województwa określanego mianem „zagłębia mleczarstwa polskiego”. Dobrze rozwinięta jest również hodowla trzody chlewnej oraz uprawa zbóż, kukurydzy i roślin okopowych.

Sektor inwestycji posiadający możliwości rozwoju na terenie gminy to: przemysł rolno-spożywczy, budowlany, przetwórczy, usługowy, turystyczny (turystyka wiejska), w tym agroturystyka, gospodarstwa ekologiczne.

Północno - zachodnia, zachodnia i południowo - wschodnia część gminy to teren w znacznej części pokryty lasami.

II. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

1. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu.

Największą część gminy stanowią tereny użytkowane rolniczo, które stanowią 62,8% powierzchni gminy. Większe zwarte kompleksy lasów występują w północno - zachodniej, zachodniej i południowo - wschodniej części gminy. Lasy stanowią 29,7% powierzchni gminy, natomiast 7,4% obszaru gminy zajmują pozostałe grunty i nieużytki.

Tereny zabudowy mieszkaniowej i siedliskowej położone są głównie wzdłuż dróg poszczególnych wsi. W granicach gminy funkcjonują nieliczne zakłady usługowe i produkcyjno - usługowe. Na terenie gminy Goworowo nie występują zakłady stwarzające zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, ani zakłady o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych.

Przez teren gminy przebiega droga krajowa i linia kolejowa (z trzema stacjami). Obszar gminy posiada dość dobrze rozwiniętą sieć dróg powiatowych i gminnych, która zapewnia powiązanie wszystkich miejscowości z siedzibą gminy.

Przez teren gminy przechodzą linie energetyczne wysokiego, średniego i niskiego napięcia, gazociąg wysokiego „Jamał 1” wraz z kablem światłowodowym oraz gminne sieci: wodociąg i kanalizacja sanitarna.

Na terenie gminy zlokalizowane są również: trzy funkcjonujące ujęcia wody, trzy wieże telefonii komórkowej i dwie elektrownie wiatrowe. Brak jest natomiast funkcjonującego gminnego wysypiska śmieci.

Na terenie gminy funkcjonują dwie gminne oczyszczalnie ścieków komunalnych: w Szczawinie (z punktem zlewnym) i w Brzeźnie. Ścieki w gospodarstwach, które nie są jeszcze objęte gminną siecią kanalizacji sanitarnej, gromadzone są w zbiornikach i okresowo dowożone do oczyszczalni gminnej.

2. Uwarunkowania wynikające ze stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony.

Tereny zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo – usługowej i zagrodowej, poprzez podstawowy układ komunikacyjny, powiązane są ściśle i funkcjonalnie z miejscowością Goworowo, w której zlokalizowane są główne usługi administracyjne. Zabudowa kształtuje się wzdłuż głównych tras komunikacyjnych w poczuciu harmonii i estetyki.

Zabudowa gminy składa się z budynków z różnych okresów, z różnych materiałów o różnych standardach użytkowych i technicznych. Zabudowa gminy w całości nie przedstawia szczególnych wartości kulturowych. Zachowało się natomiast kilka obiektów o charakterze zabytkowym.

Tereny leśne stanowią kompleksy leśne, w których występują pomniki przyrody. Tereny rolne o wysokiej przydatności rolniczej stanowią użytki rolne i użytki zielone.

3. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu.

3.1. Stan środowiska.

Gmina Goworowo charakteryzuje się zróżnicowanym środowiskiem przyrodniczym, które pomimo znacznych przekształceń, zachowało wiele elementów wymagających ochrony. Są to:

- doliny rzek: Narwi i Orz oraz mniejszych cieków,
- obszary leśne,
- obiekty zabytkowe,
- pomniki przyrody,
- trwałe użytki zielone,
- zasoby wód powierzchniowych i podziemnych.

Krajobraz przyrodniczy gminy tworzony jest przede wszystkim przez doliny rzeczne, starorzecza, obniżenia terenu z występującymi niewielkimi zbiornikami wodnymi, a także przez bogactwo lasów. Walory przyrodnicze, dzięki ogromnej różnorodności gatunkowej i siedliskowej, tworzą niepowtarzalną kompozycję: w sąsiedztwie terenów rolnych znajdują się zbiorowiska łąkowo - bagienne, leśne i zbiorowiska na wydmach.

Dużym walorem jest nie tylko zachowana przyroda, ale jej jakość. Brak jest większych źródeł zanieczyszczeń, przez co środowisko jest mało skażone. Środowisko przyrodnicze w gminie Goworowo nie należy do zdegradowanych ani szczególnie zagrożonych.

Pod względem przyrodniczym cały teren gminy Goworowo znajduje się w obszarze funkcjonalnym „Zielone Płuca Polski”. Zachodnia część obszaru gminy położona jest w obrębie zlewni drugiego rzędu rzeki Narwi. Działy wodne trzeciego rzędu dzielą ten teren na obszary odwadniane bezpośrednio przez Narew oraz przez jej lewy dopływ - Orz z Ponikwią.

Dolina Narwi stanowi natomiast "korytarz ekologiczny" o znaczeniu międzynarodowym. Korytarze ekologiczne to struktury przestrzenne, umożliwiające rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi. Powierzchnię nadbudowują liczne formy eoliczne, występujące tu głównie w postaci rozległych wałów wydmowych o różnorodnych kształtach, wysokościach i nachyleniach zboczy. Krajobraz uzupełniają znaczne, lecz rozczłonkowane obszary leśne, głównie suchych lasów sosnowych.

Część terenu gminy stanowią tereny zalewowe. Są to obszary w południowo - zachodnim krańcu gminy obejmujące dolinę Narwi.

Warunki aerosanitarne w gminie należy uznać za dobre. Nie występują tu większe źródła emisji znaczące dla zanieczyszczenia powietrza. Na stan czystości powietrza rzutuje spalanie węgla dla potrzeb ogrzewania budownictwa mieszkaniowego i podstawowych usług z zakresu infrastruktury społecznej. Jakość powietrza atmosferycznego na terenie gminy nie jest objęta monitoringiem.

Stan kondycji lasów prywatnych ulega powolnemu pogorszeniu, głównie ze względu na silne działanie człowieka.

Brak jest warstwy izolacyjnej pierwszego, często użytkowanego poziomu wodonośnego (studnie kopalne), co stwarza dogodne warunki zanieczyszczenia tych wód. Ponadto charakter

gleb: gleby biellicowe wylugowane i kwaśne, zbudowane z piasków luźnych - umożliwiają łatwe przenikanie zanieczyszczeń w głąb. Tego typu gleby są najbardziej podatne na procesy degradacyjne. Typ siedliskowy lasów wskazuje na niską odporność lasów na oddziaływanie emisyjne zanieczyszczeń.

3.2. Rolnicza przestrzeń produkcyjna.

Gospodarka rolna gminy opiera się na rolnictwie indywidualnym. Tereny użytkowane rolniczo w gminie zajmują 13 757 ha, tj. 62,8% ogólnej powierzchni gminy.

Na terenie gminy jest 1 335 gospodarstw rolnych, są to gospodarstwa o powierzchni 14 868 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 11,1 ha. Największy udział mają gospodarstwa o powierzchni do 10 ha (1 - 5 ha - 435 szt; 5 - 10 ha - 428 szt.). Gospodarstw dużych o powierzchni powyżej 15 ha jest 205 szt.

Na obszarze gminy występują gleby wytworzone na glinach zwałowych, pyłach i piaskach polodowcowych, piaskach eolicznych oraz piaskach rzecznych tarasów Narwi. W miejscach niżej położonych, na torfach, namulach rzecznych i zastoiskowych, powstały gleby organiczne.

Gleby najlepsze, zaliczone do 2, 4, 5 i 8 kompleksu rolniczej przydatności wytworzyły się na glinach i pyłach glacialnych i zajmują rozległe, zwarte obszary w centrum gminy. Są to głównie gleby brunatne kwaśne, niekiedy biellicowe i pseudobiellicowe. Obszary występowania tych gleb są niemal zupełnie pozbawione lasów, wyciętych dla pozyskania cennych terenów uprawnych.

W południowej i północnej części gminy przeważają gleby słabe i bardzo słabe. Część południową zajmują głównie gleby biellicowe. Są to gleby ubogie w składniki pokarmowe, często nadmiernie przesuszone o niewielkiej przydatności dla rolnictwa.

Na terenach niżej położonych, pokrytych warstwą utworów organicznych, wytworzyły się gleby torfowe i mułowo - torfowe, użytkowane jako łąki i pastwiska.

W północnej części gminy przeważają gleby słabe, zaliczone do 6, 7 i 9 kompleksu rolniczej przydatności gleb. Są to gleby brunatne kwaśne oraz biellicowe.

Płaskie dno doliny rzeki Orz wypełnione jest piaszczystymi osadami rzecznyymi, na których wytworzyły się głównie żyzne gleby typu mada, a w lokalnych obniżeniach gleby na gruntach organicznych.

W gminie przeważają gleby kwaśne. Prawie 80 % gleb na terenie gminy wymaga wapnowania. Z ogólnej powierzchni gleb prawie 24 % to gleby bardzo kwaśne. Nadmiernemu zakwaszeniu gleby towarzyszy niedobór magnezu.

W gruntach ornych przeważają gleby słabe i bardzo słabe, zaliczane do V i VI klasy bonitacyjnej, których procentowy udział w tych użytkach wynosi 59,2 %, zaś gleby o wysokiej przydatności rolniczej III klasy wynoszą 8,4 %, zaś IV klasy 32,4 %.

W trwałych użytkach zielonych dobre klasy gleb stanowią znikomy udział, tj. 0,7 %, średnie 19,8 % oraz słabe i bardzo słabe 79,5 %. Większe kompleksy tych użytków występują w północnej i południowej części gminy, na których istnieją ponadto niekorzystne stosunki wilgotnościowe gleb, wymagające przeprowadzenia melioracji.

Ochrona gruntów rolnych polega na:

- ograniczaniu przeznaczenia ich na cele nierolnicze i nieleśne,
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji oraz szkodom w produkcji rolniczej powstającym wskutek działalności nierolniczej,
- rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze,
- zachowaniu torfowisk, oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych.

3.3. Leśna przestrzeń produkcyjna.

Udział lasów w powierzchni gminy Goworowo wynosi 29,7 %. Stosunkowo duże kompleksy leśne oraz rozległe doliny Narwi i Orza oraz mniejsze formy dolinne i rozległe obniżenia terenu modyfikują warunki klimatyczne tworząc specyficzny mikroklimat tego obszaru. Zwarta powierzchnia leśna powoduje łagodzenie dobowych i rocznych ekstremów temperatury powietrza oraz regulują bilans wodny.

Na obszarze gminy Goworowo występują lasy pełniące role wodochronne. Są to kompleksy leśne należące do Lasów Państwowych, położone na terenie Nadleśnictw: Pułtusk, Wyszków i Ostrołęka.

Dominującym typem siedliskowym lasów na terenie gminy jest bór mieszany sosnowo - dębowy. Rzadziej występuje bór sosnowy. Jako domieszka pojawia się brzoza oraz miejscami czeremcha, jarzębina, kruszyna i leszczyna. Bory suche buduje sosna z dużym udziałem jałowca. Na obrzeżach większych kompleksów leśnych niewielkie enklawy tworzą zagajniki brzozowe. Na wydmach występuje bór świeży. Czasami na szczytach piaszczystych wyniesień lokują się małe płaty borów chrobotkowych.

Roślinność żyznych lasów liściastych zachowała się na niewielkich obszarach. Przedstawicielem tej grupy są niemal wyłącznie niewielkie płaty zespołu łągu jesionowo-olszowego, których obecność związana jest z dolinkami mniejszych cieków wodnych. Analogiczne siedliska w dolinie Narwi zajmują zbiorowiska lasów i zarośli wierzbowo-topolowych. Klasa ta reprezentowana jest przez zespoły leśne łągu wierzbowego i topolowego oraz ich postaci zaroślowe w formie zespołu wiklin nadrzecznych.

W obszarach bezodpływowych niecek terenu zachowały się też niewielkie powierzchnie bagiennych lasów olszowych i zarośli łożowych. Lasy bagienne zwane olsami, reprezentuje tu wyłącznie zespół olsu porzeczkowego.

Tereny najłagodniejszych gleb i nieużytków, enklawy śródleśne oraz obszary w bezpośrednim sąsiedztwie kompleksów leśnych mogą być przeznaczone do zalesień, zgodnie z naturalnymi warunkami siedliskowymi.

Rozległe i zwarte kompleksy leśne lasów państwowych, zarządzane obszarowo przez Nadleśnictwa: Ostrołęka, Wyszków i Pułtusk, podlegają planowej gospodarce realizowanej przez każdą z jednostek. Powierzchniowo, lasy państwowe obejmują około 60-70% terenów zalesionych gminy Goworowo. Lasy prywatne, w odróżnieniu od państwowych, są bardzo rozczłonkowane, tworząc zespoły o zróżnicowanej powierzchni, obudowując kompleksy lasów państwowych. To silne rozdrobnienie powoduje, iż część obszarów najłagodniejszych gleb, sąsiadujących z lasami, proponowana jest w operatach taksacyjnych pod zalesienia, co zwiększy ogólną lesistość gminy.

Ochrona gruntów leśnych polega na:

- ograniczaniu przeznaczenia ich na cele nierolnicze i nieleśne,
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej powstającym wskutek działalności nieleśnej,
- poprawianiu ich wartości użytkowej oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności.

3.4. Zasoby wodne.

Wzdłuż części zachodniej granicy gminy przepływa rzeka Narew. Oprócz Narwi głównym ciekim wodnym jest rzeka Orz, która stanowi lewostronny dopływ Narwi. Rzeka Orz wpada do Narwi w miejscowości Szarłat.

Sieć wodna na obszarze gminy jest silnie rozwinięta, charakterystycznie dla obszaru Nizin Środkowopolskich. Rzeka Orz w dużej części jest uregulowana i ma postać kanału, którego większość dopływów również została uregulowana i ma aktualnie formę rowów melioracyjnych.

Punkt kontroli stanu czystości rzeki Orz jest zlokalizowany w Czarnowie. Stan czystości cieku w tym punkcie pod względem elementów biologicznych odpowiada III klasie czystości. Natomiast jakość wody pod względem wskaźników fizykochemicznych została określona na „stan poniżej dobrego”. Na taki stan cieku mają wpływ takie czynniki jak:

- spływy powierzchniowe i wody infiltrujące z pól uprawnych i łąk,
- zrzuty ścieków bytowych bezpośrednio do cieków,
- niedostateczne skanalizowanie gminy,
- znikoma ilość gospodarstw posiadających przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Jakość wód rzeki Narew była badana w punkcie kontrolno-pomiarowym w Dyszobabie. Elementy biologiczne zostały zaklasyfikowane do I klasy jakości, natomiast pod względem elementów fizykochemicznych wody rzeki Narew zaklasyfikowano do 3 klasy jakości. Ogólny stan jakości wód został określony na zły. Jakość wody w rzece Narew ze względu na jej wielkość jest determinowany przez oddziaływania występujące nie na obszarze gminy, lecz przez wpływ gospodarki w całym jej dorzeczu.

Na terenie gminy Goworowo brak jest większych zbiorników retencyjnych. Funkcje tą pełnią przede wszystkim sztucznie utworzone stawy hodowlane na rzece Orz (w rejonie wsi Ponikiew) oraz na Potoku Czerna (w rejonie wsi Ponikiew i Kolonia Czernie).

Najbardziej zagrożonymi powodzią terenami są obszary położone w dolinie Narwi. Narew jest typową rzeką niziną, która prowadzi swe wody z niewielką prędkością. Na rzece tej występują nagłe wezbrania po wiosennych, letnich, czy jesiennych gwałtownych opadach. Najczęściej jednak Narew wylewa wiosną, po śnieżnej zimie, gdy nagle pojawia się ocieplenie.

Rzeka Orz nie stwarza większego zagrożenia powodziowego. Jej wody podczas wezbrań wylewają się na tereny łąk i pastwisk w rejonie wsi Grodzisk, Czarnowo, Jurgi, Zaorze, Kunin i Szarłat.

3.5. Wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu.

Gmina Goworowo położona jest w ciągu krajowych powiązań przyrodniczych, wyznaczonych dolinami rzeki Narew oraz Obszarem Puszczy Białej. Taka lokalizacja gminy powoduje, że jest ona ważnym elementem powiązań ekologicznych na poziomie krajowym.

Na terenie gminy Goworowo ochroną objęte są następujące formy ochrony przyrody: Dolina Dolnej Narwi (Natura 2000 - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków PLB140014), Puszcza Biała (Natura 2000 - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków PLB 140007) oraz 10 pomników przyrody. Ponadto występują gatunki zwierząt, roślin i grzybów objęte ochroną gatunkową ścisłą i częściową.

Połowa obszaru gminy Goworowo (50,1%) włączona jest w sieć korytarzy ekologicznych. Na zachodzie gminy znajduje się bardzo ważny w skali międzynarodowej korytarz ekologiczny „Dolina Dolnej Narwi”. Obejmuje on zespół kompleksów leśnych i ich okolicę wzdłuż koryta Narwi. Największą powierzchnię w obrębie gminy zajmuje korytarz ekologiczny "Lasy Ostrołęckie". Jest to również korytarz typu leśnego charakterze krajowym. Na południu gminy, na niewielki jej fragmencie zlokalizowany jest trzeci korytarz ekologiczny "Puszcza Biała". Jest to korytarz główny, będący jednocześnie obszarem węzłowym łączącym korytarze ekologiczne.

W wyniku inwentaryzacji terenu gminy stwierdzono wyjątkowo wysoki walor przyrodniczy podmokłych obszarów o charakterze leśno - szuwarowo - torfowiskowym w okolicy miejscowości Kobylin i Borki. Warunki siedliskowe, roślinność szuwaru wiekloturzycowego oraz torfowiska niskiego, a przede wszystkim zaobserwowane tam lęgowe, chronione gatunki ptaków oraz płazów, zdecydowanie predysponują obszar ten do objęcia ochroną. Na omawianym terenie proponuje się utworzenie rezerwatu przyrody "Kobylin", o powierzchni co najmniej 2,41 km².

Do objęcia ochroną w formie użytków ekologicznych rekomenduje się dwa niewielkie obszary śródleśne. Pierwszy z nich to "Biel Jurgijska" - grunty Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie, Nadleśnictwo Pułtusk, Leśnictwo Jurgi. Użytek obejmowałby niewielki śródleśny zbiornik wodny z roślinnością szuwarową wraz z otaczającym zadrzewieniem olszowym będący miejscem rozrodu chronionych gatunków płazów, ptaków i ssaków. Drugi to "Brzozowa Biel"- grunty Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie, Nadleśnictwo Pułtusk, Leśnictwo Kaszewiec. Użytek obejmowałby fragment torfowiska przejściowego będący miejscem rozrodu cennych gatunków roślin i zwierząt.

W południowej części gminy podczas badań terenowych znaleziono zajęte gniazdo bielika z jednym młodym. W przypadku, gdy lęg zostanie stwierdzony również w kolejnym roku, wystosowane zostanie zgłoszenie do wyznaczenia strefy ochrony całorocznej (ściślej) wokół tego gniazda.

4. Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej i krajobrazu kulturowego.

4.1. Obiekty zabytkowe.

Na terenie gminy Goworowo występuje 12 zabytków wpisanych do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz 36 zabytków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Ponadto na terenie gminy znajduje się 9 cmentarzy wojennych I wojny światowej, z których jeden wpisany jest do rejestru zabytków, a pozostałe 8 - do gminnej ewidencji zabytków.

4.1.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (WKZ) występujących na terenie gminy Goworowo:

Zestawienie zabytków wpisanych do rejestru zabytków WKZ			
Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru
1	Brzeźno	pałac	A-393, 18.11.1959
2	Brzeźno	park pałacowy	A-393, 18.11.1959
3	Goworowo	kościół parafialny	A-462, 30.03.1981
4	Goworowo	dzwonnica	A-462, 30.03.1981
5	Goworowo	cmentarz parafialny	A-485, 11.12.1981
6	Goworowo	kaplica grobowa	A-558, 30.01.1986
7	Goworowo	szkoła	A-601, 14.09.1989
8	Kunin	kościół parafialny	A-618, 18.06.1997
9	Ponikiew Mała	dwór	A-468, 30.03.1981
10	Ponikiew Mała	park dworski	A-468, 27.01.1984
11	Szczawin	dwór	A-396, 15.01.1962
12	Szczawin	park dworski	A-396, 10.12.1978

Zestawienie stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków WKZ				
Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze/w miejscowości	Nr rejestru
1	Kunin	44-71	2/2	935/298
2	Szarłat	44-71	6/1	836/65
3	Dzbądzek	44-70	17/1	932/75
		44-71	26/1	
4	Goworówek	42-71	1/1	915/70
5	Goworówek	42-71	2/2	916/71
6	Goworówek	42-71	3/3	917/72

7	Czarnowo	43-71	1/1	925/74
8	Ponikiew Duża	43-71	10/1	913/296
9	Grodzisk – Stara Wieś	43-71	21/1	339
10	Brzeźno	42-72	1/1	963/81
11	Brzeźno	42-72	3/3	964/82
12	Brzeźno	42-72	4/4	965/83

4.1.2. Zabytki wpisane do gminnej ewidencji zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (WKZ) występujących na terenie gminy Goworowo:

Zestawienie zabytków wpisanych do gminnej ewidencji zabytków				
Lp.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie	Funkcja obiektu
1	Cisk	cmentarz wojenny	1915 r.	-
2	Czernie	park dworski	I poł. XIX w	-
3	Czernie	cmentarz wojenny	1915 r.	-
4	Goworowo	zadrzewienia przykościelne	poł. XIX w	-
5	Goworowo	plebania	1920 r.	mieszkalna
6	Goworowo	wikarówka	1900 r.	mieszkalna
7	Goworowo	dom	1910 r.	mieszkalna
8	Goworowo	dom	pocz. XX w.	mieszkalna
9	Goworowo	dom	ok. 1920 r.	mieszkalna
10	Goworowo	dom	1869 r.	mieszkalna
11	Goworowo	dom	1919 r.	mieszkalna
12	Goworowo	dom	1937 r.	mieszkalna
13	Goworowo	dom	1901 r.	mieszkalna
14	Góry	dom	1913 r.	mieszkalna
15	Góry	dom	1925 r.	mieszkalna
16	Góry	dom	pocz. XX w.	mieszkalna
17	Góry	park dworski	I poł. XIX w.	-
18	Jemieliste	park dworski	poł. XIX w.	-
19	Jurgi (Kaszewiec) - dz. nr 726/52 (w/w działka znajduje się w obrębie Czarnowo)	cmentarz wojenny (osada leśna), o pow. ok. 21 arów.	1915 r.	-
20	Jurgi (Kaszewiec) - dz. nr 726/52 (w/w działka znajduje się w obrębie Czarnowo)	cmentarz wojenny (osada leśna)	1915 r.	-
21	Kobylin	szkoła	poł. XIX w.	oświatowa
22	Kunin	plebania	1938 r.	mieszkalna
23	Kunin	cmentarz parafialny	1934 r.	sakralna
24	Kunin	dom	1917 r.	mieszkalna
25	Kunin	dom	1935 r.	mieszkalna
26	Nogawki	cmentarz wojenny	1914 r.	-
27	Pasieki	dom	pocz. XX w.	mieszkalna
28	Pasieki	dom	1932 r.	mieszkalna
29	Pasieki	dom	1929 r.	mieszkalna
30	Ponikiew Duża	cmentarz wojenny	1915 r.	-

31	Ponikiew Duża	mogiła wojenna	7 IX 1939 r.	-
32	Ponikiew Duża	cmentarz wojenny	1915 r.	-
33	Ponikiew Mała	cmentarz wojenny	1915 r.	-
34	Wólka Brzezińska	kirkut	XVIII w. (?)	-
35	Wólka Kunińska	cmentarz wojenny	1915 r.	-
36	Kółko	młyn	1920 r.	-
37	Kółko	młynarzówka	1930 r.	mieszkalna
38	Zaorze	cmentarz wojenny	1915 r.	-

Zestawienie stanowisk archeologicznych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków:

Obszar 41-71

Cisk	nr st. na obsz.: 5, 6.
Lipianka	nr st. na obsz.: 1, 2, 3, 7.
Żabin	nr st. na obsz.: 4.

Obszar 42-71

Daniowo	nr st. na obsz.: 16, 17, 19, 20, 21, 22, 58.
Goworowo	nr st. na obsz.: 12, 13, 14, 15.
Goworówek	nr st. na obsz.: 4, 5, 6.
Jawory Podmaście	nr st. na obsz.: 42, 43, 46, 47
Jawory Stare	nr st. na obsz.: 40, 41, 44, 45, 48, 49, 50, 51.
Kruszewo Kolonia	nr st. na obsz.: 27, 38, 39.
Kruszewo Podmaście	nr st. na obsz.: 32, 33, 35, 36, 37.
Kruszewo Podpiaski	nr st. na obsz.: 28, 29.
Kruszewo Poprzecze	nr st. na obsz.: 30, 31, 34.
Ludwinowo	nr st. na obsz.: 23, 24, 25, 26, 59.
Rębisze Kolonia	nr st. na obsz.: 9, 18, 52, 53, 54, 55, 56, 57.
Rębisze Parcele	nr st. na obsz.: 7.
Wólka Brzezińska	nr st. na obsz.: 10, 11.
Żabin	nr st. na obsz.: 8.

Obszar 42-72

Brzeźno	nr st. na obsz.: 2, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21.
Goworówek	nr st. na obsz.: 13, 14.
Pokrzywnica	nr st. na obsz.: 6, 7, 8, 9, 11, 12.
Pokrzywnica Wielka	nr st. na obsz.: 5.
Struniawy	nr st. na obsz.: 10.

Obszar 43-71

Czarnowo	nr st. na obsz.: 5, 6, 7.
Grodzisk	nr st. na obsz.: 22.
Jurgi	nr st. na obsz.: 2, 3, 4.
Kółko	nr st. na obsz.: 12.
Ponikiew Duża	nr st. na obsz.: 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20.
Szczawin	nr st. na obsz.: 8, 9.

Obszar 43-72

Czernie	nr st. na obsz.: 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 35.
Jemieliste	nr st. na obsz.: 29, 30, 31.

Obszar 44-70

Dzładzek nr st. na obsz.: 18, 19, 20.

Obszar 44-71

Borki nr st. na obsz.: 79, 80, 81.
 Borki - Pasięki nr st. na obsz.: 82.
 Góry nr st. na obsz.: 86, 87, 88, 89, 90.
 Józefowo nr st. na obsz.: 83, 91, 92.
 Kobylin nr st. na obsz.: 73, 74, 75, 76, 77, 78.
 Kunin nr st. na obsz.: 1, 3, 4, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 46, 47, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 70, 72.
 Michałowo Nowe nr st. na obsz.: 25, 34.
 Stare Michałowo nr st. na obsz.: 17, 18, 19, 20, 21.
 Szarłat nr st. na obsz.: 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 22, 23, 24, 45, 48, 49, 50, 51, 52, 53.
 Wólka Kunińska nr st. na obsz.: 5, 68, 71, 84, 85.
 Zaorze nr st. na obsz.: 27, 28, 29, 30, 31, 54, 55, 56, 57, 58, 59.

Obszar 44-72

Kaczka nr st. na obsz.: 18, 19, 20, 21.

4.2. Dziedzictwo kulturowe.

Teren gminy Goworowo nie stanowił obszaru jednorodnego kulturowo. Pośrednio oddziaływały na niego główne regiony etnograficzne - Kurpie Puszczy Zielnej i Kurpie Puszczy Białej.

Znaczne walory historyczne i kulturowe posiada wieś gminna Goworowo, wyróżniająca się wartościowym układem urbanistycznym i walorami krajobrazowymi.

Na obszarze gminy znajduje się kilka bardzo cennych obiektów architektonicznych, takich jak: Pałac w Brzeźnie, Zespół placowo - parkowy w Szczawinie, Dwór w Ponikwi Małej oraz inne obiekty zabytkowe wymienione w wyżej zamieszczonych tabelach.

Elementem przyrodniczym kształtującym obraz gminy jest dolina Orzu i jej dopływy. Dolina stanowi rozległe obniżenie, w wielu miejscach podmokłe z kilkoma rozlewiskami.

Na terenie gminy istnieje również 6 parków. Są to:

Lp.	Lokalizacja	Nazwa	Powierzchnia (ha)
1	Czerwie	Park dworski (ewidencja zab.)	2,80
2	Góry	Park dworski (ewidencja zab.)	2,48 (w tym staw o pow. 0,67)
3	Jemieliste	Park dworski (ewidencja zab.)	4,81 (w tym staw o pow. 0,08)
4	Brzeźno	Park pałacowy (rejestr zab.)	3,20
5	Ponikiew Mała	Park dworski (rejestr zab.)	1,80
6	Szczawin	Park dworski (rejestr zab.)	9,70

W gminie Goworowo kultywowane są święta i odpusty. Zachowane zostały tradycje związane ze świętami. Cyklicznie odbywają się imprezy kulturalne i rozrywkowe. We wsi Lipianka znajduje się Ośrodek Edukacji Regionalnej, w którym systematycznie organizowane są różnorodnym zajęcia i warsztaty edukacyjne i kulturalne. Z zajęć w Ośrodku korzystają dzieci z okolicznych wsi i szkół, Koło Gospodyń Wiejskich oraz zainteresowani.

W dziedzictwo kulturowe Gminy Goworowo wpisują się również mogiły i miejsce pamięci, które nie są wpisane do rejestru zabytków ani do gminnej ewidencji zabytków. Obiekty te położone są na terenie Nadleśnictwa Pułtusk. Są to:

Lp.	Lokalizacja	Nazwa
1	Czarnowo (przy proponowanym do utworzenia użytku ekologicznym - „Brzozowa Biel”)	Mogiła z 1939r. (mogiła żołnierza)
2	Czarnowo (przy zachodniej granicy gminy)	Mogiła z 1939r. (mogiła 9-ciu żołnierzy)
3	Czarnowo (dz. nr 641/32, w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią)	Pomnik – Miejsce Pamięci Żołnierzy Wyklętych

5. Uwarunkowania wynikające z rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych.

Dla gminy Goworowo nie ma opracowanego audytu krajobrazowego.

6. Uwarunkowania wynikające z warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia.

6.1. Procesy demograficzne.

Gmina Goworowo na tle pozostałych gmin powiatu ostrołęckiego jest średnią gminą pod względem liczby mieszkańców i zajmowanej powierzchni. Średnia gęstość zaludnienia gminy wynosi 40 osób na 1 km².

Na koniec 2015 r. gminę Goworowo wg danych GUS zamieszkiwało 8 654 osób. W strukturze ludności według płci na koniec 2015 r. nieznacznie przeważali mężczyźni (4 386) nad liczbą kobiet (4 268).

W rozmieszczeniu liczby ludności na terenie gminy największą liczbę mieszkańców posiada wieś gminna Goworowo – 747 osób i jest to jedyna miejscowość o liczbie mieszkańców powyżej 700 osób. Następnie miejscowości: Żabin - 549, Brzeźno – 414, Ponikiew Mała - 408, Wólka Brzezińska - 389 i Pokrzywnica - 375. Najmniej mieszkańców posiada miejscowość Smólnik - zaledwie 24 osoby.

➤ Liczba mieszkańców gminy Goworowo wg stanu na dzień 31.12.2013r. wynosi **8 760** osób. W poszczególnych miejscowościach przedstawia się następująco:

Lp	Miejscowość	Liczba ludności ogółem	Ludność w wieku:		
			przed-produkcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
1	Borki	136	31	76	29
2	Brzeźno	410	89	243	78
3	Brzeźno Kolonia	139	33	78	28
4	Cisk	159	41	88	30
5	Czarnowo	267	54	165	48
6	Czernie	229	52	143	34
7	Damięty	86	13	56	17
8	Daniłowo	159	37	95	27
9	Dzładzek	66	6	42	18
10	Gierwaty	109	19	73	17
11	Goworowo	767	146	502	119

12	Goworówek	206	46	122	38
13	Góry	133	25	82	26
14	Grabowo	98	17	64	17
15	Grodzisk Mały	215	43	131	41
16	Jawory Podm.	123	15	81	27
17	Jawory Stare	148	21	94	33
18	Jawory Wielk.	119	24	81	14
19	Jemieliste	110	20	66	24
20	Józefowo	110	16	75	19
21	Jurgi	36	7	22	7
22	Kaczka	140	35	84	21
23	Kobylin	271	54	159	58
24	Kółko	29	4	19	6
25	Kruszewo	187	26	116	45
26	Kunin	232	42	149	41
27	Lipianka	315	78	184	53
28	Ludwinowo	168	39	108	21
29	Michałowó	73	18	38	17
30	Nogawki	104	20	67	17
31	Pasieki	263	54	167	42
32	Pokrzywnica	381	70	243	68
33	Ponikiew Duża	296	53	186	57
34	Ponikiew Mała	412	84	250	78
35	Rębisze Działy	97	25	56	16
36	Rębisze Kolonia	250	44	166	40
37	Rębisze Parcele	121	19	86	16
38	Smólnik	23	5	10	8
39	Struniawy	38	12	20	6
40	Szarłat	77	12	41	24
41	Szczawin	313	65	208	40
42	Wólka Brzeziń.	396	86	236	74
43	Wólka Kunińska	113	17	74	22
44	Zaorze	84	14	47	23
45	Żabin	552	117	337	98
Razem		8760	1748	5430	1582

- Liczba mieszkańców gminy Goworowo wg stanu na dzień 31.12.2014r . wynosi **8 701** osób. W poszczególnych miejscowościach przedstawia się następująco:

Lp	Miejscowość	Liczba ludności ogółem	Liczba mężczyzn	Liczba kobiet	Ludność w wieku:		
					przed-produkcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
1	Borki	134	76	58	31	75	28
2	Brzeźno	412	212	200	89	251	72
3	Brzeźno Kolonia	135	67	68	30	77	28
4	Cisk	158	73	85	42	89	27
5	Czarnowo	260	128	132	48	166	46
6	Czerwie	227	121	106	50	144	33

7	Damięty	89	45	44	15	57	17
8	Daniłowo	154	85	69	35	94	25
9	Dzładzek	65	33	32	6	42	17
10	Gierwaty	116	52	64	23	77	16
11	Goworowo	754	371	383	140	496	118
12	Goworówek	208	95	113	44	128	36
13	Góry	134	70	64	24	84	26
14	Grabowo	93	49	44	16	63	14
15	Grodzisk Mały	213	119	94	42	133	38
16	Jawory Podm.	123	66	57	18	80	25
17	Jawory Stare	144	69	75	19	95	30
18	Jawory Wielk.	120	63	57	22	85	13
19	Jemieliste	110	57	53	22	66	22
20	Józefowo	109	56	53	15	76	18
21	Jurgi	36	25	11	6	23	7
22	Kaczka	139	70	69	32	86	21
23	Kobylin	274	139	135	54	164	56
24	Kółko	26	12	14	1	19	6
25	Kruszewo	181	88	93	27	113	41
26	Kunin	227	115	112	39	146	42
27	Lipianka	315	157	158	77	186	52
28	Ludwinowo	170	86	84	42	106	22
29	Michałowo	70	34	36	17	37	16
30	Nogawki	106	53	53	19	72	15
31	Pasieki	261	126	135	52	168	41
32	Pokrzywnica	381	194	187	67	248	66
33	Ponikiew Duża	297	150	147	53	189	55
34	Ponikiew Mała	407	212	195	79	251	77
35	Rębisze Działy	98	46	52	24	58	16
36	Rębisze Kolonja	249	123	126	44	166	39
37	Rębisze Parcele	122	62	60	20	86	16
38	Smólnik	24	14	10	5	11	8
39	Struniawy	38	19	19	11	21	6
40	Szarłat	72	36	36	9	39	24
41	Szczawin	309	169	140	62	209	38
42	Wólka Brzeziń.	396	203	193	84	243	69
43	Wólka Kunińska	112	50	62	17	73	22
44	Zaorze	82	40	42	14	46	22
45	Żabin	551	273	278	118	338	95
Razem		8 701	4 403	4 298	1 704	5 476	1 521

- Liczba mieszkańców gminy Goworowo wg stanu na dzień 31.12.2015r . wynosi **8 654** osób. W poszczególnych miejscowościach przedstawia się następująco:

Lp	Miejscowość	Liczba ludności ogółem	Liczba mężczyzn	Liczba kobiet	Ludność w wieku:		
					przed-produkcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
1	Borki	133	75	58	30	76	27
2	Brzeźno	414	2 014	200	88	250	76
3	Brzeźno Kolonia	135	67	68	28	79	28
4	Cisk	158	72	86	40	91	27
5	Czarnowo	255	124	131	47	162	46
6	Czernie	228	121	107	49	147	32
7	Damięty	92	46	46	16	56	20
8	Daniłowo	154	87	67	37	91	26
9	Dzładzek	65	33	32	7	41	17
10	Gierwaty	115	53	62	22	76	17
11	Goworowo	747	369	378	143	487	117
12	Goworówek	204	93	111	40	127	37
13	Góry	128	67	61	22	81	25
14	Grabowo	92	47	45	15	63	14
15	Grodzisk Mały	211	118	93	41	128	42
16	Jawory Podm.	121	65	56	19	78	24
17	Jawory Stare	144	70	74	17	98	29
18	Jawory Wielk.	122	65	57	25	84	13
19	Jemieliste	111	58	53	25	65	21
20	Józefowo	104	54	50	13	73	18
21	Jurgi	35	24	11	6	23	6
22	Kaczka	141	69	72	33	85	23
23	Kobylin	281	142	139	56	167	58
24	Kółko	23	11	12	0	17	6
25	Kruszewo	182	89	93	29	105	48
26	Kunin	218	110	108	32	142	44
27	Lipianka	310	151	159	72	186	52
28	Ludwinowo	172	87	85	40	109	23
29	Michałow	68	34	34	16	37	15
30	Nogawki	105	52	53	15	74	16
31	Pasieki	263	127	136	47	174	42
32	Pokrzywnica	375	195	180	66	240	69
33	Ponikiew Duża	295	149	146	52	187	56
34	Ponikiew Mała	408	214	194	76	253	79
35	Rębisze Działy	97	46	51	23	58	16

36	Rębisze Kolonia	247	123	124	40	168	39
37	Rębisze Parcele	123	63	60	20	86	17
38	Smólnik	24	14	10	3	13	8
39	Struniawy	39	19	20	10	23	6
40	Szarłat	74	36	38	7	42	25
41	Szczawin	303	163	140	59	205	39
42	Wólka Brzeziń.	389	202	187	81	240	68
43	Wólka Kunińska	115	53	62	18	76	21
44	Zaorze	85	42	43	14	48	23
45	Żabin	549	273	276	106	346	97
Razem		8 654	4 386	4 268	1 645	5 457	1 552

➤ Liczba ludności w poszczególnych latach:

2010 r. – 8 518,
 2011 r. – 8 689,
 2012 r. – 8 672,
 2013 r. – 8 760,
 2014 r. – 8 701,
 2015 r. – 8 654.

➤ Gęstość zaludnienia na km² w poszczególnych latach:

2010 r. – 40,
 2012 r. – 40,
 2013 r. – 39,
 2014 r. – 39,
 2015 r. – 39.

➤ Struktura wiekowa ludności zamieszkałej na terenie gminy Goworowo wg grup wiekowych na koniec 2010 r. przedstawia się następująco:

Grupa wiekowa	Liczba	%
Wiek przedprodukcyjny (dzieci i młodzież w wieku 0-14 lat)	1 455	17,10
Wiek produkcyjny ogółem	5 496	-
kobiety: 15-59 lat	2 379	27,90
mężczyźni: 15-64 lat)	3 117	36,60
Wiek poprodukcyjny ogółem	1 567	-
kobiety	1 056	12,40
mężczyźni	511	6,00
Razem	8 518	100

➤ Struktura wiekowa ludności zamieszkałej na terenie gminy Goworowo wg grup wiekowych na koniec 2011 r. przedstawia się następująco:

Grupa wiekowa	Liczba	%
Wiek przedprodukcyjny (dzieci i młodzież w wieku 0-14 lat)	1 792	20,60
Wiek produkcyjny ogółem (kobiety: 15-59 lat, mężczyźni: 15-64 lat)	5 321	61,20
Wiek poprodukcyjny ogółem (kobiety i mężczyźni)	1 576	18,20
Razem	8 689	100

- Struktura wiekowa ludności zamieszkałej na terenie gminy Goworowo wg grup wiekowych na koniec 2012 r. przedstawia się następująco:

Grupa wiekowa	Liczba	%
Wiek przedprodukcyjny (dzieci i młodzież w wieku 0-14 lat)	1 752	20,20
Wiek produkcyjny ogółem (kobiety: 15-59 lat, mężczyźni: 15-64 lat)	5 358	61,80
Wiek poprodukcyjny ogółem (kobiety i mężczyźni)	1 562	18,00
Razem	8 672	100

- Struktura wiekowa ludności zamieszkałej na terenie gminy Goworowo wg grup wiekowych na koniec 2013 r. przedstawia się następująco:

Grupa wiekowa	Liczba	%
Wiek przedprodukcyjny (dzieci i młodzież w wieku 0-14 lat)	1 748	19,95
Wiek produkcyjny ogółem (kobiety: 15-59 lat, mężczyźni: 15-64 lat)	5 430	61,98
Wiek poprodukcyjny ogółem (kobiety i mężczyźni)	1 582	18,07
Razem	8 760	100

Gmina charakteryzuje się zmniejszającym się odsetkiem ludności młodej tj. do 14 roku życia oraz odsetkiem ludności w wieku produkcyjnym. Wzrasta natomiast odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym.

Z analizy poziomu liczby ludności w latach 2010 - 2015 wynika, że nastąpił spadek liczby mieszkańców. W przyszłych latach, sądząc po aktualnym trendzie, liczebność osób zamieszkałych na terenie gminy prawdopodobnie będzie zmniejszać się.

6.2. Rynek pracy.

W Goworowie (na dzień 30.11.2013 r.) zarejestrowanych było w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrołęce 622 osób bezrobotnych z terenu gminy Goworowo, w tym 574 osób bez prawa do zasiłku tj. 92,2 % ogółu bezrobotnych.

6.3. Sfera społeczna.

W miejscowości Goworowo prowadzona jest obsługa ludności w zakresie usług podstawowych i ponadpodstawowych. Są to usługi w zakresie administracji gminnej, oświaty, zdrowia, opieki społecznej, sakralne, obsługi rolnictwa, handlu, gastronomii, rzemiosła.

Usługi podstawowe występują też w większych wsiach.

Usługi ponadlokalne, jak: administracja państwowa i samorządowa, sądownictwo, banki, urzędy skarbowe, szkoły wyższe, szpitale, obiekty kultury itp. znajdują się w Ostrołęce.

Warunki mieszkaniowe

Na terenie gminy występuje indywidualne budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne, mieszkaniowo - usługowe i zagrodowe.

Zabudowa gminy składa się z budynków powstałych w różnych okresach, z różnych materiałów o różnych standardach użytkowych i technicznych. Stara zabudowa niezależnie od charakteru składa się w całości na względnie uporządkowany krajobraz osadniczy. W niektórych wsiach zachowały się stare drewniane domy.

Nowsza zabudowa występująca na terenach wiejskich nie zawsze harmonizuje z otaczającym krajobrazem. Ostatnio daje się zauważyć większą ilość realizowanych budynków, których forma nie koliduje z otoczeniem.

Wyposażenie w instalacje techniczne mieszkań decyduje o ich standardzie. Na terenie gminy Goworowo do sieci wodociągowej podłączonych jest 2 137 budynków, natomiast do

sieci kanalizacyjnej podłączonych jest 296 budynków. W obrębach, w których sieć kanalizacji sanitarnej jest jeszcze nie doprowadzona, ścieki gromadzone są w zbiornikach indywidualnych.

Oświata i wychowanie:

Na terenie gminy funkcjonuje pięć szkół i jedno przedszkole:

- Zespół Szkół Nr 1 w Goworowie,
- Zespół Szkół Powiatowych w Goworowie,
- Szkoła Podstawowa w Pasiekach,
- Szkoła Podstawowa w Kuninie,
- Szkoła Podstawowa w Szczawinie,
- Przedszkole Samorządowe w Goworowie.

Zdrowie i opieka społeczna

Ochronę zdrowia na poziomie podstawowym zapewniają:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej ZDROWIE w Kuninie,
- Przychodnia Lekarska „Vita - Med.” s.c. w Goworowie,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Czarnowie
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Goworowie,
- Ośrodek „Monar” w Lipiance,
- Usługi stomatologiczne w: Goworowie (2 gabinety), Ponikwi Małej, Goworówku,
- Apteki – dwie apteki w Goworowie.
- Punkt apteczny - w Kuninie.

Kultura

Podstawowe potrzeby w zakresie kultury zaspakaja:

- Gminna Biblioteka Publiczna w Goworowie oraz filia w Kuninie, Pasiekach, Żabinie i Kruszewie,
- Ośrodek Edukacji Regionalnej w Lipiance,
- Sale bankietowe w: Kuninie, Brzeźnie, Ponikwi Dużej, Wólce Brzezińskiej, Damiętach,
- Sala widowiskowa OSP Goworowo,
- Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji w Goworowie,
- Remiza i świetlica wiejska w miejscowości: Brzeźno, Brzeźno Kolonia, Czarnowo, Czernie, Dzbądzek, Goworowo, Kruszewo, Kunin, Lipianka, Pasieki, Ponikiew Duża, Ponikiew Mała, Żabin, Pokrzywnica, Ludwinowo.

Na terenie gminy nie przewiduje się rozwoju szkolnictwa średniego, ani specjalistycznych usług zdrowotnych. Wynika to z bliskości dużego ośrodka z rozwiniętym systemem usług zarówno podstawowych jak i wyższego rzędu - miasta Ostrołęki. Jako zadanie priorytetowe w zakresie infrastruktury społecznej zakłada się zatem poprawę stanu technicznego obiektów, standardu wyposażenia oraz poziomu świadczonych usług.

Administracja publiczna, obsługa finansowa

Funkcje w zakresie administracji publicznej i obsługi finansowej skoncentrowane są w Goworowie. Najważniejsze z nich to:

- Urząd Gminy Goworowo,
- Zakład Gospodarki Komunalnej,
- Bank Spółdzielczy,
- Urząd Pocztowy,
- Posterunek Policji.

Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej:

Na terenie gminy, w 9 miejscowościach funkcjonują jednostki OSP:

- Czernie,
- Goworowo,
- Kruszewo,
- Kunin,
- Lipianka,
- Pasieki,
- Ponikiew Duża,
- Ponikiew Mała,
- Żabin.

Turystyka

Na terenie gminy prowadzonych jest kilka form aktywności turystycznej. Do zidentyfikowanych działań i zjawisk należą:

- letni i zimowy wypoczynek dzieci i młodzieży w Ośrodku Edukacji Regionalnej w Lipiance,
- wypożyczalnia sprzętu sportowego: kajaki, rowery, łyżworolki, namioty, śpiwory,
- przegląd Zespołów Muzycznych w Goworowie – „Noc z gwiazdami pod gwiazdami” Szarłat,
- tereny rekreacyjne w Szarłacie u ujścia rzeki Orz do rzeki Narew,
- tereny rekreacyjne nad rzeką Narew w miejscowości Kruszewo,
- turystyka Pielgrzymowa do Sanktuarium Matki Boskiej Wąsewskiej,
- Gminne Centrum Informacji, którego działalność skierowana jest do absolwentów, osób bezrobotnych, młodzieży szkolnej oraz lokalnych przedsiębiorców, podmiotów prowadzących działalność agroturystyczną i rolników z terenu gminy Goworowo.,
- gospodarstwa agroturystyczne:
 - 1) Elżbieta i Waldemar Stepnowscy – Jemieliste,
 - 2) Marek Sawczuk – Szczawin,
 - 3) Mariola i Tomasz Choszczyk – Szarłat,
 - 4) Krystyna i Marcin Manowscy – Kunin,
 - 5) Katarzyna i Guillaume Pons – Kruszewo,
 - 6) Zbigniew Skrzecz – Brzeźno,
 - 7) Dorota Mościska – Dzbądzek,
 - 8) Ośrodek Edukacji Regionalnej – Lipianka.

Sport, rekreacja

Na obszarze gminy znajdują się następujące obiekty sportowe:

- Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Goworowie (GOKSIR),
- Hala sportowa przy Zespole Szkół Powiatowych w Goworowie,
- Boisko sportowe w Goworowie,
- Zespół boisk sportowych „ORLIK 2012” przy ZS Nr 1 w Goworowie,
- Sala gimnastyczna przy ZS Nr 1 w Goworowie,
- Szlak rowerowy – z Lipianki do Szczawina.
- Szlak wodny – spływ kajakowy z gm. Czerwin do Goworowa.

Kościóły

Na obszarze gminy znajdują się dwa kościoły w następujących parafiach:

- Parafia pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Goworowie,
- Parafia pw. św. Jana Chrzciciela w Kuninie.

Cmentarze

Na obszarze gminy znajdują się dwa czynne cmentarze parafialne - przy kościołach: w Goworowie i w Kuninie oraz 9 nieczynnych cmentarzy wojennych I wojny światowej, z których jeden wpisany jest do rejestru zabytków (w Goworowie), a pozostałe 8 - do gminnej ewidencji zabytków.

6.4. Sfera gospodarcza.

Rolnictwo

Na terenie gminy istnieje ok. 1 800 gospodarstw rolnych. Są to gospodarstwa o powierzchni 16 249 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 17,1 ha.

W strukturze obszarowej największy udział mają gospodarstwa o powierzchni od 15 do 20 ha oraz gospodarstwa powyżej 49 ha. W okresie pomiędzy spisami rolnymi notuje się korzystną tendencję wzrostu udziału gospodarstw dużych, ale też niekorzystny trend wzrostu liczby gospodarstw najmniejszych, w tym działek rolnych. Utrzymanie się trendu wzrostu małych gospodarstw nie będzie sprzyjać wzrostowi towarowej produkcji rolniczej, tak by zapewnić odpowiednią dochodowość ich właścicielom.

W strukturze użytkowania gruntów rolnych największy jest udział gruntów ornych, znaczący łąk i pastwisk; natomiast bardzo mała powierzchnia przeznaczona jest pod sady.

W produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż podstawowych – zajmuje ponad 85% całej powierzchni użytków rolnych. Natomiast w produkcji zwierzęcej dominuje chów bydła mlecznego. Znikoma jest hodowla trzody chlewnej.

Pozarolnicza działalność gospodarcza

Infrastrukturę społeczną uzupełnia sieć placówek handlowych i usługowych stopnia podstawowego, kształtujących się według zapotrzebowania społecznego.

Najbardziej rozwinięta jest sieć sklepów detalicznych. Obiekty handlowe zlokalizowane są w wielu miejscowościach gminy:

- sklepy spożywcze: Goworowo (3 sklepy),
- sklepy spożywczo - przemysłowe: Kobylin (2 sklepy), Brzeźno, Damięty, Kunin (3 sklepy), Lipianka, Pasięki (2 sklepy), Brzeźno Kolonia, Czarnowo, Żabin, Goworowo (2 sklepy), Jawory Stare, Józefowo, Ponikiew Mała, Kruszewo,
- supermarket „Stokrotka”: Goworowo,
- sklepy art. przemysłowych: Goworowo (5 sklepów), Józefowo,
- sklep odzieżowy: Goworowo,
- Sprzedaż hurtowa i detaliczna samochodów osobowych - Ponikiew Duża,
- Przygotowanie i dostarczanie żywności/catering - Ponikiew Duża, Brzeźno,
- Sprzedaż hurtowa i detaliczna kwiatów - Goworowo
- Sprzedaż detaliczna kosmetyków i art. Toaletowych - Goworowo.

Poza w/w obiektami, funkcję handlową pełni również plac targowy w Goworowie (targowisko handlowe).

Poza tym na terenie gminy funkcjonują następujące przedsiębiorstwa i usługi:

Wyrób i sprzedaż pieczywa – piekarnie:

- wyrób i sprzedaż pieczywa oraz art. spożywczych - Kunin,
- wyrób i sprzedaż pieczywa – Goworowo (2 piekarnie),
- cukiernia, piekarnia - Goworówek (2 szt.), Wólka Brzezińska.

Usługi transportowe: Pokrzywnica, Grodzisk Mały, Rębisze Kolonia, Goworowo (6 zakładów), Goworówek (2 zakłady), Czernie, Daniłowo.

Naprawa i konserwacja maszyn i samochodów

- naprawa pojazdów samochodowych - Ponikiew Duża, Jawory Stare,
- mechanika pojazdowa - Pokrzywnica, Jawory Stare, Gierwaty, Kunin, Damiety,
- konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych - Rębisze Kolonia,
- naprawa i konserwacja pojazdów, badania techniczne pojazdów - Wólka Brzezińska,
- produkcja konstrukcji metalowych - Gierwaty,
- warsztat samochodowy - Gierwaty,
- wulkanizacja i wymiana opon - Damiety, Goworowo,
- stacja kontroli pojazdów - Goworowo.

Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi:

- wynajem pokoi - obiekty noclegowe turystyczne - Dzładzek,
- wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi - Szczawin.

Usługi elektryczne:

- naprawa sprzętu TV - Goworówek,
- wykonywanie instalacji elektrycznych - Kobylin, Damiety.

Usługi stolarskie:

- usługi stolarskie - Lipianka,
- usługi tapicerskie - Góry.

Ośrodek Szkolenia Kierowców - nauka jazdy: Grabowo, Goworowo.

Ubezpieczenia: Goworowo (2 biura), Pasieki.

Usługi pogrzebowe: Brzeźno, Goworowo.

Biuro Rachunkowe: Goworowo (2 biura),

Usługi fryzjerskie: Goworowo (4 zakłady).

Usługi weterynaryjne: Goworowo (2 działalności weterynaryjne), Daniłowo.

Naprawa i konserwacja komputerów: Wólka Brzezińska.

Placówki gastronomiczne:

- Klub Nr 1 - Goworowo,
- Restauracja „RELAKS” - Goworowo,
- Bar „ANTAŁEK” - Goworowo,
- Bar „Sąsiad” - Daniłowo.

Pozostałe rodzaje działalności:

- usługi tartaczne - Zakład Obrotu Drewnem - Goworówek,
- działalność rozrywkowa - Wólka Brzezińska,
- działalność usługowa - produkcja roślinna - Ponikiew Mała,
- gospodarstwo ekologiczne – Kruszywo.
-

7. Uwarunkowania wynikające z zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

Niebezpieczeństwo pożarowe.

Największe zagrożenie pożarami występuje w gospodarstwach rolnych z uwagi na duże nagromadzenie materiałów palnych, często źle przechowywanych, wyeksploatowany sprzęt mechaniczny do prac polowych (ciągniki), a także zły stan techniczny instalacji elektrycznych.

Na obszarze gminy zagrożone pożarami są również lasy, szczególnie z młodszym drzewostanem, głównie wzmożoną penetracją turystyczną (pozostawianie odpadów w lesie) oraz przez rolników przy wypalaniu traw.

Zagrożenie komunikacyjne

Przez południową część gminy przebiega droga krajowa nr 60. Obciążenie pojazdami tej drogi jest wysokie, głównie dużymi samochodami dostawczymi, w tym TIR-ów, i systematycznie rośnie. Zdarzające się wypadki i kolizje stanowią zagrożenie dla ludności, szczególnie, że przewożone są również materiały niebezpieczne, takie jak: pochodne ropy naftowej, amoniak, gazy techniczne.

Zagrożenie powodziowe

Na terenie gminy Goworowo występują tereny zalewowe wzdłuż rzeki Narew i Orz. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy Goworowo przedstawiono na planszy „Uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego” oraz na planszy „Kierunków zagospodarowania przestrzennego”.

Zagrożenie terenami osuwiskowymi

Na terenie gminy Goworowo występują obszary predysponowane do wystąpienia ruchów masowych. Są one związane ze stromą skarpą rzeki Narew. Obszary te występują w obrębie Dzbądzek i Szarłat.

8. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy.

Potrzeby i możliwości rozwoju gminy wynikają z istniejących uwarunkowań, a także, w dużej mierze z zadań inwestycyjnych, jakie będą realizowane na terenie gminy przez różne podmioty.

W pierwszej fazie opracowania „Studium...” wystąpiono do odpowiednich jednostek z prośbą o współpracę przy opracowaniu „Studium...” i przekazanie przez każdą z nich swoich zamierzeń inwestycyjnych dotyczących obszaru gminy, które powinny zostać uwzględnione w opracowaniu.

Zgłoszone zostały następujące wnioski:

- Zarząd Województwa Mazowieckiego w Warszawie – zgłosił wniosek o uwzględnienie w Studium ustaleń zawartych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, a w szczególności dotyczących planowanej: przebudowy linii klejowej nr 29, budowy drogi wojewódzkiej, przebudowy i rozbudowy drogi krajowej nr 60.
- PGE Dystrybucja S.A. Oddział Warszawa – informuje, aby w projekcie Studium uwzględnić wskazane wytyczne dotyczące rozwoju systemu zaopatrzenia w energię elektryczną.
- Mazowiecka Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy Białystok – zwraca się z prośbą o umieszczenie w opracowaniu projektu Studium niezbędnych

zapisów dotyczących wymogów i warunków, jakie muszą być spełnione przy gazyfikacji obszaru gminy.

- Dyrektor Okręgowego Urzędu Górniczego w Warszawie – zgłosił wniosek o umieszczenie w Studium zapisów dotyczących zasad eksploatacji kopalni oraz wskazanie na załączniku graficznym obszarów i terenów górniczych, złóż kopalni i wód podziemnych.
- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie Zarząd Zlewni Narwi w Dębem – zwraca się prośbą o uwzględnienie w projekcie Studium opracowania pod nazwą „Studium ochrony przeciwpowodziowej” - dla rzeki Narew i rzeki Orz.
- Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków – zgłosił wniosek o uwzględnienie w projekcie Studium uwarunkowań wynikających z aktualnego stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz określenie zasad ich ochrony.
- PSE - Centrum S.A. – zgłosiły wniosek o ujęcie w projekcie Studium informacji dotyczących istniejących i planowanych elektroenergetycznych sieci przesyłowych wraz ze sposobem zagospodarowania terenów pod liniami elektroenergetycznymi.
- Nadleśnictwo Pułtusk – zgłosiło wniosek o przeznaczenie szeregu działek pod zalesienie. Wnioskowane grunty to obecnie role, łąki, pastwiska, sady i nieużytki.

W związku z podaniem ogłoszenia o przystąpieniu do sporządzenia „Studium ...” zostały zgłoszone również wnioski przez mieszkańców gminy bądź przez zainteresowanych inwestorów. Wpłynęło 99 wniosków, w tym 24 wnioski przed podjęciem uchwały o przystąpieniu do sporządzenia studium oraz 1 wniosek po terminie wyznaczonym w ogłoszeniu. Najwięcej wniosków dotyczyło zmiany przeznaczenia terenów pod zabudowę mieszkaniową. Wpłynęło również kilka wniosków dotyczących zmiany przeznaczenia pod zabudowę rekreacyjną, letniskową, pod zalesienie, działalność gospodarczo - usługowo - magazynową, na przeznaczenie terenu pod wytwarzanie energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii (elektrownie wiatrowe) oraz dwa wnioski pod zabudowę mieszkaniowo - usługową.

8.1. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne.

8.1.1. Analiza ekonomiczna.

Wydatki i dochody budżetu Gminy Goworowo zrealizowane w latach 2012 – 2015.

Rok 2012.

➤ Dochody:

Plan dochodów budżetu Gminy na rok 2012 wynosi 27 066 000,00 zł, z tego:

- majątkowe (infrastruktura) – w kwocie 3 556 000,00 zł,
- bieżące (pozostałe) – w kwocie 23 510 000,00 zł.

Wykonanie dochodów: 27 002 000,00 zł co stanowi 99,76 % planu, z tego:

- dochody majątkowe – w kwocie 3 541 000,00 zł, co stanowi 99,58 % planu.
- dochody bieżące – w kwocie 23 461 000,00 zł, co stanowi 99,79 % planu.

Wykonanie planu dochodów wg poszczególnych działów klasyfikacji budżetowej – 2012r.			
Lp.	Dział	Plan [zł]	Wykonanie [zł]
1	Rolnictwo i łowiectwo	3 030 000,00	3 030 000,00
2	Transport i łączność	478 000,00	478 000,00

3	Kultura fizyczna	859 000,00	858 000,00
4	Gospodarka mieszkaniowa	121 000,00	123 400,00
5	Administracja publiczna	108 000,00	112 000,00
6	Urzędy naczelnych organów władzy	1 000,00	1 000,00
7	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej	5 684 000,00	5 677 000,00
8	Różne rozliczenia	12 490 000,00	12 492 000,00
9	Oświata i wychowanie	282 000,00	222 000,00
10	Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	3 897 000,00	3 892 000,00
11	Edukacyjna opieka wychowawcza	76 000,00	76 000,00
12	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	38 000,00	38 600,00
13	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	2 000,00	2 000,00

➤ Wydatki:

Plan wydatków budżetu Gminy Goworowo uchwalony przez Radę Gminy na rok 2012 wynosi 27 603 000,00 zł, z tego:

- majątkowe (infrastruktura) – 5 076 000,00 zł,
- bieżące (pozostałe) – 22 527 000,00 zł.

Wykonanie wydatków: 26 029 000,00 zł co stanowi 94,3 % planu, z tego:

- wydatki majątkowe – 4 846 000,00 zł, co stanowi 95,50 % planu.
- wydatki bieżące – 21 183 000,00 zł, co stanowi 94 % planu.

Wydatki w poszczególnych działach za 2012 r.				
Lp.	Dział	Plan [zł]	Wykonanie [zł]	Wykonanie w %
1	Rolnictwo i łowiectwo	2 127 000,00	2 084 000,00	98
2	Transport i łączność	2 585 000,00	2 186 000,00	85
3	Gospodarka mieszkaniowa	73 000,00	64 000,00	-
4	Działalność usługowa	12 000,00	8 000,00	-
5	Administracja publiczna	2 555 000,00	2 197 000,00	86
6	Urzędy naczelnych organów władzy	1 000,00	1 000,00	-
7	Różne rozliczenia	88 000,00	0,00	-
8	Oświata i wychowanie	10 992 000,00	10 600 000,00	96
9	Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	5 416 000,00	5 346 000,00	-
10	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	766 000,00	720 000,00	94
11	Informatyka	73 000,00	54 000,00	74
12	Przetwórstwo przemysłowe	10 000,00	6 000,00	-
13	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	205 000,00	158 000,00	-
14	Obsługa długu publicznego	450 000,00	402 000,00	-
15	Ochrona zdrowia	107 000,00	90 000,00	-
16	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	852 000,00	852 000,00	-
17	Kultura fizyczna	1 291 000,00	1 261 000,00	98

Budżet Gminy za rok 2012 zamknął się nadwyżką w kwocie 974 000,00 zł., przy planowanym deficycie 537 000,00 zł co jest wynikiem nie zrealizowanych wydatków.

Rok 2013.

➤ **Dochody:**

Plan dochodów budżetu Gminy na rok 2013 wynosi 25 063 000,00 zł, z tego:

- majątkowe (infrastruktura) – w kwocie 661 000,00 zł,
- bieżące (pozostałe) – w kwocie 24 402 000,00 zł.

Wykonanie dochodów: 24 991 000,00 zł co stanowi 99,72 % planu, z tego:

- dochody majątkowe – w kwocie 635 000,00 zł, co stanowi 96,21 % planu.
- dochody bieżące – w kwocie 24 356 000,00 zł, co stanowi 99,81 % planu.

Wykonanie planu dochodów wg poszczególnych działów klasyfikacji budżetowej – 2013 r.			
Lp.	Dział	Plan [zł]	Wykonanie [zł]
1	Rolnictwo i łowiectwo	708 000,00	709 000,00
2	Transport i łączność	499 000,00	499 000,00
3	Kultura fizyczna	47 000,00	47 000,00
4	Gospodarka mieszkaniowa	54 000,00	64 000,00
5	Administracja publiczna	76 000,00	74 000,00
6	Urzędy naczelnych organów władzy	1 000,00	1 000,00
7	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej	6 284 000,00	6 290 000,00
8	Różne rozliczenia	12 759 000,00	12 759 000,00
9	Oświata i wychowanie	369 000,00	318 000,00
10	Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	4 069 000,00	4 035 000,00
11	Edukacyjna opieka wychowawcza	102 000,00	98 000,00
12	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	90 000,00	92 000,00
13	Leśnictwo	5 000,00	5 000,00

➤ **Wydatki:**

Plan wydatków budżetu Gminy Goworowo uchwalony przez Radę Gminy na rok 2013 wynosi 25 702 000,00 zł, z tego:

- majątkowe (infrastruktura) – 2 768 000,00 zł,
- bieżące (pozostałe) – 22 934 000,00 zł.

Wykonanie wydatków: 24 437 000,00 zł co stanowi 95 % planu, z tego:

- wydatki majątkowe – 2 490 000,00 zł, co stanowi 90 % planu.
- wydatki bieżące – 21 947 000,00 zł, co stanowi 95,7 % planu.

Wydatki w poszczególnych działach za 2013 r.				
Lp.	Dział	Plan [zł]	Wykonanie [zł]	Wykonanie w %
1	Rolnictwo i łowiectwo	1 462 000,00	1 400 000,00	96
2	Transport i łączność	1 626 000,00	1 487 000,00	91
3	Gospodarka mieszkaniowa	253 000,00	248 000,00	-
4	Działalność usługowa	22 000,00	8 000,00	-
5	Administracja publiczna	2 398 000,00	2 117 000,00	88

6	Urzędy naczelných organów władzy	1 000,00	1 000,00	-
7	Różne rozliczenia	88 000,00	0,00	-
8	Oświata i wychowanie	10 926 000,00	10 641 000,00	97,39
9	Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	5 569 000,00	5 468 000,00	-
10	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 533 000,00	1 408 000,00	92
11	Informatyka	79 000,00	70 000,00	89
12	Przetwórstwo przemysłowe	2 000,00	-	-
13	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	152 000,00	125 000,00	-
14	Obsługa długu publicznego	382 000,00	281 000,00	-
15	Ochrona zdrowia	95 000,00	85 000,00	-
16	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	937 000,00	933 000,00	-
17	Kultura fizyczna	142 000,00	136 000,00	96
18	Turystyka	35 000,00	29 000,00	-

Budżet Gminy za rok 2013 zamkną się nadwyżką w kwocie 554 000,00 zł., przy planowanym deficycie 639 000,00 zł co jest wynikiem nie zrealizowanych wydatków.

Rok 2014.

➤ **Dochody:**

Plan dochodów budżetu Gminy na rok 2014 wynosi 26 534 974,19 zł, z tego:

- majątkowe (infrastruktura) – w kwocie 1 412 389,00 zł,
- bieżące (pozostałe) – w kwocie 25 122 585,19 zł.

Wykonanie dochodów: 26 514 546,73 zł co stanowi 99,92% planu, z tego:

- dochody majątkowe – w kwocie 1 259 482,20 zł, co stanowi 89,17% planu.
- dochody bieżące – w kwocie 25 255 064,53 zł, co stanowi 100,52% planu.

Wykonanie planu dochodów wg poszczególných działów klasyfikacji budżetowej – 2014 r.			
Lp.	Dział	Plan [zł]	Wykonanie [zł]
1	Rolnictwo i łowiectwo	1 367 807,96	1 377 297,98
2	Transport i łączność	757 216,00	611 488,18
3	Turystyka	21 075,74	20 545,72
4	Gospodarka mieszkaniowa	207 180,00	214 624,30
5	Działalność usługowa	6 000,00	6 000,00
6	Administracja publiczna	90 451,00	97 990,52
7	Urzędy naczelných organów władzy	82 492,00	80 550,25
8	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej	6 391 326,00	6 546 365,71
9	Różne rozliczenia	12 275 560,00	12 279 450,77
10	Oświata i wychowanie	329 719,00	331 588,09
11	Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	4 105 309,89	4 100 586,73
12	Edukacyjna opieka wychowawcza	116 159,00	114 898,77
13	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	784 677,60	733 159,71

➤ Wydatki:

Plan wydatków budżetu Gminy Goworowo uchwalony przez Radę Gminy na rok 2014 wynosi 28 580 728,19 zł, z tego:

- majątkowe (infrastruktura) – 5 274 646,19 zł,
- bieżące (pozostałe) – 23 306 082,00 zł.

Wykonanie wydatków: 26 468 329,11 zł co stanowi 92,61 % planu, z tego:

- wydatki majątkowe – 4 378 044,46 zł, co stanowi 83 % planu.
- wydatki bieżące – 22 090 284,65 zł, co stanowi 94,78 % planu.

Wydatki w poszczególnych działach za 2014 r.				
Lp.	Dział	Plan [zł]	Wykonanie [zł]	Wykonanie w %
1	Rolnictwo i łowiectwo	1 085 503,96	1 039 658,94	96
2	Transport i łączność	4 362 941,01	3 404 645,68	78
3	Gospodarka mieszkaniowa	87 000,00	70 482,43	-
4	Działalność usługowa	36 000,00	34 260,73	-
5	Administracja publiczna	2 520 469,46	2 250 496,66	89
6	Urzędy naczelnych organów władzy	82 492,00	80 550,25	-
7	Różne rozliczenia	88 000,00	0,00	-
8	Oświata i wychowanie	10 630 868,54	10 565 651,64	99,38
9	Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	5 728 752,89	5 430 910,99	-
10	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 628 338,60	1 398 986,77	86
11	Informatyka	68 488,00	48 879,81	-
12	Przetwórstwo przemysłowe	5 471,73	4 030,52	-
13	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	174 962,00	149 141,46	-
14	Obsługa długu publicznego	240 000,00	220 859,08	-
15	Ochrona zdrowia	97 900,00	88 844,04	-
16	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 113 000,00	1 080 098,05	-
17	Kultura fizyczna	630 540,00	600 832,06	-

Budżet Gminy za rok 2014 zamknął się nadwyżką w kwocie 46 217,62 zł., przy planowanym deficycie 2 045 754,00 zł co jest wynikiem nie zrealizowanych wydatków.

Rok 2015.

➤ Dochody:

Plan dochodów budżetu Gminy na rok 2015 wynosi 29 012 964,91 zł, z tego:

- majątkowe (infrastruktura) – w kwocie 2 996 365,00 zł,
- bieżące (pozostałe) – w kwocie 26 016 599,91 zł.

Wykonanie dochodów: 29 012 908,25 zł co stanowi 100 % planu, z tego:

- dochody majątkowe – w kwocie 2 990 238,00 zł, co stanowi 100 % planu.
- dochody bieżące – w kwocie 26 022 670,25 zł, co stanowi 100 % planu.

Wykonanie planu dochodów wg poszczególnych działów klasyfikacji budżetowej – 2015r.			
Lp.	Dział	Plan [zł]	Wykonanie [zł]
1	Rolnictwo i łowiectwo	2 087 163,44	2 088 566,72
2	Transport i łączność	1 294 735,00	1 294 674,41
3	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	271 419,00	271 419,00
4	Gospodarka mieszkaniowa	123 000,46	128 219,74
5	Kultura fizyczna	285 268,00	285 268,00
6	Administracja publiczna	140 505,00	144 366,45
7	Urzędy naczelnych organów władzy	80 826,00	80 328,89
8	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej	6 729 737,00	6 890 380,27
9	Różne rozliczenia	12 482 819,00	12 485 069,56
10	Oświata i wychowanie	882 087,60	721 700,83
11	Pomoc społeczna	3 971 337,41	3 939 318,31
12	Edukacyjna opieka wychowawcza	78 396,00	77 987,26
13	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	574 771,00	594 709,48
14	Obrona narodowa	500,00	499,33
15	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona p. poż.	10 400,00	10 400,00

➤ Wydatki:

Plan wydatków budżetu Gminy Goworowo uchwalony przez Radę Gminy na rok 2015 wynosi 31 473 037,01 zł, z tego:

- majątkowe (infrastruktura) – 6 978 824,97 zł,
- bieżące (pozostałe) – 24 494 212,04 zł.

Wykonanie wydatków: 28 713 185,12 zł co stanowi 91,23 % planu, z tego:

- wydatki majątkowe – 5 735 076,56 zł, co stanowi 82,17 % planu.
- wydatki bieżące – 22 978 108,56 zł, co stanowi 93,81 % planu.

Wydatki w poszczególnych działach za 2015 r.			
Lp.	Dział	Plan [zł]	Wykonanie [zł]
1	Rolnictwo i łowiectwo	2 680 761,44	2 437 657,71
2	Transport i łączność	4 425 735,00	3 926 441,70
3	Gospodarka mieszkaniowa	370 000,00	255 645,06
4	Działalność usługowa	74 000,00	5 138,00
5	Administracja publiczna	2 768 116,78	2 286 604,01
6	Urzędy naczelnych organów władzy	88 826,00	80 328,89
7	Różne rozliczenia	88 000,00	0,00
8	Oświata i wychowanie i edukacyjna opieka wychowawcza	11 564 014,60	11 073 893,50
9	Pomoc społeczna	5 690 309,00	5 533 017,43
10	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 336 311,00	1 151 650,65
11	Informatyka	68 488,00	59 927,07
12	Przetwórstwo przemysłowe	19 466,19	14 536,93
13	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona p. poż.	243 970,00	212 889,17
14	Obsługa długu publicznego	250 000,00	187 144,12
15	Ochrona zdrowia	108 539,00	100 018,22
16	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 295 000,00	1 282 819,19
17	Kultura fizyczna	109 000,00	104 974,14
18	Obrona narodowa	500,00	499,33

Budżet Gminy za rok 2015 zamknął się nadwyżką w kwocie 299 723,13 zł., przy planowanym deficycie 2 460 072,10 zł co jest wynikiem nie zrealizowanych wydatków.

Podsumowując:

Wydatki i dochody budżetu Gminy Goworowo zrealizowane w latach 2012 – 2015				
-	2012	2013	2014	2015
Plan dochodów budżetu [zł]	27 066 000,00	25 063 000,00	26 534 974,19	29 012 964,91
Wykonanie dochodów [zł]	27 002 000,00	24 991 000,00	26 514 546,73	29 012 908,25
Plan wydatków budżetu [zł]	27 603 000,00	25 702 000,00	28 580 728,19	31 473 037,01
Wykonanie wydatków [zł]	26 029 000,00	24 437 000,00	26 468 329,11	28 713 185,12
Zamknięcie budżetu – z nadwyżką [zł]	974 000,00	554 000,00	46 217,62	299 723,13
Planowany deficyt [zł]	537 000,00	639 000,00	2 045 754,00	2 460 072,10

8.1.2. Analiza środowiskowa.

➤ **Zasoby i warunki mieszkaniowe.**

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. W latach 2010-2012 liczba budynków mieszkalnych w gminie Goworowo wahała się: w 2010 r. – 2 508 szt., w 2011 r. – 2 481 szt., w 2012 r. – 2 486 szt. Jednocześnie z roku na rok wzrastała: liczba mieszkań w gminie, liczba izb mieszkalnych oraz ogólna powierzchnia użytkowa mieszkań w gminie.

W analizowanym okresie liczba mieszkań komunalnych pozostających w zasobach mieszkaniowych gminy zmniejszyła się od 18 w 2010 i 2011 r. do 14 w 2012 r.

Wzrosła natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania oraz przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie.

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacane są dodatki mieszkaniowe. Jest to forma pomocy świadczona przez gminę, a realizowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

W latach 2010 – 2012 liczba rodzin w gminie, którym przyznano dodatek mieszkaniowy, malała, ale była na zbliżonym poziomie: 30 w 2010 r., 29 w 2011 r., 27 w 2012 r. Natomiast wysokość kwot przeznaczonych na ten cel rosła: z 19 368 zł w 2010 r. do 30 647 zł w 2012 r.

W gminie występuje ciągły rozwój zabudowy indywidualnej, a w szczególności zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. W latach 2012 – 2015 ilość wydanych decyzji o warunkach zabudowy oraz ilość wydanych pozwoleń na budowę waha się.

Ilość wydanych decyzji o warunkach zabudowy w latach: 2012 - 2015				
Rodzaj planowanej inwestycji	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015
Budynki mieszkalne jednorodzinne	12	20	15	18
Budynki rekreacyjne	4	1	4	2
Budynki inwentarskie	0	0	0	1
Budynki gospodarcze	1	3	3	2
Budynki usługowe	1	1	0	1
Inne	1	4	2	2
Razem	19	29	24	26

Ilość wydanych pozwoleń na budowę w latach: 2012 - 2015				
Rodzaj planowanej inwestycji	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015
Budowa i rozbudowa budynku mieszkalnego jednorodzinne	35	49	30	24
Budowa budynku mieszkalnego z usługami	0	1	0	2
Budowa budynku inwentarskiego	3	3	5	6
Budowa budynku rekreacji indywidualnej	4	12	1	2
Budowa budynku usługowego	1	2	1	2
Budowa budynku gospodarczego	12	7	13	13
Inne – sieci i przyłącza: wodociągowe, kanalizacyjne, energetyczne oraz drogi	16	40	32	14
Razem	71	114	82	63

Nowa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna lokalizowana jest głównie wzdłuż istniejących i nowo wybudowanych dróg gminnych i powiatowych, jako uzupełnienie istniejącej zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej. Duże znaczenie w wyborze lokalizacji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej jest korzystne położenie oraz dogodne połączenie komunikacyjne z miastami ościennymi.

Realizacja nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na terenie gminy Goworowo wynika w dużej mierze z tendencji osiedlania się ludności poza obszarami zurbanizowanymi.

Uchwalone oraz wydane dokumenty kształtujące procesy przestrzenne wskazują na przewagę funkcji mieszkaniowej, w związku z czym prognozuje się kontynuację dotychczasowego trendu w zakresie jej rozwoju. Proces ten w dalszym ciągu następować będzie na obszarach wzdłuż istniejących i nowo wybudowanych dróg gminnych i powiatowych.

➤ **Bezdomność.**

Bezdomność w gminie Goworowo jest jedynie zjawiskiem i nie urasta do rangi problemu społecznego. Przez większą część roku ma charakter jednostkowy.

Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z gminy świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Goworowie. W latach 2010 – 2012 liczba rodzin i przebywających w nich osób objętych wsparciem z powodu bezdomności była niewielka.

	2010 r.	2011 r.	2012 r.
Liczba rodzin	5	7	7
Liczba osób w rodzinach	7	10	15

8.1.3. Analiza społeczna.

➤ **Rynek pracy.**

Problemy na rynku pracy, objawiające się niedostateczną liczbą miejsc pracy, prowadzą do obniżenia standardu życia ludności. Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego.

W latach 2010 – 2012 liczba osób bezrobotnych w gminie Goworowo sukcesywnie wzrastała: 2010 r. – 470 osób, 2011 r. – 502 osób, 2012 r. – 571 osób. Wśród pozostających bez pracy większość stanowili mężczyźni.

Na koniec 2012 r. wśród bezrobotnych największą grupę (322) stanowiły osoby pozostające bez zatrudnienia długotrwale (powyżej 12 miesięcy), następnie osoby do 25 roku życia (186), a najmniejszą grupę bezrobotnych stanowili ludzie powyżej 50 roku życia (95).

Z powyższych danych wynika, że programami aktywizującymi należy objąć zwłaszcza osoby młode z krótkim stażem pracy lub bez stażu pracy, którym powinno się zapewnić możliwość poszerzenia doświadczenia zawodowego lub podjęcia pierwszej pracy. Natomiast wobec osób pozostających długotrwale bezrobotnych należy położyć szczególny nacisk na podniesienie lub zmianę posiadanych kwalifikacji zawodowych. Osobom powyżej 50 roku życia, stanowiących najmniejszą grupę wśród bezrobotnych, powinno się zapewnić możliwość przekwalifikowania, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy.

➤ **Działalność gospodarcza.**

Liczba wpisów do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) (liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy) w poszczególnych latach:

- 2010 r. – 361,
- 2011 r. – 369,
- 2012 r. – 380,
- 2013 r. – 391,
- 2014 r. – 395,
- 2015 r. – 404.
- 2016 r. (na dzień 19 kwietnia) – 435.

Biorąc pod uwagę powyższe, w gminie Goworowo występuje tendencja zakładania i otwierania nowych przedsiębiorstw.

➤ **Pomoc społeczna.**

Zadania pomocy społecznej w gminie Goworowo wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS) w Goworowie. Jednostka ta, zgodnie z ustawą, ma na celu umożliwianie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. GOPS w Goworowie realizuje również inne zadania wynikające z innych, aniżeli ustawa o pomocy społecznej, aktów prawnych. Należą do nich: ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawa o powszechnym ubezpieczeniu społecznym.

W latach 2010 – 2012 wysokość środków finansowanych przez GOPS na pomoc mieszkańcom gminy wahała się: z 3 955 494,79 zł w 2010 r., wzrosła do 4 022 872,95 zł w 2011 r., by spaść do 3 818 776,42 zł w 2012 r. Dominującą pozycję wśród nich stanowiły kwoty wydatkowane na wykonanie zadań zleconych, wśród których dominowały środki przekazane na specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W ramach wykonywania zadań własnych gminy największe kwoty przeznaczono natomiast na udzielenie świadczeń pomocy społecznej, głównie w formie zasiłków celowych i w naturze, posiłku i usług opiekuńczych.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby mieszkańców gminy objętych przez GOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2010 – 2012:

-	2010	2011	2012
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	899	871	858
Liczba rodzin	453	429	419
Liczba osób w rodzinach	1 681	1 536	1 494
Udział osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogóle ludności gminy	18,9 %	17,4 %	17,0 %

W analizowanym okresie liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w gminie z roku na rok sukcesywnie malała. Malał również udział beneficjentów systemu w ogóle ludności gminy.

8.2. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego.

Liczba mieszkańców gminy Goworowo ulega systematycznemu obniżaniu. Ubytek ludności w wartościach bezwzględnych nie jest wysoki, ale w ujęciu procentowym negatywna tendencja liczebności populacji powinna budzić niepokój. Podstawowym czynnikiem wpływającym na zmiany ludnościowe jest ujemna migracja powodowana opuszczaniem terenu gminy przez młode, a więc najbardziej aktywne pokolenie.

Liczba osób	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Wiek przedprodukcyjny	1 455	1 792	1 752	1 748	1 704	1 645
Wiek produkcyjny	5 496	5 321	5 358	5 430	5 476	5 457
Wiek poprodukcyjny	1 567	1 576	1 562	1 582	1 521	1 552
Razem	8 518	8 689	8 672	8 760	8 701	8 654

Ruch naturalny ludności w gminie Goworowo w latach 2011-2013				
Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	W %
2011	93	115	-22	-13,95 %
2012	106	117	-11	-18,02 %
2013	90	96	-6	-3,6 %

Migracje ludności w gminie Goworowo w latach 2011-2013			
Rok	Napływ	Odływ	Saldo migracji
2011	57	100	-43
2012	66	96	-30
2013	69	75	-6

Ujemne saldo migracji ma przede wszystkim charakter migracji zarobkowej lub związanej z edukacją.

Biorąc pod uwagę powyższe dane i próbując dokonać prognozy ludności gminy na najbliższe lata, należy zwrócić uwagę na zmniejszającą się, m.in. pod wpływem niskiej dzietności rodzin, liczbę dzieci i młodzieży oraz na drugą bardzo istotną kwestię, która odnosi się do dużej ilości osób w wieku produkcyjnym w stosunku do osób w wieku przedprodukcyjnym.

Aktualnie różnica pomiędzy osobami będącymi w wieku produkcyjnym, a poprodukcyjnym jest właściwa, gdyż liczba osób w wieku produkcyjnym jest ponad 4 razy większa. W przyszłości jednak ta tendencja odwróci się i osób w wieku poprodukcyjnym będzie znacznie więcej niż w wieku produkcyjnym.

Powyższe tendencje demograficzne będą wymagały w większym zakresie niż dotychczas dostosowania usług społecznych do potrzeb seniorów. W tym przypadku trzeba będzie udzielić stosownej pomocy materialnej i rzeczowej, ułatwić im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

W obrębie opracowania nastąpi zwiększenie prognozowanej liczby mieszkańców ze względu na przeznaczenia nowych terenów mieszkaniowych oraz usługowych. Planowane nowe zespoły osiedleńcze związane przyrostem liczby mieszkańców wpisują się w perspektywę wzrostu zaludnienia gminy.

8.3. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.

➤ **Sieć komunikacyjna.**

Przewiduje się przebudowę i rozbudowę drogi krajowej nr 60 oraz budowę odcinka drogi wojewódzkiej relacji Ostrołęka – Wyszaków. Planowana jest również budowa drogi powiatowej na odcinku: od drogi krajowej nr 60 Kutno – Ostrów Mazowiecka do granicy powiatu. Zakłada się budowę nowych dróg gminnych.

➤ **Infrastruktura techniczna.**

Liczba oczyszczalni ścieków w 2014r. – 2 szt.

Liczba ludności korzystających z oczyszczalni ścieków – 1 658.

Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych w 2014r.:

- zbiorniki bezodpływowe – 1 729,
- oczyszczalnie przydomowe – 9.

Ilość wydanych decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu powiatowym i gminnym w latach: 2012 - 2015				
Rodzaj planowanej inwestycji	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2015
Budowa linii energetycznych	8	6	5	2
Budowa i przebudowa dróg	1	0	0	0
Budowa sieci wodociągowych	0	1	0	1
Ubezpieczenie lewego brzegu rzeki Narew w km 112+500 – 112+600	0	1	0	0
Razem	9	8	5	3

➤ **Infrastruktura społeczna.**

Infrastrukturę społeczną w gminie Goworowo stanowią następujące usługi socjalne i kulturalne: urząd gminy, Zakład Gospodarki Komunalnej, Bank Spółdzielczy, Urząd Poczty, Posterunek Policji, szkoły, przedszkole, przychodnie, Środowiskowy Dom Samopomocy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS), Ośrodek „Monar”, apteki, punkt apteczny, biblioteka, Ośrodek Edukacji Regionalnej, sale bankietowe, sala widowiskowa OSP, Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji, remizy OSP i świetlice wiejskie, kościoły, Gminne Centrum Informacji, obiekty sportowe: Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Goworowie (GOKSIR), hala sportowa, boiska sportowe, sala gimnastyczna, przyszkolne place zabaw, turystyka: gospodarstwa agroturystyczne, szlak rowerowy, szlak wodny (spływ kajakowy), wypożyczalnia sprzętu sportowego, tereny rekreacyjne, turystyka Pielgrzymkowa.

Planowana jest budowa boisk sportowych przy szkołach: w Kuninie, Pasiekach i Szczawinie oraz stadion sportowy w Szczawinie. Planowane są również miejsca rekreacji

m.in. w Kobylinie i Damiętach wyposażone w plac zabaw, siłownię zewnętrzną, altanę z grillem.

Są to zespoły urządzeń publicznych zaspokajające potrzeby socjalne, oświatowe i kulturalne ludności.

8.4. Uwarunkowania wynikające z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Przedmiotem opracowania jest zmiana przeznaczenia istniejącego na tereny inwestycyjne, do których należą: tereny zabudowy zagrodowo – mieszkaniowej z dopuszczeniem usług, tereny zabudowy usługowo – handlowej, tereny zabudowy rekreacyjnej, tereny działalności gospodarczej bez określenia profilu z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej, tereny zabudowy produkcyjnej. Wskazano: obszary do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych, teren dla budowy projektowanej oczyszczalni ścieków.

Na obszarze gminy Goworowo obowiązują obecnie trzy miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na powierzchni ok. 2 069 ha , tj. ok. 9,44 % powierzchni gminy:

- Zmiana w miejscowym ogólnym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Goworowo (część terenu miejscowości Żabin) - Uchwała Nr III/193/02 Rady Gminy Goworowo z dnia 6 czerwca 2002 r. – na powierzchni ok. 0,9 ha.
- Zmiana w miejscowym ogólnym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Goworowo (część terenów poszczególnych miejscowości) - Uchwała Nr III/194/02 Rady Gminy Goworowo z dnia 6 czerwca 2002r. – na powierzchni ok. 1 990 ha.
- Zmiana w miejscowym ogólnym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Goworowo (część terenu miejscowości: Goworowo, Goworówek, Szczawin) - Uchwała Nr IV/202/02 Rady Gminy Goworowo z dnia 13 sierpnia 2002 r. – na powierzchni ok. 78,1 ha.

Bilans i przeznaczenie terenów – stan istniejący i projektowany				
Lp	Sym-bol	Przeznaczenie terenu	Powierzchnie istniejących terenów [ha] - uwarunkowania	Powierzchnie projektowanych terenów [ha] - kierunki
1	R	grunty rolne (grunty orne, pastwiska trwałe, łąki trwałe) i tereny różne	14 325,3501	13 994,5648
2	RM	tereny zabudowy zagrodowo - mieszkaniowej (zabudowa istniejąca)	559,1804	0
3	MN	tereny zabudowy mieszkaniowej wg planu miejscowego	587,9134	0
4	U	tereny zabudowy usługowej	23,6962	36,2854
5	MNR	tereny zabudowy rekreacyjnej	112,8917	51,6800
6	RU	tereny obsługi rolnictwa	4,4911	4,2901
7	P	tereny zabudowy produkcyjnej	5,4057	13,8749
8	PG	obszary i tereny górnicze	7,6368	19,5576
9	ZC	teren cmentarza	4,2175	4,2175
10	ZL	lasy	6 089,4173	6 159,2750
11	WS	rzeki, ciekі, rowy, zbiorniki wodne	186,0000	186,0000
12	KS	tereny urządzeń transportu (parking)	0,7055	0,7055
13	NO	oczyszczalnia ścieków	1,3997	1,7805

14	E	tereny elektrowni fotowoltaicznych	0,6677	2,4099
15	SUW	stacja uzdatniania wody (ujęcie wody)	1,0269	1,0269
16	RMU	tereny zabudowy zagrodowo – mieszkaniowej z dopuszczeniem usług	0	1 408,7981
17	TG	projektowana stacja redukcyjno – pomiarowa gazu	0	0,1611
18	WSR	projektowany zbiornik retencyjny	0	4,4857
19	PW	projektowany zbiornik wyrównujący ciśnienie z przepompownią wody	0	0,6531
20	PMN	projektowane tereny działalności gospodarczej bez określenia profilu z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej	0	20,2339
Razem			21 910,00	21 910,00

Z powyższego bilansu wynika, że:

- bez zmian powierzchniowych pozostały tereny ozn. symbolami: ZC, WS, KS, SUW.
- wzrosła powierzchnia terenów ozn. symbolami:
 - U – wzrost powierzchni o 12,5892 ha,
 - P – wzrost powierzchni o 8,4692 ha,
 - PG – wzrost powierzchni o 11,9208 ha,
 - ZL – wzrost powierzchni o 69,8577 ha,
 - NO – wzrost powierzchni o 0,3808 ha,
 - E – wzrost powierzchni o 1,7422 ha.
- zaprojektowano nowe tereny ozn. symbolami: RMU, TG, WSR, PW, PMN.
 Tereny ozn. symbolem **RMU** to tereny:
 - RM - tereny zabudowy zagrodowo - mieszkaniowej (zabudowa istniejąca), pomniejszone w wyniku zakazu zabudowy tych terenów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią,
 - MN – tereny zabudowy mieszkaniowej wg planu miejscowego, pomniejszone w wyniku zakazu zabudowy tych terenów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią,
 - wydane decyzje o warunkach zabudowy,
 - złożone wnioski do Studium,
 - projektowane tereny – uzupełnienie istniejącej zabudowy wynikające z funkcji terenu.
- pomniejszona została powierzchnia terenów ozn. symbolami: R, MNR, RU.
 - Powierzchnie terenów **MNR i RU** została pomniejszona w wyniku zakazu zabudowy tych terenów na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.

Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę [ha]			
Lp.	Symbol	Powierzchnia - uwarunkowania	Powierzchnia - kierunki
1	RM	559,1804	0
2	MN	587,9134	0
3	U	23,6962	36,2854
4	MNR	112,8917	51,6800
5	RU	4,4911	4,2901

6	P	5,4057	13,8749
7	PG	7,6368	19,5576
8	KS	0,7055	0,7055
9	NO	1,3997	1,7805
10	E	0,6677	2,4099
11	SUW	1,0269	1,0269
12	RMU	0	1408,7981
13	TG	0	0,1611
14	PW	0	0,6531
15	PMN	0	20,2339
Razem [ha]		1305,0151	1561,4570
w %		100 %	119,65 %

Z powyższych bilansów wynika, że powierzchnia terenów przeznaczonych pod zabudowę, przedstawionych na planszy „kierunków”, wzrosła o 256,4419 ha, tj. o 19,65 %. Powierzchnia ta wyraża zapotrzebowanie na nową zabudowę wynikającą z programu rozwoju gminy.

Ponadto przewidziano rezerwę terenu pod:

- **EW** - obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych, w tym elektrownie wiatrowe wraz ze strefami ochronnymi – na terenach R i ZL.
- **E-OZE** - obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych – na terenach R.

8.4.1. Zapotrzebowanie na nową zabudowę.

Z powyższych analiz wynika, że zapotrzebowanie na nową zabudowę kształtuje się w następujący sposób:

- wzrosła powierzchnia terenów ozn. symbolami:
 - U – wzrost powierzchni o 12,5892 ha,
 - P – wzrost powierzchni o 8,4692 ha,
 - NO – wzrost powierzchni o 0,3808 ha,
- zaprojektowano nowe tereny ozn. symbolami:
 - PMN – teren o powierzchni 20,2339 ha,
 - RMU – 261,7043 ha (powierzchnia terenu wynikająca z: wydanych decyzji o warunkach zabudowy, złożonych wniosków do Studium, projektowanych terenów stanowiących uzupełnienie istniejącej zabudowy wynikające z funkcji terenu).

8.4.2. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno – przestrzennej w granicach jednostki osadniczej.

Chłonność terenów zainwestowanych				
Lp.	Symbol – funkcja zabudowy	Powierzchnia terenu [ha]	Powierzchnia zabudowana – zainwestowana [ha]	Chłonność terenu – ilość działek
1	MN + RM	1 147,0938	559,1804	1 864
2	U	23,6962	17,4862	35
3	MNR	112,8917	110,4917	736
4	RU	4,4911	4,4911	10
5	P	5,4057	5,4057	11

8.4.3. Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę.

Chłonność obszarów przeznaczonych w mpzp pod zabudowę					
Lp.	Symbol – funkcja zabudowy	Powierzchnia terenu [ha]	Powierzchnia zabudowana – zainwestowana [ha]	Pozostałe tereny do zainwestowania [ha]	Chłonność terenu – ilość działek
1	MN + RM	1 147,0938	559,1804	587,9134	1 960
2	U	23,6962	17,4862	6,21	12
3	MNR	112,8917	110,4917	2,40	16
4	RU	4,4911	4,4911	0,00	0
5	P	5,4057	5,4057	0,00	0

8.4.4. Porównanie zapotrzebowania na nową zabudowę oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy.

Projektowane powierzchnie przeznaczone pod zabudowę			
Lp.	Symbol	Projektowana zabudowa [ha]	Chłonność terenu – ilość działek
1	RMU	1408,7981	9 392
2	PMN	20,2339	81
3	U	12,5892	42
4	P	8,4692	17

Lp.	Symbol	Istniejąca chłonność terenu	Chłonność terenu w mpzp	Razem	Projektowana chłonność terenu	Ogółem	Różnica
1	MN + RM	1 864	1 960	3 824	9 392	13 216	5 568
2	U	35	12	47	81	128	34
3	MNR	736	16	752	42	794	nie przekracza
4	RU	10	0	10	17	27	7
5	P	11	0	11	9 392	9 403	9 381
Suma		2 656	1 988	4 644	18 924	23 568	

8.4.5. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy.

Na możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej przeznaczają się 3 mln zł rocznie.

$$3\,000\,000,00 \text{ zł} / 2\,656 = 1\,129,00 \text{ zł}$$

Powyższa kwota, tj. 1 129,00 zł przypada na jednostkę powierzchni użytkowej zabudowy.

8.4.6. Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy.

$1\,988 + 18\,924 = 20\,912 \times 1\,129,00 \text{ zł} = 23,6 \text{ mln zł} < 3 \text{ mln zł}$. (potrzeby inwestycyjne nie przekraczają możliwości finansowania).

8.4.7. Wyniki analizy zapotrzebowania na nową zabudowę.

Określając zapotrzebowanie na nową zabudowę wzięto pod uwagę:

- perspektywę nie dłuższą niż 30 lat.
 $2\ 006 / 82,5 = 24,3 \text{ lat} < 30 \text{ lat.}$
2 006 - to powierzchnia użytkowa zabudowy (ilość działek).
82,5 - to średnia wydanych pozwoleń na budowę w latach: 2012 – 2015.
- niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%.
Powierzchnia terenów przeznaczonych pod zabudowę wzrosła o 19,65 %.
 $19,65 \% < 30 \%$.
- wzrost liczby mieszkańców w perspektywie nie dłuższej niż 30 lat
 $8\ 654 \text{ osób} / 2\ 656 \text{ pow. uż. zab.} = 3,26$
 $3,26 \times 2\ 006 \text{ proj. pow. uż. zab.} = 6\ 539 \text{ osób}$ (wzrost liczby mieszkańców w perspektywie nie dłuższej niż 30 lat).

9. Uwarunkowania wynikające ze stanu prawnego gruntów

Na obszarze gminy dominują dwie formy władania: własność osób fizycznych i skarbu Państwa. Skarb Państwa zarządza ponad 36 % powierzchni gminy – są to głównie lasy i grunty leśne oraz wody. We władaniu osób fizycznych znajduje się 20 % obszaru gminy.

Samorząd gminy dysponuje niewielką powierzchnią gminy. Są to grunty pod obiektami samorządu (urząd gminy, szkoły) oraz drogami gminnymi.

10. Uwarunkowania wynikające z występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych.

Na terenie gminy Goworowo znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

10.1. Obszary Natura 2000:

- Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 - Doliny Dolnej Narwi PLB 140014

Obszar ten obejmuje północno - zachodnią i południowo - zachodnią część gminy Goworowo - o powierzchni 1 845,00 ha.

Obszar leży na Nizinie Północnomazowieckiej pomiędzy Łomżą, a Pułtuskiem. Rzeka na tym odcinku ma przede wszystkim mineralne podłoże. Płyynie ona z północnego wschodu na południowy zachód. Szerokość doliny zmienia się w zakresie 1,5 – 7 km. Długość nurtu rzeki wynosi ok. 140 km, a szerokość nurtu 80-100 m. Niemal na całym odcinku rzeka silnie meandruje. Brzegi są generalnie strome, występują wypłylenia i łachy oraz liczne starorzecza. W dolinie występują zadrzewienia wierzbowe i olchowe oraz niewielkie połacie borów sosnowych. Obszary leśne są poprzeplatane terenami otwartymi, na których dominują pastwiska.

W obszarze Doliny Dolnej Narwi występuje, co najmniej 35 gatunków ptaków z załącznika Dyrektywy Ptasiej i 19 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Obszar zasiedla, co najmniej 1% krajowej populacji lęgowej następujących gatunków ptaków: batalion (PCK), błotniak łąkowy, dubelt (PCK), kraska (PCK), krwawodziób, kulik wielki

(PCK), kulon (PCK), łabędź krzykliwy, rybitwa białoczarna (PCK), rybitwa czarna, rybitwa rzeczna, rycyk, sieweczka rzeczna, sowa błotna (PCK), zimorodek.

Ostoją odgrywa istotną rolę dla ptaków wodno-błotnych tylko w okresie migracji wiosennej. Spowodowane jest to występowaniem tu tylko w tym okresie płytkich, sezonowych wylewów Narwi zapewniających ptakom zasobne żerowisko i miejsce odpoczynku. W okresie wędrówek występuje tu, co najmniej 1% populacji szlaku wędrownego bataliona oraz stosunkowo duże koncentracje osiada rybitwa białoskrzydła.

- Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 - Puszcza Biała PLB 140007

Na terenie gminy Goworowo obszar ten zajmuje powierzchnię 1 075,30 ha w północnej części gminy.

Puszcza Biała jest średnio zwartym kompleksem drzewostanów należących po części do nadleśnictw: Wyszaków, Ostrów Mazowiecka i Pułtusk. Lasy są rozciągnięte na znacznym obszarze pomiędzy doliną Narwi na zachodzie, Małkinią Górną na wschodzie, a doliną Bugu na południu. Z punktu widzenia przyrodniczego obecnie Puszcza Biała to nie tylko mniej lub więcej zwarte kompleksy leśne, lecz także pola uprawne, łąki, bagna, stawy, jeziora, starorzecza i rzeki. Spośród tych ostatnich są to nieliczne, najczęściej ubogie w wodę ciekły uchodzące do Narwi (Ostrówek, Wymakracz, Prut) i Bugu (Tuchelka, Turka, Brok).

Zbiornikami wodnymi o największej powierzchni są śródlądowe stawy hodowlane: Jegiel k. Nowej Wsi (ok. 80 ha) oraz częściowo zarośnięte i nie napełniane stawy k. Osuchowej Nowej (ok. 40 ha).

Obecnie 90% powierzchni leśnej Puszczy stanowią monokultury sosnowe, zagospodarowane w większości rębnią zupełną. W drzewostanach większość stanowią siedliska borowe, w tym około połowę zajmują bory świeże, a jedną czwartą – bory mieszane. Znacznie mniejszą powierzchnię zajmują drzewostany olchowe, dębowe i brzożowe.

Badania lat ubiegłych, wykazały występowanie tu 192 gatunków ptaków – w tym 132 lęgowych i prawdopodobnie lęgowych oraz 16, których gniazdowanie uznano za możliwe (Dmoch i in. 2003). Stanowi to ok. 65% liczby gatunków lęgowych w Polsce. W związku z tym należy uznać gniazdowanie na terenie Puszczy co najmniej 19 gatunków ptaków wymienionych w załączniku I Dyrektywy Ptasiej. Są to: derkacz, lelek, kraska, świergotek polny, bocian czarny, bocian biały, trzmielojad, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, bielik, orlik krzykliwy, żuraw, zimorodek, dzięcioł średni, dzięcioł czarny, gąsiorek, jarzębatka, lerka i ortolan.

10.2. Pomniki przyrody.

Na terenie gminy Goworowo, wg rozporządzenia Nr 17 Wojewody Mazowieckiego z dnia 26 lutego 2008 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu ostrołęckiego (DUWM 2008 r. Nr 29, poz. 1073), istnieje 10 tworów przyrody ożywionej uznanych za pomniki przyrody wpisane do rejestru pomników przyrody. Są to:

Lp.	Gatunek	Lokalizacja
1	Jesion wyniosły	Szczawin - park zabytkowy, dz. nr 420
2	Lipa drobnolistna	Szczawin, dz. nr 420
3	Lipa drobnolistna	Szczawin, dz. nr 420
4	Lipa drobnolistna	Szczawin, dz. nr 420
5	Topola biała	Góry, dz. nr 559
6	Dąb szypułkowy	Szarłat, dz. nr 166/1
7	Dąb szypułkowy	Dzładzek, dz. nr 121
8	Dąb szypułkowy	Dzładzek, dz. nr 121
9	Dąb szypułkowy	Dzładzek, dz. nr 121

10*	Dąb szypułkowy	Dzładzek, dz. nr 121
11	Dąb szypułkowy – 2 szt.	Kaszewiec, dz. nr 727/53**

* drzewo zostało przewrócone w czasie silnej wichury, jednak nie zostało usunięte rejestru form ochrony przyrody w gminie,

** dz. nr 727/53 znajduje się w obrębie Czarnowo.

W stosunku do pomników przyrody zakazuje się m.in.:

- wycinania, niszczenia i nacinania drzew,
- uszkodzania pąków kwiatów, owoców i liści,
- umieszczania napisów, znaków i tablic,
- wzniesienia ognia,
- wznoszenia budowli w promieniu 15m od pnia drzew.

10.3. Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Na terenie gminy Goworowo występują stanowiska chronionych gatunków: roślin, owadów, płazów, ptaków i ssaków:

- gatunki roślin objęte ochroną ścisłą w Polsce,
- gatunki owadów z załącznika II i IV „Dyrektywy Siedliskowej”, objęte ochroną ścisłą w Polsce,
- gatunki płazów z załącznika II i IV „Dyrektywy Siedliskowej”, objęte ochroną ścisłą w Polsce,
- gatunki płazów z załącznika IV „Dyrektywy Siedliskowej”, objęte ochroną ścisłą w Polsce,
- gatunki ptaków z załącznika I „Dyrektywy Ptasiej”, objęte ochroną ścisłą w Polsce,
- gatunki ptaków waloryzujące obszary Natura 2000 w Polsce, objęte ochroną ścisłą w Polsce,
- gatunki ptaków waloryzujące obszary Natura 2000 w Polsce, łowne w Polsce,
- inne cenne gatunki ptaków, objęte ochroną ścisłą w Polsce,
- gatunki ptaków objęte ochroną strefową (figuruje w załączniku I „Dyrektywy Ptasiej”),
- gatunki ssaków naziemnych z załącznika II i IV „Dyrektywy Siedliskowej”, objęte ochroną częściową w Polsce,
- gatunki nietoperzy z załącznika IV „Dyrektywy Siedliskowej”, objęte ochroną ścisłą w Polsce.

Występują:

- rośliny: lilia złotogłów, nasięźrzał pospolity, fiołek mokradłowy,
- owady: żagnica zielona,
- płazy: kumak nizinny, ropucha zielona, ropucha paskówka, rzekotka drzewna, grzebiuszka ziemna, żaba moczarowa, traszka grzebieniasta,
- ptaki: świergotek polny, jastrząb, zimorodek, płaskonos, krzyżówka, cyranka, krakwa, gęgawa, uszatka, głowienka, czernica, myszołów, bocian biały, łabędź krzykliwy, dziwonia, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, rybitwa białostrzydła, lelek, rybitwa czarna, przepiórka, derkacz, łabędź niemy, dzięcioł średni, dzięcioł czarny, ortolan, pustułka, łyska, kszyc, kokoszka, żuraw, lerka, śmieszka, gąsiorek, srokosz, strumieniówka, rycyk, brzęczka, świerszczak, słowik szary, nurogęs, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, perkozek, kropiatka, wodnik, słonka, jarzębatka, puszczyk, brodziec piskliwy, samotnik, krwawodziób, dudek, czajka, rokitniczka, wodniczka, trzcinniczek,
- ptaki – gatunki strefowe: orlik krzykliwy, bocian czarny, bielik,

- ssaki: bóbr europejski, wydra,
- ssaki – nietoperze: mroczek późny, borowiaczek, borowiec wielki, karlik większy oraz inne gatunki np. gacki i nocki.

Wszystkie zinwentaryzowane formy ochrony zostały szczegółowo wymienione i wskazane na załączniku graficznym sporządzonym do opracowania „Prognoza oddziaływania na środowisko dla projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Goworowo” z marca 2016r.

Poza wyżej wymienionymi: obszarami Natura 2000, pomnikami przyrody i gatunkami chronionymi, na terenie gminy Goworowo nie występują inne formy ochrony przyrody.

10.4. Korytarze ekologiczne.

Korytarze ekologiczne nie są w Polsce objęte ochroną prawną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880, z późn. zmianami), nie są więc obszarami chronionymi. Jednak cele ochrony przyrody są realizowane m. in. przez opracowywanie szlaków migracyjnych gatunków chronionych. Korytarze ekologiczne (migracyjne) należy, więc uznać za ważne narzędzie wspomagające ochronę przyrody w naszym kraju.

Głównym celem sieci korytarzy migracyjnych (ekologicznych) jest przeciwdziałanie izolacji obszarów przyrodniczo cennych, umożliwienie migracji zwierząt i roślin w skali kraju i Europy oraz ochrona i odbudowa różnorodności biologicznej zarówno na obszarach Natura 2000, jak i innych terenach o dużej wartości przyrodniczej. Wyróżniono dwa typy korytarzy ekologicznych: główne o znaczeniu międzynarodowym oraz uzupełniające o znaczeniu krajowym.

W sieć korytarzy ekologicznych włączone jest 50,1% gminy Goworowo. Na zachodzie gminy znajduje się bardzo ważny w skali międzynarodowej korytarz ekologiczny „Dolina Dolnej Narwi”. Obejmuje on zespół kompleksów leśnych i ich okolicę wzdłuż koryta Narwi. Największą powierzchnię w obrębie gminy zajmuje korytarz ekologiczny "Lasy Ostrołęckie". Jest to również korytarz typu leśnego charakterze krajowym.. Na południu gminy, na niewielki jej fragmencie zlokalizowany jest trzeci korytarz ekologiczny "Puszcza Biała". Jest to korytarz główny, będący jednocześnie obszarem węzłowym łączącym korytarze ekologiczne.

10.5. Lasy ochronne.

Na terenie gminy Goworowo, występują lasy pełniące role ochronne. Są to kompleksy leśne należące do Lasów Państwowych.

W Nadleśnictwie Pułtusk występują lasy pełniące role glebochronne i wodochronne położone w granicach obrębów: Czarnowo, Dzbądzek, Zaorze i Smólnik. Lasy wodochronne stanowią cenne fragmenty rodzimej przyrody oraz ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej.

W Nadleśnictwie Wyszaków występują lasy ochronne położone w granicach obrębu Góry, na działce 2001/1401.

W Nadleśnictwie Ostrołęka występują lasy wodochronne położone w granicach obrębów: Kruszewo, Smólnik, Michałowo, Kobylin i Wólka Kunińska.

Lasy wodochronne położone na obrzeżach rzek i mniejszych cieków wodnych mają za zadanie przede wszystkim przejmować nadmiar wody występujący w okresach wyższych stanów wód zabezpieczając przed podtopieniami tereny przyległe.

11. Uwarunkowania wynikające z występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych.

Na terenie gminy Goworowo występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych. Są to obszary predysponowane do wystąpienia ruchów masowych, związane ze stromą skarpią rzeki Narew. Obszary te występują w obrębie Dzbądek i Szarłat.

12. Uwarunkowania wynikające z występowania udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.

Złóża kopalin

Na terenie gminy Goworowo występuje jedno udokumentowane złożo kruszywa naturalnego - „Czernie”. Złożo położone jest w obrębie Czernie, na terenie działek o nr ewid.: 197/1, 198, 199, 222 i 332. Złożo jest eksploatowane.

Marszałek Województwa Mazowieckiego, Decyzją Nr 201/09/PŚ.G z dnia 29.07.2009 r., udzielił dla udokumentowanego złoża „Czernie” koncesji na wydobywanie kruszywa naturalnego oraz ustanowił obszar górniczy i teren górniczy „Czernie”, a także ustalił termin obowiązywania koncesji do dnia 31 grudnia 2015r.

Dla złoża „Czernie” nie wyznaczono granicy filaru ochronnego.

Wody podziemne

Gmina Goworowo leży w obrębie regionu mazowieckiego należącego do makroregionu północno - wschodniego. Występują tu dwa piętra wodonośne: czwartorzędowe i trzeciorzędowe.

Użytkowy poziom wodonośny w utworach czwartorzędowych występuje na zmiennych głębokościach od 50 - 150 m w części zachodniej do 15 - 50 m w części centralnej i południowej. Poziom użytkowy charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem potencjalnej wydajności studni. W rejonie występowania warstwy o małej miąższości bez izolacji występują najmniejsze wydajności potencjalne 10-30 m³/h. Największe wydajności potencjalne - do ponad 120 m³/h związane są z rejonami dobrze wysortowanych piasków o znacznych miąższościach.

Poniżej opisanego poziomu użytkowego, prawie na całym terenie gminy występuje kompleks warstw związanych z osadami wodnolodowcowymi interglacjału mazowieckiego i zlodowacenia południowopolskiego. Miąższość osadów wodonośnych wynosi tu 10-20 m, tylko lokalnie zwiększa się do 30-40 m.

Wody, z kolejnego użytkowego poziomu wodonośnego ujmowany jest głównie abisykami i studniami kopanymi. Występuje on na głębokości 5-15 m, jego miąższość dochodzi do 40 m, a wydajność potencjalna ujmujących studni waha się w granicach 30-70 m³/h.

W rejonie miejscowości Goworowo występuje inny schemat warunków hydrogeologicznych. Poziomem użytkowym są warstwy piasków osadzanych w okresie zlodowacenia najstarszego - interglacjału podlaskiego i zlodowacenia południowopolskiego. Główny poziom wodonośny charakteryzuje się możliwością uzyskania wydajności potencjalnych studni do 120 m³/h.

Na zachód od Goworowa mogą występować niewielkie obszary, w których w utworach czwartorzędowych brak jest warstwy wodonośnej o parametrach użytkowych.

Badania wód podziemnych z piętra czwartorzędowego przeprowadzono w punktach kontrolnych znajdujących się najbliżej gminy Goworowo. Były to punkty w miejscowości Borawe i Zabiele w gminie Rzekuń. W trzech punktach kontrolnych wody charakteryzowały się III klasą czystości, a w punkcie zlokalizowanym w miejscowości Zabiele (ok.12 km na

północny - wschód od granic gminy Goworowo) jakość wody odpowiadała IV klasie. Ogólny stan chemiczny wód oceniono na dobry.

Na większości powierzchni gminy użytkowy poziom wodonośny jest oddzielony od powierzchni warstwą trudno przepuszczalnych glin zwałowych. Jedynie w rejonie doliny Narwi, w zachodniej części gminy, główny użytkowy poziom wodonośny pozbawiony jest izolacji od wpływów z powierzchni. Zwarta zabudowa wsi Kunin lub Wólka Kunińska może być powierzchniowym ogniskiem zanieczyszczeń łatwo rozprzestrzeniających się do wód podziemnych.

Pod utworami czwartorzędowymi, w części północnej i zachodniej gminy, leżą piaszczyste osady trzeciorzędowe. Trzeciorzędowe piętro wodonośne charakteryzuje się w tym rejonie wydajnością potencjalna studni poniżej 30 m³/h.

Na terenie gminy brak jest rejonów o intensywnym poborze wody. Nie ma wic obszarów objętych regionalnymi lejami depresji.

13. Uwarunkowania wynikające z występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych.

Na terenie gminy Goworowo występuje jeden obszar górniczy i jeden teren górniczy.

Wykaz obszarów górniczych w gminie Goworowo			
L.p.	Nazwa obszaru górniczego	Rodzaj kopaliny	Powierzchnia
1	Czernie	kruszywo naturalne	57 406 m ²

Wykaz terenów górniczych w gminie Goworowo			
L.p.	Nazwa terenu górniczego	Rodzaj kopaliny	Powierzchnia
1	Czernie	kruszywo naturalne	73 130 m ²

Na terenie górniczym zakazuje się zabudowy oraz innego użytkowania terenu, poza możliwością wcześniejszego zaniechania wydobycia kopaliny w związku z wyczerpaniem się zasobów złoża i podjęcia prac związanych z rekultywacją terenu. Na terenie górniczym dopuszcza się realizację obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych oraz urządzeń pomocniczych bezpośrednio związanych z eksploatacją kopaliny, zgodnie z warunkami określonymi w projekcie zagospodarowania złoża i decyzji koncesyjnej.

Kierunek rekultywacji i zagospodarowania gruntów należy obrać zgodnie z decyzją wydaną przez odpowiedni organ oraz opracowanym projektem rekultywacji.

Grunty należy sukcesywnie rekultywować w miarę jak wyrobiska poeksploatacyjne będą stawały się zbędne do celów związanych z wydobyciem.

Działalność związana z eksploatacją złoża powinna być prowadzona w sposób nie powodujący szkód i uciążliwości na terenach sąsiednich. Przy prowadzeniu eksploatacji należy zachować pasy ochronne dla terenów sąsiednich nie objętych eksploatacją zgodnie z Polskimi Normami.

Eksploatacja kopaliny powinna być prowadzona z zachowaniem bezpieczeństwa powszechnego, spełnienia wymogów dotyczących ochrony środowiska, w tym ochrony złoża i obiektów budowlanych (zagrożenia wodne, zagrożenia pożarami i wybuchami) oraz w sposób zgodny z przepisami prawa górniczego i geologicznego, w szczególności na podstawie planu ruchu zakładu górniczego, a także zgodnie z zasadami techniki górniczej, zgodnie z Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. 2015 r., poz. 196 ze zm.), oraz postanowieniami decyzji koncesyjnej na wydobywanie kopaliny.

Prowadzenie eksploatacji należy prowadzić według zasad optymalnego wykorzystania udokumentowanych zasobów złoża, zgodnie z opracowanym projektem zagospodarowania

złoża. Eksploatacja powinna być prowadzona, uwzględniając wymogi technologiczne, w sposób minimalizujący wpływ prowadzonego wydobycia na krajobraz.

W celu ochrony zasobów wód gruntowych eksploatacja kruszywa powinna odbywać się przy zachowaniu naturalnego poziomu wody gruntowej. Zakazuje się sztucznego obniżania zwierciadła wody podziemnej w celu wydobycia kopaliny. Zakazuje się odprowadzania nie oczyszczonych ścieków i substancji toksycznych do gruntu (wód podziemnych) i rowów melioracyjnych. Działalność gospodarcza powinna być prowadzona w taki sposób, aby nie pogorszyć obecnego stanu jakości wód i aby nie zmieniać zasobów wodnych na terenie górniczym, a także na terenach sąsiednich.

Na terenie górniczym zakazuje się składowania odpadów w wyrobisku z wyjątkiem naturalnych mas ziemnych będących nakładem. Po zakończeniu wydobycia kruszywa, masy te powinny być wykorzystane do rekultywacji terenu poeksploatacyjnego.

W zagospodarowaniu terenu należy uwzględnić zachowanie normatywnych standardów zanieczyszczeń i uciążliwości ze szczególnym zachowaniem normatywnego klimatu akustycznego.

Na terenach górniczych mogą wystąpić zjawiska osuwania się mas ziemnych wynikające z wydobycia kopaliny. Nakazuje się ich eliminowanie zgodnie z prawem geologicznym i górniczym oraz zasadami prac górniczych.

14. Uwarunkowania wynikające ze stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami.

14.1. Komunikacja.

Przez południową część gminy, z zachodu na wschód przebiega na odcinku 13,5 km droga krajowa nr 60 relacji Różan - Ostrów Mazowiecka. Jest ona najważniejszym szlakiem komunikacyjnym na terenie gminy Goworowo. W niewielkim tylko stopniu utrudnia komunikację wewnątrz gminy, natomiast zapewnia dobre powiązanie zewnętrzne mieszkańcom gminy.

Poza drogą krajową nr 60 sieć komunikacyjna stanowią drogi powiatowe oraz gminne.

Na terenie gminy znajduje się 14 dróg powiatowych o łącznej długości 101, 273 km. Wszystkie drogi powiatowe posiadają nawierzchnię bitumiczną.

W zarządzie gminy znajduje się 34 drogi o łącznej długości 114,696 km.

Przez teren gminy nie przebiegają szlaki komunikacyjne o znaczeniu wojewódzkim.

Wykaz dróg powiatowych na terenie gminy Goworowo			
Lp.	Numer drogi	Nazwa ciągu drogowego	Długość (km)
1	2566 W	Grodzisk - Goworowo	6,451
2	2567 W	Brzeźno Kolonia - Rososz - Mokry Las	2,810
3	2568 W	Goworowo - Tomasze - Rzekuń	7,668
4	2569 W	Goworowo - Kamianka - Pomian	10,705
5	2570 W	Żabin - Cisk - Lipianka	6,676
6	2571 W	droga przez wieś Rębisze Kolonia	2,866
7	2572 W	Goworowo - Ludwinowo - Kaszewiec - Kunin	14,620
8	2573 W	Goworowo - Ponikiew Duża - Kunin	7,044
9	2102 W	od dr. 60 Kaszewiec - Chełsty - Jawory	6,429
10	2574 W	Pasieki - Kunin	5,096
11	2575 W	od dr. (Knurowiec - Ostrołęka) - Czernie do dr. 60	5,252
12	2576 W	Kunin - Chrzczanka Włociańska	4,710
13	2643 W	Jelonki - Wąsewo - Brzezienko - Wólka Brzezińska	0,900

14	4403W	od dr. 8 - Turzyn - Brańszczyk - Niemiry - Knurowiec - Długosiodło - Goworowo - Ostrołęka	20,046
Razem			101,273

Wykaz ważniejszych dróg gminnych na terenie gminy Goworowo			
Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi	Długość (km)
1	250401 W	Szarłat do dr. powiatowej (Kunin - Michałowo) Szarłat - Michałowo	3,995
2	250403 W	Kunin - Borki - Grądy Szlacheckie	4,780
3	250404 W	Józefowo - Kobylin - Prabuty	4,090
4	250405 W	Kobylin - Borki	2,240
5	250406 W	od dr. pow. (Kaczka - Prabuty) - Kaczka - Jemieliste	3,710
6	250407 W	od dr. pow. (Prabuty - Pasieki) - Jemieliste do drogi krajowej nr 60 (Różan - Ostrów Maz)	4,090
7	250408 W	Szczawin - Czarnowo - Jurgi - Zaorze	7,390
8	250409 W	Ludwinowo - Kaszewiec	4,870
9	250410 W	Daniłowo - Ludwinowo - Smólnik - Jawory Wielopole	6,873
10	250411 W	Daniłowo - do dr. pow. nr 2569W (Goworowo - Kamianka)	1,505
11	250412 W	Ponikiew Duża - do dr. pow. (Pasieki - Goworowo)	1,448
12	250413 W	Rębisze Parcele - Jawory Podmaście - Lipianka - do dr. pow. (Goworowo - Kamianka)	10,760
13	250414 W	Kruszewo - Podpiaski - Poprzeczne - Nadrzeczne -	4,324
14	250415 W	od dr. pow. (Pasieki - Ostrołęka) - Rębisze Działy	2,360
15	250416 W	Żabin - Lipianka (przez kol. Paśniki)	3,722
16	250417 W	Damiety - Lipianka	5,143
17	250418 W	od dr. (Pasieki - Ostrołęka) - Nogawki	2,080
18	250419 W	od dr. (Pasieki - Ostrołęka) - Gierwaty	1,755
19	250420 W	Goworówek - Rębisze Kolonia - Rębisze Parcele - do dr. pow. nr 2570 W (Żabin - Lipianka)	5,593
20	250421 W	od dr. pow. (Pasieki - Ostrołęka) - Góry	2,840
21	250422 W	Damiety - Bobin	1,550
22	250423 W	Nogawki - dr. pow. nr 2573 W	1,020
23	250424 W	Grodzisk Mały - dr. pow. nr 2573 W	1,425
24	250425 W	Ponikiew Duża - Pasieki	2,648
25	250426 W	Kobylin - Góry	0,775
26	250427 W	Ponikiew Mała - Czernie	3,875
27	250428 W	Rębisze Działy - Pokrzywnica	2,210
28	250429 W	od dr. pow. nr 4403 W (Knurowiec - Ostrołęka) - Żabin	0,750
29	250430 W	od dr. pow. nr 4403 W (Knurowiec - Ostrołęka) - Grabowo	2,960
30	250431 W	od dr. nr 250422 W (Damiety - Bobin) - Tomasze	1,595
31	250432 W	Jawory Podmaście - Cisk	3,545
32	250433 W	Szczawin - Ludwinowo	2,630
33	250434 W	Grodzisk Mały - Wólka Brzezińska	3,845
34	250435 W	Ponikiew Mała - Kaczka	2,300
35	250436 W	Goworówek - Goworowo	0,298
36	250437 W	Szczawin - Grodzisk Mały	0,510
37	250438 W	Czernie - Wólka Brzezińska	3,340
38	250439 W	Droga gminna w msc. Ponikiew Mała	1,850
Razem			120,694

Na terenie gminy znajduje się jedna linia kolejowa relacji Ostrołęka - Tłuszcz. Linia przebiega przez centralną część gminy z północy na południe. Na linii odbywa się ruch pociągów pasażerskich do Ostrołęki, Tłuszcza i Warszawy oraz transport towarowy głównie węgla do ENERGA Elektrownie Ostrołęka S.A. Na terenie gminy znajdują się trzy stacje kolejowe: Goworowo (w m. Pokrzywnica), Gierwaty i Pasieki.

Autobusowa komunikacja pasażerska prowadzona jest przez PKS i obsługuje ważniejsze ciągi drogowe w gminie. Przystanki autobusowe w części wyposażone są w wiaty.

14.2. Infrastruktura techniczna

14.2.1. Zaopatrzenie w wodę

System zaopatrzenia w wodę gminy Goworowo oparty jest w dużej części na zorganizowanych wodociągach grupowych, w mniejszej części na indywidualnych studniach gospodarskich.

Gmina Goworowo charakteryzuje się wysokim stopniem zwodociągowania. 100% sołectw posiada sieć wodociągową. Sieć wodociągowa dotarła do wszystkich miejscowości na terenie gminy, a niewielkie braki w infrastrukturze widoczne są jedynie w zabudowie kolonijnej.

Wodociąg zasilany jest z trzech ujęć wody (w postaci studni głębinowych) zlokalizowanych w miejscowościach: Ponikiew Mała Kolonia (3 studnie), Brzeźno (2 studnie) i Lipianka (2 studnie). Przy wszystkich ujęciach istnieją stacje uzdatniania wody – SUW. Strefa ochronna wokół ujęć wody wynika z przepisów odrębnych. Strefę ochronną dzieli się na bezpośrednią i pośrednią (wewnętrzną i zewnętrzną). Woda do wodociągów systemowych ujmowana jest z kilku czwartorzędowych poziomów wodonośnych.

W gminie Goworowo wybudowana jest sieć wodociągowa o długości 200,07 km (stan z 2013 r.), a przyłącze wodociągowe posiadają 2 190 budynków mieszkalnych (stan z 2013 r.).

Sieć wodociągowa pn. „Kobylin” obejmuje ponad 60 % mieszkańców gminy. Wodociąg „Kobylin” obsługuje 40 miejscowości: Daniłowo, Jawory Stare, Jawory Podmaście, Jawory Wielopole, Goworówek, Grodzisk, Kaczka, Pasieki, Pokrzywnica, Pokrzywnica Kolonia, Ponikiew Duża, Ponikiew Mała, Ponikiew Mała Kolonia, Rębisze Działy, Rębisze Kolonia, Rębisze Parcele, Struniawy, Szczawin, Wólka Brzezińska, Brzeźno, Brzeźno Wieś, Cisk, Lipianka, Goworowo (ulice: Ostrołęcka, Strażacka, Witosza, Dulczewskiego, Głowackiego, Sienkiewiczza, Szkolna, Przechodnia, Kościuszki, Kościelna, Rynek), Jemieliście, Żabin, Grabowo, Damiety, Gierwaty, Kruszewo, Czarnowo, Ludwinowo, Nogawki, Kółko, Kunin, Wólka Kunińska, Józefowo, Rabędy, Rososz, Czernie, Michałowo, Michałowo Stare, Borki, Kobylin, Szarłat, Zaorze oraz Instytucje Goworowo.

Planowana jest dalsza rozbudowa sieci mająca na celu objęcie wszystkich mieszkańców zorganizowanym systemem dostarczania wody.

14.2.2. Odprowadzanie ścieków.

Gmina Goworowo jest w niewielkim stopniu skanalizowana, zaledwie ok. 9 % mieszkańców korzysta z kanalizacji gminnej. Pozostali mieszkańcy korzystają z przydomowych oczyszczalni ścieków i ze zbiorników bezodpływowych.

Na terenie gminy znajdują się dwie oczyszczalnie ścieków: Goworowo (położona w obrębie gruntów miejscowości Szczawin) i Brzeźno. Oczyszczalnia Goworowo obsługuje w części 4 miejscowości: Goworowo, Goworówek, Wólka Brzezińska i Grodzisk Mały. Oczyszczalnia ta posiada punkt zlewny, do którego dostarczane są ścieki ze zbiorników bezodpływowych z terenu gminy. Oczyszczalnia Goworowo została oddana do użytku w 1999 r. o przepustowości 200 m³/dobę, z możliwością rozbudowy do 300 m³/dobę. Oczyszczalnia Brzeźno została oddana do użytku w 2012 r. o przepustowości 30 m³/dobę i

obecnie obsługuje wieś Brzeźno PGR. Po zrealizowanej rozbudowie oczyszczalni łączna przepustowość wynosi 400 m³/dobę (stan z 2014 r.)

Oczyszczone ścieki odprowadzane są do rzeki Orz.

Długość sieci kanalizacji sanitarnej w roku 2013 wynosiła 9,37 km, a liczba przyłączy do budynków mieszkalnych: 283 szt..

14.2.3. Gazownictwo

Obecnie teren gminy nie jest zgazyfikowany. Mieszkańcy gminy korzystają z gazu bezprzewodowego (butlowego) propan - butan. Z gazu rozprowadzanego w butlach korzysta ok. 80% mieszkańców gminy.

Teren gminy przecina gazociąg tranzytowy wysokiego ciśnienia Dn 1400 - „Jamał I” transportujący gaz z Rosji do Europy Zachodniej wraz z kablem światłowodowym. Biegnie on przez grunty wsi: Smolnik, Jawory Wielopole, Stare Jawory, Rębisze Kolonia, Rębisze Parcele, Rębisze Działy, Pokrzywnica, Żabin i Nogawki.

14.2.4. Energetyka

Zasilanie gminy Goworowo w energię elektryczną odbywa się z Głównego Punktu Zasilania 110/15 kV zlokalizowanego w miejscowości Żabin. GPZ jest połączony z linią wysokiego napięcia 110 kV relacji Ostrołęka – Wyszaków, która przebiega z północy na południe przez teren gminy. Dla tej linii obecnie obowiązuje pas technologiczny o szerokości 30 m (po 15 m w obydwie strony od osi linii).

Ponadto, we wschodniej części gminy, w pobliżu miejscowości Brzeźno Kolonia przebiega z północy na południe linia wysokiego napięcia 220 kV relacji Ostrołęka – Miłosna. Dla tej linii obecnie obowiązuje pas technologiczny o szerokości 50 m (po 25 m w obydwie strony od osi linii).

Na terenie gminy znajduje się 102 stacje transformatorowe 15 kV/0,4 kV umożliwiające odbiór energii elektrycznej mieszkańcom gminy. Układ funkcjonalny sieci jest prawidłowy. Na terenie gminy występują słupowe stacje transformatorowe. Jest to zgodne z zasadami zasilania terenów wiejskich. W gminie zlokalizowana jest duża ilość stacji transformatorowych z transformatorami małej mocy. Jest to związane ze specyfiką budownictwa wiejskiego - rozproszonego.

14.2.5. Odnawialne źródła energii

Na terenie gminy Goworowo zlokalizowane są dwie elektrownie wiatrowe - w Goworówku i w Brzeźnie.

14.2.6. Telekomunikacja

Na terenie gminy Goworowo zlokalizowane są trzy wieże telefonii komórkowej - dwie w Goworowie i jedna w Wólce Brzezińskiej.

Dostęp mieszkańców gminy do połączeń telekomunikacyjnych jest dobry – zarówno do telefonów jak i internetu. Część mieszkańców korzysta z telefonii komórkowej.

14.2.7. Ciepłownictwo

Na terenie gminy Goworowo brak jest centralnego systemu grzewczego obsługującego poszczególne miejscowości. Dostawcami energii cieplnej są indywidualne kotłownie, usytuowane w budynkach mieszkalnych, w większości opalane węglem i drewnem. Większe

kotłownie posiadają jedynie szkoły i urzędy, w których stosowanym paliwem jest głównie olej opałowy.

14.2.8. Gospodarka odpadami

Gmina nie posiada własnego składowiska odpadów. Za prawidłowe funkcjonowanie systemu odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości odpowiedzialna jest gmina, która zobowiązana jest do wyłonienia, w drodze przetargu, firmy, która odbierać będzie odpady z terenu całej gminy. Zbierane odpady z terenu gminy są wywożone głównie na składowisko odpadów w Ostrołęce.

Na terenie gminy prowadzona jest również selektywna zbiórka odpadów w Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) zlokalizowanym w Goworowie. PSZOK obsługiwany jest przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Goworowie. Organizowane są tam zbiórki: zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, przeterminowane leki, chemikalia (farby, rozpuszczalniki, oleje odpadowe), zużyte baterie i akumulatory, odpady wielkogabarytowe, odpady budowlano – rozbiórkowe niewymagające pozwolenia na budowę, zużyte opony oraz odpady ulegające biodegradacji.

Sposób gospodarowania odpadami wskazany jest w uchwalonym regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Goworowo.

Problemem w gospodarce odpadami są „dzikie” wysypiska zlokalizowane głównie w lasach i na nieużytkach. Poważnym zagrożeniem dla środowiska mogą być składowane tam odpady niebezpieczne. Lokalizacją i likwidacją dzikich składowisk odpadów na terenie gminy zajmuje się Zakład Gospodarki Komunalnej w Goworowie.

Oprócz dzikich składowisk odpadów na terenach wiejskich problemem jest spalanie odpadów w piecach centralnego ogrzewania. Głównie są to różnego rodzaju tworzywa sztuczne, folie, PET, opakowania papierowe itp. Jest to bardzo niekorzystne zjawisko powodujące znaczne pogorszenie się stanu aerosanitarnego na danym terenie.

15. Uwarunkowania wynikające z zadań służących realizacji lokalnych i ponadlokalnych celów publicznych.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego (Uchwała nr 180/14 z 2014r.) za główne problemy obszaru ostrołęckiego (w tym gminę Goworowo) uznano:

- słabe połączenia drogowe i kolejowe z Warszawą,
- słabą dostępność do usług publicznych o znaczeniu lokalnym wynikająca z:
 - niskiego poziomu infrastruktury technicznej i społecznej (szkolnictwo wyższe, lecznictwo),
 - rzadkiej sieci miast i braku dobrze wyposażonych miejscowości gminnych,
- niską jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej, której efektem jest rolnictwo średnio i słabo intensywne, o niskim stopniu towarowości,
- słabe wykorzystanie walorów turystycznych,
- niski poziom rozwoju gmin, na który główny wpływ ma przede wszystkim trudna sytuacja finansowa samorządów,
- niska gęstość zaludnienia.

Korzystnymi cechami tego obszaru są:

- wysokie walory przyrodnicze i niskie skażenie środowiska,
- wysoki udział trwałych użytków zielonych w strukturze użytków rolnych,
- korzystna struktura obszarowa indywidualnych gospodarstw rolnych i rozwijająca się specjalizacja w chowie bydła,
- niezłe rozwinięty przemysł spożywczy, zwłaszcza mleczarstwo.

Do obszarów tych adresowana jest polityka przeciwdziałania nadmiernym dysproporcjom rozwojowym, której celem jest złagodzenie narastających dysproporcji w poziomie rozwoju społecznego i gospodarczego województwa. Dla gminy Goworowo istotne znaczenie mają następujące działania, które będą wspierane przez politykę województwa:

- rozwój Ostrołęki jako regionalnego ośrodka równoważenia rozwoju, zwłaszcza w zakresie państwowego szkolnictwa wyższego, lecznictwa specjalistycznego oraz instytucji otoczenia biznesu,
- podnoszenie poziomu produkcji rolnej poprzez dalszy rozwój jej specjalizacji (mleczarstwo),
- rozwój turystyki z wykorzystaniem walorów przyrodniczych i kulturowych,
- zachowanie ochrony obszarów cennych przyrodniczo oraz wartości środowiska kulturowego,
- wdrażanie programów rolno-środowiskowych w wytypowanych gminach.

Dla dalszego rozwoju gminy Goworowo znaczenie posiadają następujące polityki adresowane do całego województwa w zakresie:

- **telekomunikacji** – rozwój światłowodowej infrastruktury telekomunikacyjnej obejmującej swym zasięgiem wszystkie miasta i siedziby gmin, w tym obszary zewnętrzne aglomeracji warszawskiej oraz rozbudowę automatycznych połączeń międzymiastowych,
- **gazownictwa** – założenia polityki obejmują znaczny wzrost zapotrzebowania na gaz, dywersyfikację jego źródeł oraz rozwój tranzytowych układów przesyłowych (na obszarze województwa dotyczy to budowy drugiej nitki tranzytowego gazociągu „Jamał”),
- **energetyki** – poprawa pewności zasilania systemu rozdzielczo-odbiorczego i dostosowanie istniejących obiektów sieciowych do wymagań ochrony środowiska poprzez modernizację i budowę linii przesyłowych i stacji 110/15kV oraz modernizację sieci średniego i niskiego napięcia ze szczególnym wskazaniem obszarów wschodniej i północnej części województwa.
- **gospodarki wodno-ściekowej:**
 - **wspieranie rozwoju systemów wodociągowych oraz kanalizacyjnych**, jako szczególnie istotne dla równoważenia rozwoju województwa, w małych miastach i na obszarach wiejskich, szczególnie w zwartych systemach osadniczych (stosowanie zasady „skojarzonego działania” w stosunku do zadań dotyczących wodociągownictwa i kanalizacji wsi) w tym szczególnie na obszarach o najniższym wyposażeniu w sieć wodociągową (przede wszystkim północno-wschodnie i południowo-wschodnie rejony województwa oraz niewielkie rejony części centralnej),
 - **wyposażenie w komunalne kanalizacje i oczyszczalnie ścieków** grup jednostek osadniczych o skupionej zabudowie powyżej 2000 RLM, przede wszystkim na terenach wiejskich niedoinwestowanych w tym zakresie (wschodnie, północne i południowo-zachodnie rejony województwa), na obszarach zasilania głównych zbiorników wód podziemnych (ONO, OWO), na terenach zalewowych, na obszarach o braku izolacyjności I poziomu wodonośnego, a także sukcesywną sanitację terenów o zabudowie rozproszonej na obszarach wiejskich i miejskich (przydomowe oczyszczalnie ścieków lub wywożenie ścieków przy zapewnieniu ich oczyszczenia).
- **gospodarki odpadami** – organizowanie sieci regionalnych składowisk komunalnych spełniających wymogi ochrony środowiska tylko dla odpadów przetworzonych zawierających do 5% frakcji organicznych i wartości opałowej poniżej 6000 kJ/kg),

- **ochrony walorów przyrodniczych**
 - poprzez zwiększenie lesistości i ochronę lasów. Na obszarach występowania gleb dobrych jakościowo istotne znaczenie będą miały zadrzewienia i zakrzewienia, wpływające na poprawę warunków rolniczej przestrzeni produkcyjnej, stanowiące substytut lasu.

16. Uwarunkowania wynikające z wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

Podstawowym problemem w zagadnieniach ochrony przeciwpowodziowej jest wyznaczenie obszarów zagrożenia powodziowego. Zagrożenie powodziowe należy rozumieć jako możliwość powstawania szkód wskutek zalewu powodziowego określonego obszaru.

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy Goworowo przedstawiono na planszy „Uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego” oraz na planszy „Kierunków zagospodarowania przestrzennego”

Problemem w przypadku wystąpienia powodzi jest dolina dolnej Narwi i dolina rzeki Orz. Na zalanie wodami powodziowymi narażone są: północno – zachodnie oraz południowo – zachodnie tereny gminy.

W większości przypadków cykliczne wiosenne podwyższone stany wód nie powodują znaczących strat gospodarczych z uwagi na fakt, że są to tereny wykorzystywane jako łąki i pastwiska.

III. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego, uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Podstawowymi elementami, kształtującymi stan obecny zagospodarowania przestrzennego gminy, jak i stanowiącymi wyznaczniki rozwoju przestrzennego są:

- bliskość aglomeracji miejskiej o dużej sile przyciągania;
- duży kompleks leśny;
- rozdrobnienie gospodarstw rolnych.

Zakłada się utrzymanie wykształconej struktury przestrzennej gminy z jednoczesnym podjęciem jej niezbędnych przekształceń, modernizacji i rozbudowy na rzecz funkcji rozwojowych gminy.

Wskazuje się w dalszej części na potrzebę utrzymania i podniesienia rangi walorów przyrodniczych gminy poprzez wskazanie obszarów do objęcia ochroną prawną, a także wskazanie obszarów dla rozwoju funkcji osadniczych i związanych z nią funkcji usługowych dla poprawy warunków życia mieszkańców.

Dla gminy Goworowo nie ma opracowanego audytu krajobrazowego.

Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę			
Lp.	Symbol	Przeznaczenie terenu	Powierzchnia projektowanej zabudowy [ha]
1	U	tereny zabudowy usługowej	36,2854
2	MNR	tereny zabudowy rekreacyjnej	51,6800
3	RU	tereny obsługi rolnictwa	4,2901
4	P	tereny zabudowy produkcyjnej	13,8749
5	PG	obszary i tereny górnicze	19,5576

6	KS	tereny urządzeń transportu (parking)	0,7055
7	NO	oczyszczalnia ścieków	1,7805
8	E	tereny elektrowni fotowoltaicznych	2,4099
9	SUW	stacja uzdatniania wody (ujęcie wody)	1,0269
10	RMU	tereny zabudowy zagrodowo – mieszkaniowej z dopuszczeniem usług	1408,7981
11	TG	projektowana stacja redukcyjno – pomiarowa gazu	0,1611
12	PW	projektowany zbiornik wyrównujący ciśnienie z przepompownią wody	0,6531
13	PMN	projektowane tereny działalności gospodarczej bez określenia profilu z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej	20,2339
Razem [ha]			1561,4570

2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy, uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.

2.1. Użytkowanie terenów.

Dla obszarów zabudowy w Studium określa się dominujące przeznaczenie dla poszczególnych terenów wydzielonych liniami rozgraniczającymi. Linie rozgraniczające przedstawione na planszy „Uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego” i „Kierunków zagospodarowania przestrzennego” należy traktować jako przybliżony schemat ich przebiegu.

Uwzględniając utrzymanie wykształconej struktury przestrzennej gminy, potrzeby rozwoju zgłoszone przez mieszkańców i instytucje, a także istniejące uwarunkowania określa się kierunki i wskaźniki zagospodarowania przestrzennego gminy, wyznaczając tereny o następujących funkcjach:

Przeznaczenie terenów:

- grunty orne - R,
- pastwiska trwałe - R,
- łąki trwałe -R,
- tereny zabudowy zagrodowo - mieszkaniowej z dopuszczeniem usług - RMU,
- tereny zabudowy usługowo - handlowej - U,
- tereny zabudowy rekreacyjnej - MNR,
- tereny obsługi rolnictwa - RU,
- tereny działalności gospodarczej bez określenia profilu z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej - PMN,
- tereny zabudowy produkcyjnej - P,
- teren cmentarza - ZC,
- usługi kultu religijnego - kościoły,
- usługi oświaty,
- stacja paliw,
- obszar górniczy - PG,
- teren górniczy - PG,
- złoża kruszywa „Czernie”,
- obszar potencjalnej eksploatacji kruszywa,
- obszary predysponowane do ruchów masowych,
- obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych, w tym elektrownie wiatrowe, wraz ze strefami ochronnymi - EW,

- obszary wskazane do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych – E-OZE,
- projektowany szlak kajakowy,
- projektowana przystań kajakowa,
- istniejący szlak rowerowy.

Ochrona dziedzictwa kulturowego i zabytków:

- cmentarz historyczny,
- mogiły, miejsce pamięci,
- zabytki wpisane do rejestru zabytków,
- zabytki wpisane do gminnej ewidencji zabytków: park, zadrzewienia/obiekt,
- stanowiska archeologiczne,
- strefa ochrony konserwatorskiej,
- strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej – teren wpisany do rejestru zabytków,
- strefa ograniczonego użytkowania,
- układ zabytkowy objęty ścisłą ochroną,
- strefa ochrony ekspozycji przestrzennej układu zabytkowego.

Tereny lasów i wód:

- lasy - ZL,
- rzeki, cieki, rowy, zbiorniki wodne - WS,
- projektowane zbiorniki retencyjne - WSR,
- istniejące zbiorniki retencyjne - ZR,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią - ZZ.

Ochrona środowiska naturalnego:

- obszary Natura 2000 (obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000: Doliny Dolnej Narwi - PLB 140014 i Puszcza Biała - PLB 140007) - ZN,
- korytarze ekologiczne wg IBS PAN,
- proponowany do utworzenia rezerwat przyrody „Kobylin” - ZN,
- proponowane do utworzenia użytki ekologiczne („Biel Jurgijska” i „Brzozowa Biel”) - ZN,
- pomniki przyrody - ZN.

Tereny komunikacji:

- drogi krajowe,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne,
- projektowana droga wojewódzka relacji Ostrołęka - Wyszaków,
- linia kolejowa wraz ze strefą ochronną,
- rezerwa terenu pod lądowisko sanitarne.

Infrastruktura:

- linia energetyczna wysokiego napięcia (WN) 110 kV wraz ze strefą ochronną,
- linia energetyczna najwyższego napięcia (NN) 2x400 kV wraz ze strefą ochronną,
- tereny urządzeń transportu - KS (parking),
- oczyszczalnia ścieków - NO (2 szt.),
- projektowana oczyszczalnia ścieków z przepompownią - NO (1 szt.),
- projektowany zbiornik wyrównujący ciśnienie z przepompownią wody - PW (1szt.),
- projektowana stacja redukcyjno - pomiarowa gazu - TG (1 szt.),

- tereny elektrowni fotowoltaicznych - E,
- stacja uzdatniania wody (SUW) – ujęcie wody (3 szt.).
- gazociąg tranzytowy „Jamał” wraz ze strefą ochronną,
- istniejąca elektrownia wiatrowa (wraz ze strefą ochronną) (2 szt.).

W zakresie rozwoju turystyki i rekreacji planowane jest przedłużenie obecnie funkcjonującego szlaku wodnego oraz zorganizowanie, związanych z nim, dodatkowych atrakcji. Spływ kajakowy obecnie rozpoczyna się w gm. Czerwin i kończy w Goworowie. Przewiduje się przedłużenie trasy aż do rzeki Narew. Wzdłuż trasy kajakowej, w rejonie istniejących zbiorników wodnych położonych na gruntach wsi Goworowo i Szczawin, planowana jest budowa przystani kajakowej wraz z zapleczem turystycznym. Budowa drugiej przystani kajakowej (sezonowej) planowana jest u ujścia rzeki Orz do rzeki Narew.

Dodatkową atrakcją związaną z rekreacją „nad wodą” będzie przewidywany do utworzenia pasaż wzdłuż nadbrzeża rzeki Orz na odcinku: od gruntów Zespołu Szkół nr 1 w Goworówku do mostu w Grodzisku.

Przy istniejących zbiornikach wodnych, w rejonie planowanej przystani kajakowej planowana jest również budowa kompleksu rekreacyjno – sportowego wraz z amfiteatrem oraz targowiska wraz z parkingami.

Planowane jest również przedłużenie istniejącego szlaku rowerowego, który obecnie funkcjonuje na odcinku Lipianka - Szczawin. Wskazane jest wytyczenie i realizowanie nowych szlaków rowerowych na terenie całej gminy.

Przy szkołach zlokalizowanych na terenie gminy Goworowo, nie wyposażonych jeszcze w obiekty sportowe, planowana jest realizacja świetlic, boisk sportowych i innych obiektów rekreacyjno - sportowych służących aktywnemu wypoczynkowi.

2.2. Kierunki zagospodarowania terenów.

Określa się następujące kierunki zagospodarowania terenów:

1. Porządkowanie przestrzennego zagospodarowania terenów miejscowości gminnej, przystosowanie jej do pełnienia funkcji ośrodka zarządzającego gminą oraz ośrodka gospodarczej obsługi i turystyki.
2. Tworzenie harmonijnych form zagospodarowania nawiązujących do tradycji we wsi gminnej na terenach rozwojowych i w pozostałych wsiach.
3. W projektowanej ciągłej zabudowie wzdłuż dróg należy zapewnić dojazdy do pól uprawnych oraz utrzymać rowy melioracyjne i zieleń nieurządzoną wzdłuż cieków wodnych, które będą stanowić ciągi ekologiczne.
4. Porządkowanie przestrzennego zagospodarowania zainwestowanych terenów zwłaszcza w pasie nadnarwiańskim ze zwróceniem szczególnej uwagi na tworzenie ładu przestrzennego w zabudowie istniejącej i projektowanej oraz na otwarciu i udostępnieniu terenów ogólnodostępnych do rzeki.
5. Obowiązek utrzymania dostępności do pozostałych cieków wodnych (rowów melioracyjnych) pas terenu o szerokości – min. 1,5 m.
6. Ograniczenie do minimum zabudowy na działkach leśnych, w przypadkach zaistnienia takiej konieczności sytuowanie obiektu na terenie wolnym od drzewostanu.
7. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią utrzymuje się istniejącą zabudowę.
8. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią dopuszcza się remontowanie i przebudowywanie istniejącej zabudowy, ale bez możliwości rozbudowy istniejącej zabudowy.
9. Na terenach przeznaczonych pod zabudowę, w tym na terenach zabudowy produkcyjno - przemysłowej zakazuje się lokalizowania zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi oraz zakładów stwarzających zwiększone lub duże ryzyko wystąpienia poważnych awarii przemysłowych.

10. Na terenach przeznaczonych pod zabudowę należy zapewnić niezbędną infrastrukturę techniczną, zgodnie z przepisami odrębnymi.
11. Odległość projektowanej elektrowni wiatrowej nie może być mniejsza niż 10-cio krotność wysokości wiatraka wraz z wirnikiem i łopatami od zabudowań mieszkalnych i mieszanych oraz obszarów szczególnie cennych przyrodniczo, zgodnie z przepisami odrębnymi.
12. Na terenach leśnych oznaczonych symbolem ZL podstawowym przeznaczeniem terenu jest prowadzenie gospodarki leśnej wraz z budynkami, uzbrojeniem terenu i pozostałymi urządzeniami służącymi gospodarce leśnej. Dopuszcza się realizację obiektów budowlanych infrastruktury technicznej i komunalnej nie wymagających wyłączenia z produkcji leśnej.
13. Na terenach Lasów Państwowych w Nadleśnictwie Pułtusk dopuszcza się zalesianie użytków rolnych położonych w obrębie ewidencyjnym Czarnowo:
 - dz. nr 636/20 – RVI – 0,47ha,
 - dz. nr 638/201 – RV – 1,98ha, RVI – 1,58ha,
 - dz. nr 640/202 – PsV – 6,49ha,
 - dz. nr 641/32 – RVI – 0,55ha,
 - dz. nr 654/10 – RVI – 1,18ha,
 - dz. nr 661/12 – RVI – 1,06ha, S-RVI – 0,23ha, ŁV – 2,84ha,
 - dz. nr 696/9 – RVI – 0,69ha,
 - dz. nr 702/18 – RVI – 0,22ha,
 - dz. nr 721/44 – RVI – 1,78ha,
 - dz. nr 725/51 – PsV – 1,27ha,
 - dz. nr 727/53 – RV – 2,00ha, PsV – 2,15ha,
 - dz. nr 735/70 – ŁV – 7,28ha.

2.3. Wskaźniki dotyczące zagospodarowania i użytkowania terenów.

Przyjmuje się następujące wskaźniki zagospodarowania i użytkowania terenów:

1. Minimalna wielkość działek nowo wydzielanych:
 - 1) dla terenów rolniczych (grunty orne, pastwiska trwałe, łąki trwałe - R) – 3000 m²,
 - 2) dla terenów zabudowy zagrodowo - mieszkaniowej z dopuszczeniem usług – RMU - 1500 m²,
 - 3) dla terenów zabudowy usługowo - handlowej - U – 3000 m²,
 - 4) dla terenów zabudowy rekreacyjnej - MNR – 1000 m²,
 - 5) dla terenów obsługi rolnictwa - RU – 1000 m²,
 - 6) dla terenów działalności gospodarczej bez określenia profilu z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej - PMN – 2500 m²,
 - 7) dla terenów zabudowy produkcyjnej - P – 5000 m²,
 - 8) dla: obszarów wskazanych do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych, w tym elektrownie wiatrowe, wraz ze strefami ochronnymi – EW, obszarów wskazanych do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych – E-OZE, terenu cmentarza - ZC, obszaru górniczego - PG, terenu górniczego - PG, lasów - ZL, terenów urządzeń transportu - KS (parking), oczyszczalni ścieków - NO, zbiornika wyrównującego ciśnienie z przepompownią wody – PW, stacji redukcyjno - pomiarowej gazu - TG, terenów elektrowni fotowoltaicznych – E, stacji uzdatniania wody - SUW – nie określa się.
2. Minimalna szerokość frontu nowo wydzielanych działek:
 - 1) dla terenów rolniczych (grunty orne, pastwiska trwałe, łąki trwałe - R) – 18 m,

- 2) dla terenów zabudowy zagrodowo - mieszkaniowej z dopuszczeniem usług - RMU – 20 m,
 - 3) dla terenów zabudowy usługowo - handlowej - U – 20 m,
 - 4) dla terenów zabudowy rekreacyjnej - MNR – 18 m,
 - 5) dla terenów obsługi rolnictwa - RU – 20 m,
 - 6) dla terenów działalności gospodarczej bez określenia profilu z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej - PMN – 25 m,
 - 7) dla terenów zabudowy produkcyjnej - P – 25 m,
 - 8) dla: obszarów wskazanych do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych, w tym elektrownie wiatrowe, wraz ze strefami ochronnymi – EW, obszarów wskazanych do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych – E-OZE, terenu cmentarza - ZC, obszaru górniczego - PG, terenu górniczego - PG, lasów - ZL, terenów urządzeń transportu - KS (parking), oczyszczalni ścieków - NO, zbiornika wyrównującego ciśnienie z przepompownią wody – PW, stacji redukcyjno - pomiarowej gazu - TG, terenów elektrowni fotowoltaicznych – E, stacji uzdatniania wody - SUW – nie określa się.
3. Wskaźniki parkingowe:
- 1) dla terenów rolniczych (grunty orne, pastwiska trwałe, łąki trwałe - R) – minimum 1 miejsce postojowe,
 - 2) dla terenów zabudowy zagrodowo - mieszkaniowej z dopuszczeniem usług - RMU – minimum 3 miejsca postojowe,
 - 3) dla terenów zabudowy usługowo - handlowej - U – nie mniej niż 3 - 5 miejsc postojowych na 100 m² powierzchni użytkowej budynków,
 - 4) dla terenów zabudowy rekreacyjnej - MNR – minimum 1 miejsce postojowe;
 - 5) dla terenów obsługi rolnictwa - RU – nie określa się,
 - 6) dla terenów działalności gospodarczej bez określenia profilu z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej - PMN – minimum 3 - 5 miejsc postojowych na 10 zatrudnionych oraz minimum 1 miejsce postojowe na 1 mieszkanie,
 - 7) dla terenów zabudowy produkcyjnej - P – minimum 3 - 5 miejsc postojowych na 10 zatrudnionych,
 - 8) dla: obszarów wskazanych do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych, w tym elektrownie wiatrowe, wraz ze strefami ochronnymi – EW, obszarów wskazanych do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych – E-OZE, terenu cmentarza - ZC, obszaru górniczego - PG, terenu górniczego - PG, lasów - ZL, terenów urządzeń transportu - KS (parking), oczyszczalni ścieków - NO, zbiornika wyrównującego ciśnienie z przepompownią wody – PW, stacji redukcyjno - pomiarowej gazu - TG, terenów elektrowni fotowoltaicznych – E, stacji uzdatniania wody - SUW – nie określa się.
4. Wysokość zabudowy:
- 1) dla terenów rolniczych (grunty orne, pastwiska trwałe, łąki trwałe - R), dla terenów zabudowy zagrodowo - mieszkaniowej z dopuszczeniem usług - RMU oraz dla terenów zabudowy rekreacyjnej - MNR – dwie kondygnacje naziemne, w tym poddasze użytkowe, z dopuszczeniem podpiwniczenia budynku,
 - 2) dla: terenów zabudowy usługowo - handlowej - U, terenów działalności gospodarczej bez określenia profilu z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej - PMN – maksymalna wysokość zabudowy – 10 m,
 - 3) dla terenów zabudowy produkcyjnej - P – maksymalnie 15 m od poziomu terenu do najwyższego punktu budynku, z wyjątkiem niezbędnych urządzeń technicznych, które mogą być wyższe,

- 4) dla terenów obsługi rolnictwa - RU – dla budynków mieszkalnych dwie kondygnacje naziemne w tym poddasze użytkowe z dopuszczeniem podpiwniczenia budynku oraz dla innych budynków obsługi rolnictwa maksymalnie 8 m od poziomu terenu do najwyższego punktu budynku z wyjątkiem niezbędnych urządzeń technicznych, które mogą być wyższe,
 - 5) dla: obszarów wskazanych do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych, w tym elektrownie wiatrowe, wraz ze strefami ochronnymi – EW, obszarów wskazanych do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych – E-OZE – maksymalna wysokość zabudowy – 60 m,
 - 6) dla: terenu cmentarza - ZC, obszaru górniczego - PG, terenu górniczego - PG, lasów - ZL, terenów urządzeń transportu - KS (parking), oczyszczalni ścieków - NO, zbiornika wyrównującego ciśnienie z przepompownią wody – PW, stacji redukcyjno - pomiarowej gazu - TG, terenów elektrowni fotowoltaicznych – E, stacji uzdatniania wody - SUW – nie określa się.
 - 7) oznakowanie i zgłaszanie do Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego obiektów o wysokości równej i wyższej niż 100 m powinno być wykonane zgodnie z przepisami odrębnymi.
5. Ustala się minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki:
- 1) dla terenów rolniczych (grunty orne, pastwiska trwałe, łąki trwałe - R) – 80 %,
6. Ustala się minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej:
- 1) dla terenów zabudowy zagrodowo - mieszkaniowej z dopuszczeniem usług - RMU – 40 %,
 - 2) dla terenów zabudowy usługowo - handlowej - U – 10 %,
 - 3) dla terenów zabudowy rekreacyjnej - MNR – 50 %,
 - 4) dla terenów obsługi rolnictwa - RU – 20 %,
 - 5) dla terenów działalności gospodarczej bez określenia profilu z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej - PMN – 20 %,
 - 6) dla terenów zabudowy produkcyjnej - P – 10 %,
 - 7) dla: obszarów wskazanych do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych, w tym elektrownie wiatrowe, wraz ze strefami ochronnymi – EW, obszarów wskazanych do lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych – E-OZE – 10 %,
 - 8) dla: terenu cmentarza - ZC, obszaru górniczego - PG, terenu górniczego - PG, lasów - ZL, terenów urządzeń transportu - KS (parking), oczyszczalni ścieków - NO, zbiornika wyrównującego ciśnienie z przepompownią wody – PW, stacji redukcyjno - pomiarowej gazu - TG, terenów elektrowni fotowoltaicznych – E, stacji uzdatniania wody - SUW – nie określa się.
7. Zakazuje się podpiwniczenia istniejących budynków na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.
8. Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią należy stosować rozwiązania konstrukcyjne budynków (objętych remontem lub przebudową) odpowiednio zabezpieczające przed skutkami powodzi.

Postulowane wskaźniki stanowią jedynie wytyczne do określania wymagań w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

2.4. Tereny z ograniczeniem zabudowy.

Wyznacza się tereny z ograniczeniem zabudowy:

- obszary o niekorzystnych warunkach fizjograficznych – tereny podmokłe,
- lasy,
- łąki i pastwiska.

2.5. Tereny wyłączone spod zabudowy.

Wyznacza się tereny wyłączone spod zabudowy:

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią - w całości wyłączone spod zabudowy, z wyjątkiem istniejącej zabudowy, którą dopuszcza się remontować i przebudowywać, ale bez możliwości rozbudowy,
- tereny w odległości mniejszej niż:
 - 10,0 m od linii brzegowej wód płynących,
 - 3,0 m od korony rowów melioracyjnych,
 - 5,0 m od skarpy tarasów rzecznych.
- tereny w strefie do 50m od cmentarzy – dotyczy terenów przeznaczonych do realizacji zabudowy mieszkaniowej.

3. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów i ochrony przyrody.

Dla zachowania wartości przyrodniczych gminy przyjmuje się działania:

- porządkowanie gospodarki ściekowej ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb gospodarstw rolnych,
- ograniczanie wyłączeń z użytkowania terenów leśnych i łąk,
- wprowadzanie zadrzewień na gruntach rolnych o niskiej przydatności dla rolnictwa,
- należy zachować ciągłość i powiązanie ekosystemów istniejących cieków wodnych i ekosystemów istniejących terenów leśnych.

Biorąc pod uwagę powyższe:

- utrzymuje się obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – Doliny Dolnej Narwi,
- utrzymuje się obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – Puszcza Biała,
- wyznacza się proponowany do utworzenia rezerwat przyrody "Kobylin", o powierzchni co najmniej 2,41 km² w okolicy miejscowości Kobylin i Borki. Jest to teren podmokły, bogaty w roślinność szuwarowo – torfowiskową, na którym zaobserwowano lęgowe, chronione gatunki ptaków (m.in. żuraw, świerszczak, rokitniczka, kszyc, dzięcioł czarny, kilka gatunków kaczek) oraz płazów (ropucha paskówka, kumak nizinny).
- wyznacza się proponowany do objęcia ochroną w formie użytków ekologicznych niewielki obszar śródleśny - "Biel Jurgijska". Obszar ten stanowią grunty Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie, Nadleśnictwo Pułtusk, Leśnictwo Jurgi. Użytek obejmowałby niewielki śródleśny zbiornik wodny z roślinnością szuwarową wraz z otaczającym zadrzewieniem olszowym będący miejscem rozrodu chronionych gatunków płazów, ptaków i ssaków.
- wyznacza się proponowany do objęcia ochroną w formie użytków ekologicznych niewielki obszar śródleśny - "Brzozowa Biel". Obszar ten stanowią grunty

Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie, Nadleśnictwo Pułtusk, Leśnictwo Kaszewiec. Użytek obejmowałby fragment torfowiska przejściowego będący miejscem rozrodu cennych gatunków roślin i zwierząt.

- wyznacza się ochronę zasobów wód:
 - ochrona ilościowa zasobów wód na terenie gminy, która prowadzi do zmniejszania odpływu wód z terenu zlewni i będzie prowadzona poprzez zalesianie obszarów źródłiskowych cieków,
 - plany zabudowy i zagospodarowania terenów przyległych do powierzchniowych wód publicznych stanowiących urządzenia melioracji wodnych podstawowych winny być uzgadniane z ich administratorem,
 - ochrona istniejących rowów melioracyjnych i terenów drenowanych - wg przepisów odrębnych w zakresie melioracji i urządzeń wodnych,
 - zabrania się grodzenia nieruchomości przyległych do powierzchniowych wód publicznych w odległości mniejszej niż 1,5m od linii brzegu oraz 4,0 w przypadku nieuregulowanych brzegów cieków wodnych, a także zakazywania lub uniemożliwiania przechodzenia przez ten teren.

4. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk.

Zasady ochrony zabytków

Na obszarze gminy występują obiekty o znaczących wartościach kulturowych. Za główne kierunki działań w sferze kulturowej przyjęto utrzymanie obecnej ochrony prawnej w/w obiektów zabytkowych i ścisłej ochrony konserwatorskiej, polegającej na:

- zachowaniu we właściwym stanie oraz prowadzeniu prac remontowo – konserwatorskich w obiektach zabytkowych,
- zakazie lokalizowania w ich bezpośrednim sąsiedztwie działalności o uciążliwym charakterze oraz obiektów zasłaniających widok, dysharmonizujących przestrzenie kompozycyjne i architektoniczne z obiektami zabytkowymi,
- wszelkie prace przy obiektach i na terenach zabytkowych oraz w ich bezpośrednim otoczeniu mogą być prowadzone tylko po uzgodnieniu w Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków.

W Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Goworowo zawarte są następujące założenia: rewitalizacja, konserwacja, renowacja, rewaloryzacja, modernizacja, adaptacja historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wraz z ich otoczeniem, w tym: obiektów sakralnych, parków zabytkowych, zabezpieczenie zabytków przed zniszczeniem lub kradzieżą.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego:

- utrwalanie i kształtowanie świadomości mieszkańców o historii i zasobach dziedzictwa kulturowego, w tym regionalnego i lokalnego oraz budowanie i pielęgnowanie wrażliwości na bogactwo przestrzeni kulturowej,
- wspieranie lokalnych inicjatyw w zakresie tworzenia w obiektach zabytkowych ogólnodostępnych ekspozycji związanych z osobami, wydarzeniami historycznymi i tradycją miejsca,
- organizacja konkursów dotyczących dziedzictwa i tradycji w celu rozwijania zainteresowań historią i dziedzictwem regionu,
- promocja walorów kulturowych regionu,
- konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych miejscowości w lokalnych dokumentach

planistycznych, strategicznych oraz decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowania przestrzennego.

Strefy ochrony archeologicznej

Wszelkie działania inwestycyjne, zwłaszcza związane z robotami ziemnymi, planowane na obszarach stanowisk archeologicznych objętych ewidencją zabytków należy uzgodnić z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Przy planowaniu inwestycji należy też liczyć się z koniecznością przeprowadzenia w tych miejscach:

- archeologicznych badań wykopaliskowych, wyprzedzających realizację inwestycji,
- prac archeologicznych przy robotach ziemnych związanych z inwestycją i trwałym zagospodarowaniem terenu – z rygiem ich zmian na archeologiczne badania wykopaliskowe w przypadku ujawnienia w trakcie robót ziemnych – obiektów archeologicznych, wyprzedzających działania inwestycyjne.

Obiekty Kulturowe

Domy mieszkalne znajdujące się w ewidencji konserwatorskiej stanowiące przedmiot zainteresowania konserwatorskiego podlegają zachowaniu i ochronie. Prace przy obiektach kulturowych winny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Rozbiórka budynku o wartościach kulturowych może być dokonana tylko w uzasadnionych przypadkach, np. zły stan techniczny, za zgodą Konserwatora Zabytków.

Uzdrowiska

Na terenie gminy nie ma zlokalizowanych żadnych uzdrowisk.

5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej.

5.1. Komunikacja.

5.1.1. Komunikacja drogowa.

Jako podstawę rozwiązań komunikacyjnych przyjmuje się istniejący układ drogowy gminy poddany modernizacji i nielicznym uzupełnieniom:

- droga krajowa Nr 60 - przyjmuje się szerokość w liniach rozgraniczenia 25,0 – 30,0m. Minimalne linie zabudowy dla dróg krajowych od zewnętrznej krawędzi jezdni wynoszą:
 - w terenie zabudowy – co najmniej 10,0m,
 - poza terenem zabudowy – min. 25,0m.
- drogi powiatowe – przyjmuje się szerokość w liniach rozgraniczenia – 20,0 – 25,0m. Minimalne linie zabudowy dla dróg powiatowych od zewnętrznej krawędzi jezdni wynoszą:
 - w terenie zabudowy – 8,0m,
 - poza terenem zabudowy – 20,0m.Na terenach o zabudowie zwartej utrzymuje się dla obiektów nowo realizowanych utrzymanie istniejącej linii zabudowy.
- drogi gminne – przyjmuje się pasy szerokości od 10 m do 15m dla realizacji głównych dróg gminnych. Na terenach o zwartej zabudowie utrzymuje się istniejącą linię zabudowy. Dla pozostałych dróg gminnych dopuszcza się pasy szerokości od 8m.

- ścieżki: piesze, rowerowe i pieszo - rowerowe – realizowanie na odcinkach dróg i ulic, gdzie będzie to technicznie możliwe do wykonania wg następujących zasad:
 - ścieżki piesze i pieszo - rowerowe oddzielone fizycznie od jezdni,
 - ścieżki rowerowe oddzielone od jezdni i chodnika,
 - w/w ścieżki odpowiednio oznakowane.
- szlaki rowerowe:
 - istniejący szlak rowerowy na odcinku Lipianka - Szczawin przewidziany do przedłużenia,
 - wytyczenie i realizowanie nowych szlaków rowerowych na terenie całej gminy.

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Województwa Mazowieckiego przewiduje się przebudowę i rozbudowę drogi krajowej nr 60 oraz budowę odcinka drogi wojewódzkiej relacji Ostrołęka - Wyszaków.

Plansza Uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego Studium zawiera trzy warianty przebiegu nowej drogi wojewódzkiej. Dwa z nich (warianty I i II) zlokalizowane zostały na terenie leśnym Obszaru Natura 2000 Puszcza Biała, trzeci wariant omija obszar naturowy i biegnie po terenach rolnych wzdłuż zabudowy wsi Kunin, po zachodniej stronie wsi. Z rozpatrywanych wariantów został wybrany wariant trzeci, który został pokazany na *Planszy Kierunków zagospodarowania przestrzennego Studium*. Sprecyzowanie nowej trasy do Wyszakowa nastąpi w miejscowym planie.

Zgodnie z wytycznymi Zarządu Dróg Powiatowych w Ostrołęce planowana jest budowa drogi powiatowej nr 4403W na odcinku od rogi krajowej nr 60 Kutno – Ostrów Mazowiecka do granicy powiatu - po trasie projektowanej drogi wojewódzkiej oznaczonej na *Planszy Kierunków zagospodarowania przestrzennego Studium*.

Zakłada się wytyczenie i budowę nowych dróg gminnych. Dopuszcza się nieznaczne korekty przebiegu dróg wynikające z uwarunkowań terenowych.

Postuluje się rozbudowę szlaków turystycznych i konnych oraz ścieżek pieszych i rowerowych, które przyczynią się do poprawy bezpieczeństwa komunikacji rowerowej i mogą stać się potencjalną atrakcją turystyczną dla osób preferujących aktywny wypoczynek oraz dla mieszkańców gminy.

W pasach drogowych dopuszcza się lokalizację obiektów małej architektury.

5.1.2. Komunikacja kolejowa.

W zakresie komunikacji kolejowej na terenie gminy postuluje się następujące kierunki działań:

- zgodnie z Planem Zagospodarowania Województwa Mazowieckiego przewiduje się przebudowę linii kolejowej nr 29 relacji Ostrołęka - Tłuszcz,
- linia nr 29 objęta jest Narodowym Planem Wdrożenia systemu ERTMS/ GSM-R,
- linia nr 29 objęta jest projektem pn.: „Rewitalizacja linii kolejowej nr 29 na odcinku Mostówka – Ostrołęka”,
- w pasie 50 m od linii kolejowej zakazuje się lokalizacji zabudowy chronionej akustycznie, zgodnie z przepisami odrębnymi,
- budowle i budynki mogą być usytuowane w odległości nie mniejszej niż 10m od granicy obszaru kolejowego, z tym że odległość ta od osi skrajnego toru nie może być mniejsza niż 20 m.
- budynek z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi powinien być wznoszony poza zasięgiem zagrożeń i uciążliwości określonych w przepisach odrębnych. Do uciążliwości tych zalicza się również hałas i drgania;
- budynki mieszkalne, zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej należy usytuować w miejscach najmniej narażonych na występowanie hałasu i drgań,

a jeżeli one występują i poziomy ich przekraczają wartości dopuszczalne, określone w przepisach o ochronie przed hałasem i drganiami, należy stosować skuteczne zabezpieczenia;

- budynki z pomieszczeniami wymagającymi ochrony przed zewnętrznym hałasem i drganiami należy chronić przed tymi uciążliwościami poprzez zachowanie odpowiednich odległości od ich źródeł, usytuowanie i kształtowanie budynku, stosowanie elementów amortyzujących drgania oraz osłaniających i ekranujących przed hałasem, a także racjonalne rozmieszczenie pomieszczeń w budynku i zapewnienie wymaganej izolacyjności przegród zewnętrznych;
- usytuowanie budowli, budynków, drzew i krzewów oraz wykonywanie robót ziemnych w sąsiedztwie linii kolejowych, bocznic kolejowych i przejazdów kolejowych może mieć miejsce w odległości nie zakłócającej ich eksploatacji, działania urządzeń związanych z prowadzeniem ruchu kolejowego, a także nie powodującej zagrożenia bezpieczeństwa ruchu kolejowego;
- zabrania się odprowadzania wód opadowych, roztopowych i ścieków na teren kolejowy oraz do kolejowych urządzeń odwadniających.

5.1.3. Łądowisko sanitarne.

Na terenie obrębu Rębiszce Parcele dopuszcza się budowę łądowniska sanitarnego przystosowanego do łądownia śmiegłowca ratunkowego.

5.2. Infrastruktura techniczna.

5.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

Utrzymuje się istniejące ujęcia wody (SUW – stacje uzdatniania wody) dostarczające wodę poprzez zbiorcze wodociągi, oraz pozostałe indywidualne ujęcia wody. Planowana jest rozbudowa SUW w Brzeźnie i Ponikwi Małej PGR.

W zabudowie rozproszonej i nowopowstającej w oddaleniu od terenów zurbanizowanych stosowane będą indywidualne ujęcia wód. Zaopatrzenie w wodę, terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy usługowo - mieszkaniowej w odległości do 150m od cmentarza, może być realizowane wyłącznie z sieci wodociągowej.

Dla ochrony ujęć wód zostaną opracowane i wyznaczone strefy ochrony pośredniej zgodne z przepisami szczególnymi.

W celu zaopatrzenia w wodę pozostałych miejscowości gminy projektowane są kolejne sieci wodociągu gminnego. W pierwszej kolejności: w pozostałej części miejscowości Dzbądzek, Kruszewo oraz Cisk - zabudowa kolonijna. Nowobudowane sieci wodociągowe należy koniecznie wyposażać w hydranty zewnętrzne zapewniające pobór wody do zewnętrznego gaszenia pożaru.

Jakość wody doprowadzanej przez sieć wodociągową do punktów wodnych powinna odpowiadać warunkom zgodnie z przepisami odrębnymi.

Należy zapewnić możliwość przyłączenia nowych odbiorców do sieci wodociągowej oraz podejmować niezbędne inwestycje służące rozbudowie i modernizacji systemów zaopatrzenia w wodę. Planowana jest realizacja zbiornika wyrównującego ciśnienie z przepompownią wody przy projektowanej oczyszczalni ścieków w Kuninie.

5.2.2. Odprowadzanie ścieków.

W celu podniesienia standardu życia mieszkańców oraz w związku z koniecznością ochrony zasobów wód powierzchniowych i podziemnych, które są źródłem wody pitnej dla mieszkańców gminy Goworowo i mieszkańców gmin ościennych, planowane jest objęcie

systemem kanalizacji terenu całej gminy. Należy dążyć do budowy sieci kanalizacji sanitarnej wraz z podłączeniem do oczyszczalni ścieków oraz do budowy kanalizacji deszczowej, które obejmować będą cały obszar gminy.

W związku z tym niezbędna jest:

- budowa trzeciej oczyszczalni ścieków z przepompownią - w Kuninie, o planowanej wydajności 200 m³/dobę (dla kanalizacji podciśnieniowej dodatkowo w miejscowości Kruszewo i Lipianka),
- modernizacja i rozbudowa dwóch istniejących oczyszczalni ścieków,
- budowa: przykanalików domowych, sieci kanalizacyjnej grawitacyjnej, rurociągów tłocznych, pompowni sieciowych ścieków i przydomowych oczyszczalni ścieków.

Planowane jest, aby istniejąca oczyszczalnia ścieków w Brzeźnie obsługiwała miejscowości Brzeźno Wieś, Brzeźno Kolonia oraz Rososz w gm. Wąsewo.

Do czasu realizacji i systemów kanalizacyjnych, a także dla zabudowy rozproszonej ustala się odprowadzenie ścieków do przydomowych oczyszczalni ścieków. W przypadku stosowania przydomowych oczyszczalni ścieków należy zachować odpowiednie odległości od miejsc odprowadzeń ścieków oczyszczonych do gruntu do ujęć wód zgodnie z obowiązującymi przepisami.

5.2.3. Gazownictwo.

Zgodnie z „Koncepcją programową gazyfikacji gminy Goworowo” planuje się doprowadzenie do większości miejscowości gminnych gaz sieciowy średnio-prężny. Zrealizowanie inwestycji gazowniczej w sposób zasadniczy wpłynie na zachowanie i poprawę stanu środowiska, eliminując produkty spalania paliw dotychczas głównie użytkowanych. W związku z powyższym projektowana jest stacja redukcyjno - pomiarowa gazu na terenie miejscowości Wólka Brzezińska.

Gazyfikacja terenu gminy Goworowo będzie możliwa, jeśli zaistnieją techniczne i ekonomiczne warunki budowy sieci gazowej. W związku z tym:

- w liniach rozgraniczających dróg publicznych i niepublicznych stanowiących dostęp z terenów z zabudową mieszkaniową do dróg publicznych, należy rezerwować trasy dla sieci gazowej,
- linia ogrodzeń powinna przebiegać minimum 0,5 m od gazociągu,
- dla urządzeń liniowych uzbrojenia przebiegającego przez tereny działek ustala się konieczność zapewnienia dostępu w celu wykonywania bieżących konserwacji i napraw,
- dla zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej szafki gazowe powinny być lokalizowane w linii ogrodzeń oraz otwierane na zewnątrz ogrodzenia.
- należy zapewnić dla każdej z działek budowlanych możliwość przyłączenia do sieci gazowej,
- w przyszłych pracach planistycznych, w przypadku budowy ulic należy rozważyć (tam gdzie jest to możliwe i konieczne) umieszczenie sieci gazowej w tzw. kanałach zbiorowych technologicznych.

5.2.4. Energetyka.

Na terenie gminy Goworowo planowana jest budowa dwutorowej linii wysokiego napięcia 2 x 400 kV przebiegającej po trasie istniejącej linii 220 kV relacji Ostrołęka - Miłosna. Inwestycja ta jest ważna dla zapewnienia bezpieczeństwa sieci energetycznej kraju i jest inwestycją celu publicznego. Dla linii 2 x 400 kV będzie obowiązywał pas technologiczny o szerokości 70 m (po 35 m w obydwie strony od osi linii).

Ponadto zachowuje się linię wysokiego napięcia 110 kV relacji Ostrołęka – Wyszków, która przebiega z północy na południe przez teren gminy. Dla tej linii obowiązuje pas technologiczny o szerokości 30 m (po 15 m w obydwie strony od osi linii).

Wytyczne dotyczące użytkowania terenu w pobliżu linii przesyłowych:

- Sposób zagospodarowania terenów pod linią najwyższych napięć (NN) tj. 220 kV lub 400 kV i w jej pobliżu wymaga uwzględnienia wymogów określonych w przepisach odrębnych.
- W pasie technologicznym linii obowiązuje zakaz realizacji budynków mieszkalnych oraz obiektów budowlanych przeznaczonych na stały pobyt ludzi. Warunki lokalizacji pozostałych obiektów budowlanych nie przeznaczonych na stały pobyt ludzi muszą uwzględniać wymogi określone w przepisach odrębnych.
- Lokalizacja obiektów budowlanych zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stacji paliw i stref zagrożonych wybuchem w pobliżu linii elektroenergetycznej powinna uwzględniać wymogi określone w przepisach odrębnych.
- Zakazuje się tworzenia hałd, nasypów oraz sadzenia roślinności wysokiej pod linią i w odległości 5,5 m dla linii 200 kV (6,5 m dla linii 400 kV) od rzutu poziomego skrajnego przewodu fazowego (w świetle koron).
- Dopuszcza się dokonywanie napraw oraz prac remontowych i konserwacyjnych na istniejących liniach przesyłowych NN.
- Dopuszcza się budowę elektroenergetycznej linii wielotorowej, wielonapięciowej po trasie istniejącej linii elektroenergetycznej. Obecnie istniejąca linia elektroenergetyczna zostanie w taki przypadku poddana rozbiórce przed realizacją nowej linii. Dopuszcza się także odbudowę, rozbudowę, przebudowę i nadbudowę istniejącej linii, która w przyszłości zostanie ewentualnie wybudowana na jej miejscu. Realizacja tych inwestycji po trasie istniejącej linii nie wyłącza możliwości rozmieszczania słupów oraz podziemnych, naziemnych lub nadziemnych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z linii w innych niż dotychczasowe miejscach.
- Elektrownie (farmy) wiatrowe względem linii elektroenergetycznych 220 kV lub 400 kV należy lokalizować tak, aby odległość każdej turbiny wiatrowej od linii elektroenergetycznej NN, określana jako odległość najbardziej skrajnego elementu turbiny wiatrowej (krańców łopat turbiny) od trasy osi linii, nie była mniejsza niż trzykrotna długość średnicy koła zataczanego przez łopatę turbiny wiatrowej.
- Odległość projektowanej elektrowni wiatrowej nie może być mniejsza niż 10-cio krotność wysokości wiatraka wraz z wirnikiem i łopatami od zabudowań mieszkalnych i mieszanych oraz obszarów szczególnie cennych przyrodniczo, zgodnie z przepisami odrębnymi.
- Teren w pasie technologicznym nie powinien być kwalifikowany jako teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową, ani jako teren związany z działalnością gospodarczą (przesyłową) Właściciela linii.

Ponadto w zakresie energetyki na terenie gminy Goworowo przyjmuje się następujące zasady rozwoju:

- sukcesywną wymianę linii napowietrznych na kablowe,
- prowadzenie linii energetycznych, szczególnie w obszarach zabudowanych w pasach drogowych dróg,
- ograniczenia zabudowy w rejonie linii energetycznych zgodnie z przepisami szczególnymi,

- zachowanie istniejących linii elektroenergetycznych: średnich napięć (SN) 15 kV i niskich napięć (nN) 0,4 kV oraz istniejących stacji rozdzielczych, transformatorowych i transformatorowo - rozdzielczych WN/SN i SN/nN,
- należy pozostawić pasy dla linii średniego i niskiego napięcia oraz oświetlenia ulicznego w ciągach drogowych,
- konieczność prowadzenia linii SN i nN po oddzielnych trasach,
- należy pozostawić rezerwy terenu pod budowę nowych stacji, jeśli takie będą niezbędne do zasilania danego terenu,
- dopuszcza się na terenie obszarów chronionych, skracania wysokości lub usuwania drzew i krzewów pod napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi,
- zakazuje się nasadzeń pod napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi drzew i krzewów tych gatunków, których naturalna wysokość może przekraczać 3m,
- nakazuje się przycinania drzew i krzewów rosnących pod liniami elektroenergetycznymi.
- wyznacza się tereny pod lokalizację farm wiatrowych i związanych z nimi linii dystrybucyjnych kablowych średniego napięcia SN i 110 kV wraz z kablami światłowodowymi oraz stacji transformatorowych i transformatorowo – rozdzielczych SN/110 kV. Linie kablowe światłowodowe (teletransmisyjne), służące do transmisji danych dotyczących wyprodukowanej mocy, układane będą wzdłuż elektroenergetycznych linii kablowych. Nowe transformatorowe stacje mogą mieć formę budynków lub urządzeń nastupowych.
- wyznacza się tereny pod lokalizację urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych – E-OZE,
- przewiduje się budowę elektrowni fotowoltaicznych oraz innych odnawialnych źródeł energii, które będą wytwarzać energię o mocy nie przekraczającej 100 kW, bez wskazania ich lokalizacji w Studium.

5.2.5. Telekomunikacja.

Określa się następujące kierunki rozwoju telekomunikacji:

- utrzymanie istniejących centrali oraz sieci telekomunikacyjnych, stopniową ich modernizację i ewentualną rozbudowę w stosunku do potrzeb,
- modernizacja sieci abonenckiej telefonii przewodowej w taki sposób, aby umożliwiała korzystanie z najnowszych źródeł komunikacji (dostępność internetu, poczty elektronicznej, transmisji danych i inne),
- rozwinięcie systemu automatów publicznych na terenach wiejskich,
- sukcesywną zamianę istniejących linii napowietrznych na kablowe lub bezprzewodowe linie telefoniczne, szczególnie we wsiach o zabudowie zwartej.
- zgodnie z ustawą o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz.U. Nr 106, poz.675) dopuszcza się lokalizowanie inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej (lokalizacja w/w inwestycji odbywać się będzie na warunkach określonych w przepisach odrębnych).

5.2.6. Ciepłownictwo.

W zakresie ciepłownictwa przyjmuje się następujące zasady:

- rozwijania lokalnych systemów ciepłowniczych,
- sukcesywną modernizację i wymianę kotłowni opalanych węglem na kotły ogrzewane gazem, olejem bądź energią elektryczną,
- zaleca się wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii.

5.2.7. Gospodarka odpadami.

Gmina nie posiada własnego składowiska odpadów. Cały obszar gminy objęty jest selektywną zbiórką odpadów i ich zorganizowanym wywozem na spełniające wymogi wysypisko odpadów. Odpady komunalne powinny być odbierane w sposób przyjęty w zatwierdzonym regulaminie zaopiniowanym przez PPIS w Ostrołęce, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Określa się następujące kierunki rozwoju systemu gospodarki odpadami:

- gromadzenie odpadów powstających na terenie gminy w sposób odpowiadający wymogom ochrony środowiska, w tym szczególnie wód,
- wdrażanie zasady segregacji odpadów u ich „wytwórcy”,
- wywóz odpadów niebezpiecznych do najbliższego zakładu utylizacji,
- likwidację oraz rekultywację „dzikich” wysypisk.

6. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym.

Na terenie gminy planowane są następujące inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym:

- budowa sieci wodociągowej – lokalizacja przebiegu sieci zostanie ustalona po opracowaniu dokumentacji technicznej,
- budowa infrastruktury kanalizacyjnej w całej gminie – lokalizacja przebiegu sieci i lokalizacji oczyszczalni zostanie ustalona po opracowaniu dokumentacji technicznej,
- modernizacja dróg powiatowych,
- modernizacja dróg gminnych,
- rozwój oświaty i kultury,
- budowa targowiska,
- rozwój zaplecza sportowo – rekreacyjnego,
- rozwój infrastruktury turystycznej,
- remont i rozbudowa obiektów będących we władaniu gminy,
- budowa urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych, w tym elektrownie wiatrowe,
- inne obszary, na których będą realizowane inwestycje wynikające z potrzeb rozwoju gminy.

7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Na terenie gminy planowane są następujące inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- przebudowa i rozbudowa drogi krajowej nr 60 relacji Różan - Ostrow Mazowiecka (zgodnie z ustaleniami zawartymi w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego),
- przebudowa linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia 220 kV relacji Ostrołęka - Miłosna (zgodnie z ustaleniami zawartymi w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego),
- budowa odcinka drogi wojewódzkiej relacji Ostrołęka - Wyszaków (sprecyzowanie nowej trasy do Wyszkowa nastąpi w miejscowym planie),
- przebudowa linii kolejowej nr 29 relacji Ostrołęka - Tłuszcz.

8. Obszary, na których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej.

Nie wskazuje się obszarów, na których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, w tym obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także oraz obszarów przestrzeni publicznej.

9. Obszary, na których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Dla gminy Goworowo będą opracowane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego przede wszystkim dla miejscowości, w których będą występować wzmożone procesy inwestycyjne oraz dla terenów leśnych wskazanych pod zabudowę.

10. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.

Obszary ochrony gruntów rolnych

Zgodnie z przepisami zawartymi w obowiązującej ustawie o ochronie gruntów rolnych i leśnych, ochronie przed zagospodarowaniem innym niż rolnicze podlegają grunty o wysokich klasach bonitacyjnych - na terenie gminy Goworowo są to grunty klasy III. Udział tych gruntów na terenie gminy Goworowo jest stosunkowo niski.

Dopuszcza się zalesianie gruntów na glebach V i VI klasy nieprzydatnych rolniczo na terenach sąsiadujących z kompleksami leśnymi na całym obszarze gminy z wyjątkiem terenów Natura 2000.

Niedopuszczenie do powstania procesu trwałego przesuszenia gleb stanowiącego istotne zagrożenie dla produkcji rolniczej i struktury ekologicznej obszaru gminy nastąpi poprzez utrzymanie właściwego stanu licznych oczek wodnych, miejscowe ograniczone spiętrzenia cieków wodnych oraz realizację dolesień i zadrzewień śródpolnych.

Mając na uwadze racjonalne wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej ustala się zasady zagospodarowania:

- zwiększenie areałów gospodarstw rolnych,
- ograniczenie dalszego rozdrabniania istniejących gospodarstw,
- rozwój przetwórstwa rolno - spożywczego,
- rozwijanie działalności agroturystycznej i rolnictwa ekologicznego,
- w przypadku zainwestowania terenów zmeliorowanych należy chronić system melioracji wodnej zgodnie z przepisami odrębnymi.

Obszary ochrony gruntów leśnych

Na podstawie przepisów z zakresu ochrony gruntów rolnych i leśnych, ochronie przed zmianą sposobu zagospodarowania podlegają wszystkie grunty leśne. W lasach tych koniecznym jest prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej zapisanej w przepisach odrębnych w zakresie terenów leśnych.

Podniesienie lesistości będzie miało wpływ na umocnienie i poprawę wartości środowiska przyrodniczego gminy, zwłaszcza retencji wód gruntowych.

Do zalesienia będą przeznaczone nieużytki, grunty rolne nieprzydatne do produkcji rolnej, grunty rolne nieużytkowane rolniczo oraz inne grunty nadające się do zalesienia - położone w sąsiedztwie z kompleksami leśnymi z wyjątkiem terenów Natura 2000.

Zaleca się ograniczanie zmian przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne.

11. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią i obszary osuwania się mas ziemnych.

Problem ochrony przed powodzią w gminie Goworowo dotyczy terenów położonych w dolinie rzek: Narew i Orz. Lokalne zagrożenia powodziowe mogą dotyczyć gwałtownych wezbrań wody na ciekach wodnych. Ze względów przyrodniczych, ekonomicznych i gospodarki zasobami wodnymi trwale zabezpieczenie terenów zagrożonych powodzią nie jest przewidywane. Tereny te wyłącza się z lokalizacji wszelkich obiektów. W ramach ochrony przeciwpowodziowej planowana jest budowa zbiorników retencyjnych. Lokalizacja tych zbiorników przewidywana jest w rejonie miejscowości Wólka Brzezińska.

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy Goworowo przedstawiono na planszy „Uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego” oraz na planszy „Kierunków zagospodarowania przestrzennego”.

Na terenie gminy Goworowo występują obszary predysponowane do wystąpienia ruchów masowych, związane ze stromą skarpą rzeki Narew. Obszary te występują w obrębie Dzbądek i Szarłat.

12. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

Na terenie gminy Goworowo występuje złożo „Czernie”, dla którego nie wyznaczono granicy filaru ochronnego.

13. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej.

Na terenie gminy Goworowo nie występują obszary pomników zagłady, ani ich strefy ochronne.

14. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji oraz obszary zdegradowane.

Na terenie gminy Goworowo nie występują obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji oraz nie występują obszary zdegradowane.

15. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.

Na terenie gminy Goworowo występują tereny zamknięte - są to tereny kolejowe.

16. Obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

Na terenie gminy Goworowo nie występują obszary funkcjonalne.